

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

PRED ZGODOVINSKIM SODIŠČEM

Italijski filozof Benedetto Croce je v eni svojih temeljnih knjig o vlogi in pomenu zgodovine zapisal, da zgodovina ne obsoja in ne oprošča, ampak le skuša razumeti. Besede neapeljskega misleca se morda zdijo dvorezne in nejasne. S svojo predanostjo religiji svobode pa je postal že kmalu nekaj duhovni oče italijanskega liberalizma in tudi kot tak sodeloval v pripravah na ustavo in rojstvo demokratske republike.

Po tem uvodu pa k stvari. Pred kratkim je prišla na dan novica, da je skupina slovenskih javnih delavcev v Kopru sklenila prijaviti pristojnim slovenskim sodnim organom vrsto italijanskih medvojnih vojaških in drugih predstavnikov, krivih za vojne zločine v Sloveniji med italijansko okupacijo. Pri tem se danes ne bomo spuščali v podrobnosti celotne zadeve, ampak le podali nekaj splošnih ugotovitev in stališč. Prav sedaj so pa v Rimu odložili proces, ki zadeva fojbe in to iz nekaterih proceduralnih razlogov.

Dejstvo je vsekakor, da je fašistična Italija odgovorna (pravno in moralno) za neštete zločine v Sloveniji, ki jo je okupirala v zadnji vojni, in tam ustanovila Ljubljansko pokrajino. Prišlo je do obsodb, konfinacij, umorov, požigov celih vasi itd. Zato je v prvi vrsti odgovoren nekdanji Duce, odgovorni pa so prav tako vsi tisti, ki so na kraju samem dajali povelja za vse te pogrome. Ni nam pa znano, da bi kdaj bil v Italiji ali kje drugje za to kdo obsojen in kaznovan. Sicer smo že večkrat napisali, da za razliko od Nemčije Italija ni imela svojega Nürnberga...

Zato je prav, da so se zdaj v Sloveniji le zganili, čeprav ne vemo, kako se bo vse to končalo. Pri vsem tem pa moramo kot primorski Slovenci oz. Slovenci v Italiji še nekaj dodati. Mimo grozodejstev v osrednji Sloveniji je namreč fašizem prizadejal ogromno (in verjetno sorazmerno še več) zločinov na Primorskem v dolgem in mračnem dvajsetletju. Vsi ti so nam od Bazovice naprej (in še prej) na žalost tako dobro znani, da jih na tem mestu ne naštevamo še enkrat. Šlo je vsekakor za pravi narodni genocid, za katerega bi moral tudi marsikdo odgovarjati in plačati!

Moralna, pravna in politična odgovornost tistih, ki so zločine zagrešili, je velikanska. Filozof Croce se spet načelno sprašuje: če ni nihče odgovoren, kdo je potem sploh odgovoren? (Etika in politika). Vprašanje gotovo ni le retorično ali akademsko. Pojavlja se lahko v vsakem primeru zasebne ali skupne odgovornosti. In prav zato bi morali tisti, ki imajo določene zgodovinske krivde, odgovarjati nekomu. Tudi in predvsem človeškim sodiščem! Ze dobrih petdeset let je minilo od dogodkov, ki terjajo pravico. Italija ni popravila krivic zlasti primorskim Slovencem, ki smo po mirovni pogodbi ostali v njenih mejah. Nameravana vrnitev kakega narodnega doma še ne bi bila dovolj za vse gorje, ki ga je fašizem prizadejal. Roka pravice bi morala tu imeti odločilno vlogo.

Naj nas v začetku navedene misli italijanskega filozofa ne zavedejo v napačna pojmovanja njegove teorije o svobodi. Croce je namreč v svojih delih o zgodovini jasno poudaril svoja načela. Zgodovina je namreč po njegovem tudi in predvsem sad človekovih prizadevanj za zmago moralnih vrednot, kot je svoboda.

In prav v imenu te lahko tudi mi danes pričakujemo, da bo zgodovinsko sodišče znalo pravilno oceniti tudi ta temna ozadja sodobne zgodovine in to s pravično kaznijo za krivce zločinov proti človeštvu, v našem primeru proti slovenskemu narodu.

ANDREJ BRATUŽ

02

Vida Valenčič
OCALAN IN PROTISLOVNA SKRB EVROPE

Izdajstvo naroda je v očeh kristjana smrten greh, kolikor ni posledica nepoučenosti ali slaboumnosti. Odpasti od naroda, da ostanem katoličan, bi se torej reklo grešiti, da se zveličam. Nesmisel.

Janez Janžekovič (februar 1941), revija Čas

03

Marko Tavčar / intervju
ALENKA REBULA TUTA

04

Danijel Devetak
TEŽJA RASTI, MOČ UPANJA

05

Škofje F-Jk
PASTIRSKO PISMO ZA POSTNI ČAS

06

Peter Szabo
O TEMPORA, O MORES!

06

Iva Koršič
IMENITNA POSTAVITEV SSG

09

Ivan Žerjal
ROJAN: GLASBENO SREČANJE MLADIH

10

PREŠERNOV VEČER V TRŽIČU

12

Ciril Turk
PREŠERNOV DAN V STUTTGARTU

14

EVROPA SPREJEMA AGENDO 2000

16

RAZPIS 29. FESTIVALA ŠTEVERJAN '99

PROBLEM, NA KATEREGA SO POLITIKI POZABILI

KATOLIŠKI TEDNIKI V PRVI BOJNI VRSTI ZA FEDERALIZEM

DRAGO LEGIŠA

Na koliko zvonikov se bomo še morali povzpeti, da se bo kaj spremenilo? Tako se je v trenutku globokega razočaranja in velike zaskrbljenosti vprašal beneški župan Cacciari, ki je tudi znan po svojih odločnih in vztrajnih zahtevah, naj se izvedejo ustavne reforme, med njim predvsem priznanje široke avtonomije deželam in vsem krajevnim ustanovam (občinam, pokrajinam in krajevnim skupnostim). Kot vemo, se je bila predlanski skupina mlajših moških z zvijačo prebila do cerkve sv. Marka na istoimenskem trgu v Benetkah, splezala na zvonik in razobesila zastavo nekdanje Beneške republike. Policija je seveda demonstrante odpeljala v zapor, a italijanska in tuja javnost je bila opozorjena, da je grožnja s secesijo oziroma odcepitvijo (Severa od Juga) resna zadeva. Tudi razmeroma mile kazni, ki jih je nato odmerilo sodišče, zgovorno dokazujejo, da pristojne oblasti nečesto razpihovati ognja. Hude preglavice jim v tej zvezi že tako že dolgo povzročata Bossijeva Severna liga.

Ne smemo pozabiti, da je leva sredina zmagala na državnozbornih volitvah aprila leta 1996, ker je bila volivcem predvsem obljudila dvojje: enotno evropsko valuto na začetku 1999. leta, kot predvideva Maastrichtska pogodba, in federalistično ureditev italijanske države. Medtem ko je Prodijska vlada prvo obljubo dejansko izpolnila, se je pri drugi hudo zataknilo. Tako smo pred dnevi v uglednem časniku brali, kako vse kaže, da večina poslancev in senatorjev ni le proti federalistični ureditvi, ampak da celo odklanja vsakršno obliko

Vincenzo Rini (levo) in Duilio Corgnani, znana urednika katoliških tednikov in pobudnika za uveljavitev federalizma v Italiji; prvi je sedanji, drugi pa prejšnji predsednik zveze FISC. Za njima so glave nekaterih katoliških tednikov.

upravne decentralizacije. Obstajal naj bi oblastni aparat, ki obsega politike in ves upravni sistem. Ta aparat meni, da je njegova prednostna vloga ogrožena in se zato odločno in vztrajno, četudi ne odkrito, upira.

Medtem ko mirno lahko zapišemo, da je politične stranke, ki bi bile najbolj poklicane, da se bavijo s to problematiko, zajelo pravo zimsko spanje, je severovzhodni Italiji v zadnjem času stopila v prve bojne vrste za federalizem t.i. civilna družba, katere glasniki so predvsem katoliški tedniki domala vseh škofij na tem območju. Ti časniki so pričeli objavljati skupne članke in so si sploh zastavili za cilj mobilizacijo širokih ljudskih množic v boju za federalistično ureditev italijanske države. Federalizem je moderna oblika države - poudarjajo -, ki ustreza zahtevam in pričakovanjem živih in produktivnih sil v Italiji. V federalistično urejeni državi ne bo več mesta za abstraktno, torej jalovo vsedrjavno modrovanje, temveč bodo odgovorni dejavniki upoštevali raznovrstne konkretne stvarnosti, predvsem krajev-

ne ustanove in teritorij ter njegove svojevrsnosti ali specifičnosti. Prvi sogovorniki torej ne bodo več osrednji državni aparati, kot so bili od rojstva italijanske države do danes. Nekateri pri tem menijo, kako ni rečeno, da se mora nova ureditev naenkrat uveljaviti po vsej državi. Menijo namreč, da bi se lahko najprej uveljavila v tistih deželah, ki imajo zanjo vse pogoje. Tako so na primer ravnali v Španiji, kar se je izkazalo za koristno za celotno državo.

Omenjeni tedniki seveda nagovarjajo celotno prebivalstvo ne glede na politične in svetovnonazorske opredelitve. Poudarjajo pa, kako ne smemo pozabiti, da so načela subsidiarnosti in vzajemnosti za katoličane temeljne važnosti pri gradnji demokratičnega, pravičnega in svobodnega sistema.

Leta 1996 je leva sredina dala pobudo za ustanovitev t.i. dvodomne parlamentarne komisije z nalogo, da izoblikuje natančne predloge za spremembo nekaterih ustavnih določil. Med temi naj bo tudi in predvsem federalistična ureditev države. Komisiji je predsedoval sedanji pred-

sednik vlade D'Alema, ki je tedaj bil glavni tajnik Levih demokratov, najmočnejše vladne stranke. Ko je jeseni Prodi moral odstopiti in je njegovo mesto prevzel D'Alema, je ta pustil dvodomno komisijo in njene naloge v nemar. Očitno ga briga predvsem ali celo samo to, kako bo brez večje škode za svoj stolček previharil skorajšnje viharje, kot so volilni referendum, predsedniške volitve, evropske in upravne volitve; slednje so določene za 13. junij. Sam trdi, da namerava ostati na svojem mestu do konca legislature; če pa se to ne bo posrečilo, si bo prizadeval za takšne razmere, ki bodo omogočile uveljavitev in torej tudi funkcijo ministrskega predsednika.

Bo civilna družba, katere glasniki so predvsem katoliški tedniki, dosegla s svojimi prizadevanji kak uspeh? Bo toliko mobilizirala volivce, da se bodo na bližnjih volitvah ustrezno ravnali? Odgovor bo znan že v prvi polovici tega leta. Kot časnik slovenske narodne manjšine bi seveda želeli in pričakovali, da bi omenjeni tedniki imeli posluh tudi za naše manjšinske probleme.

DEŽELNI ŠKOFJE ZA MORALNE VREDNOTE

Škofje v deželi Furlaniji-Juljski krajini so prejšnje dni izdali skupno pastirsko pismo za postni čas. Nadškofa v Gorici in Vidmu ter škofa v Trstu in Pordenonu v tem dokumentu poudarjajo nekatere temeljne vrednote ne le krščanstva, ampak moralnega življenja in reda nasploh. Več na verskih straneh.

OCALAN IN PROTISLOVNA SKRB EVROPE

VIDA VALENČIČ

V RIMU RAZVELJAVLJEN PROCES O FOJBAH

ALOJZ TUL

V prejšnjem zapisu *Čudna ozadja sodne obravnave o fojbah* (NG 11. februarja, št. 6/99) smo med drugim omenili nekatere formalne pomanjkljivosti v zvezi s sodnimi obvestili obtožencu Oskarju Piskuliču, zaradi katerih je rimsko porotno sodišče nadaljevanje obravnave odložilo na 17. februar v pričakovanju, da se razčistijo zadevne nedoslednosti. Med tem časom je sodišče skrbno pregledalo celotno dokumentacijo, ki jo je bil zbral in predložil znani javni tožilec Giuseppe Pititto.

Na drugi obravnavi 17. t.m. je predsednik rimskega porotnega sodišča Francesco Amato sporočil svoje ugotovitve o hudih formalnih pomanjkljivostih v zvezi z začetnim procesom proti trem prvotnim obtožencem. Dva od teh sta medtem umrla (Ivan Motika in Avijanska Margoti) in s tem dejansko izpadla iz postopka. Toda omenjeni javni tožilec Pititto ni predstavil nobenega uradnega potrdila o njuni smrti. Preživelemu obtožencu Piskuliču pa tako uradno obvestilo o začetku predhodne preiskave kot sodni poziv z obtožnico nista bila poslana po uradnih meddržavnih kanalih (prek pravosodnega in zunanjega ministrstva obeh držav), temveč po redni pošti, zato ju je naslovnik povsem upravičeno zavrnil. Italijansko pravosodno ministrstvo je na izrecen poziv sodišča potrdilo, da takšen diplomatski postopek predvideva meddržavni dogovor med Italijo in nekdanjo Jugoslavijo iz leta 1922, ki ga je Italija že uporabila v zadevi izročitve nekoga domnevnega goljufa leta 1955 in s tem priznala nasledstvo sedanje Hrvaške v omenjenem sporazumu.

Drugo hudo pomanjkljivost je porotno sodišče ugotovilo v dejstvu, da je zadevni sodni obvestili podpisal naveden kancler namesto pristojnega preiskovalnega sodnika ali javnega tožilca.

Zaradi neupoštevanja zgoraj omenjenih bistvenih formalnosti je po več kot enournem posvetovanju sodišče odredilo ničnost celotnega sodnega postopka. To skratka pomeni, da je za obnovo sodnega postopka potrebno začeti vse skrajša.

ODMEVI NA ODLOČITEV SODIŠČA

Po branju omenjene odločitve sodišča je v dvorani prišlo do kričanja in glasnega prerekanja. Pravočasen poseg

varnostnih sil je preprečil morebitne incidente. Tudi zastopniki civilnih strank (sorodnikov žrtev in številnih begunskih združenj) so odločitev sprejeli z glasnimi vzkliki. Neodobranje je izrazil tudi javni tožilec Pititto, duša celotnega sodnega postopka o fojbah, ki je izjavil, da se bo zadeve ponovno lotil. Bolj skeptična o tej možnosti je bila večina odvetnikov.

STRAN 3

POBUJA CIVILNE DRUŽBE O ITALIJANSKIH VOJNIH ZLOČINIH V SLOVENIJI

Minuli pustni torek so v mali dvorani koprškega gledališča Verdi Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij TIGR Primorske, Kulturni klub Istra in Občinski odbor Zveze borcev NOB Koper pripravili svojevrsten spominski večer, na katerem so predstavili zadnjo knjigo prof. Antona Vratuše o taborišču na Rabu *Iz verig v svobodo* in dnevniške zapise Pietra Brignolija, vojaškega kurata italijanske zasedbene vojske v Sloveniji, z naslovom *Maša za moje ustreljene*, ki je prvič izšla leta 1996 pri Goriški Mohorjevi družbi in nato doživela tudi ponatis. Delo namreč govori o streljanju civilnih prebivalcev med veliko protipartizansko ofenzivo na Dolenjskem leta 1942.

Omenjeno Vratuševo delo pa opisuje nečloveške razmere v italijanskem taborišču na Rabu, kamor so Italijani spravili več tisoč Slovencev in Hrvatov v letih 1942/43. V njem so zbrani tudi pričevanja in dokazi o strahotnem dogajanju v tem taborišču, kjer je umrlo nekaj tisoč ljudi.

Na istem večeru so širši javnosti prvič predstavili predlog ovadbe italijanskih vojnih zločincev na področju Slove-

nije med zadnjo vojno. Kot je povedal v imenu prirediteljev večera dr. Milan Gregorič, se je pobuda rodila kot odgovor na stalne pritiske in izsiljevanja, katerim je zadnja leta podvržena Slovenija. Za takšen korak so se odločile organizacije civilne družbe, ker na višjih ravneh niso pokazali potrebne občutljivosti do omenjenih pritiskov.

Ovadbja je bila sestavljena na osnovi obsežnega dokumentarnega gradiva, vložili pa jo bodo na državno tožilstvo republike Slovenije. V njej je zaenkrat navedenih 35 imen oseb, ki jih dolžijo genocida, vojnega hudodelstva zoper civilno prebivalstvo in vojne ujetnike. Gre namreč za kazniva dejanja, ki ne zastarajo, zato prizadeti lahko zahtevajo kaznovanje storilcev.

Toliko zaenkrat v informacijo. K temu lahko samo pripišemo, da bi Italija in Slovenija morali premostiti tragične medvojnne dogodke z dejanjem medsebojne sprave po nedavnem zgledu Nemčije in Češke. Potem bi odpadli vsakršni razlogi za nadaljnja medsebojna očita-nja. Ali bomo kdaj to dočakali?

AT

Na koncu je Turčija dobila, kar je želela. Karizmatični voditelj Kurdske delavske stranke Abdullah Ocalan je na varnem v zaporu na turškem otoku Imrali. Da je "na varnem", je jasno že iz ostudnega videospota turške moči: Ocalan z lisicami okrog zapestja, z lepilnim trakom na očeh in nedvomno z mamilami v krvi, vse to pod odrešujočim simbolom turške državnosti.

Ovpletenosti Evrope in nasploh Zahoda v njegovo kontroveržno ugrabitev v Keniji se je pisalo na dolgo in široko. Evropa je pokazala svojo resnično moč: v bistvu je danes le podporni steber ameriške politike, nima pa neke širše samostojnosti, ki bi ji omogočila samostojno presojo dogodkov in problemov. Italija bi sicer lani skoraj dodelila politični azil Ocalanu, ni pa bila do konca pogumna in je dejansko klonila ameriškim pritiskom. Poraz Ocalana pomeni v bistvu tudi poraz Evrope, ki si ni upala se zoperstaviti zahtevam Združenih držav Amerike. ZDA pa ne morejo in nočejo priznati pravic kurdskega naroda, ker se slednji zoperstavlja prav državi, ki je na bližnjem vzhodu najzvestejši partner ZDA in zato tudi Izraela. Turčija in ZDA nimajo nič skupnega (razen smrtno kazni), obe državi pa imata od sodelovanja korist: Amerika si je zagotovila odskočno desko za svoja letala v primeru

spopada z arabskim svetom, ki predstavlja za Ameriko najhujšega sovražnika, Turčija pa je seveda članica Atlantskega pakta, kar pomeni, da ima močnega zaveznika v primeru kateregakoli spopada (npr. s Sirijo), poleg seveda bogate pošiljke zahodnega orožja, ki je potem uporabljeno v represiji kurdskega naroda. Prav o tem se je v zadnjih dneh tudi na široko pisalo: Italija je v svoji nemoralni zvitosti pokazala dve situaciji: denar je denar in tako sama Italija prodaja gumijaste čolne Albaniji in prav tako Italija prodaja orožje Turčiji (isto orožje, ki ga potem Kurdi okusijo na lastni koži). Poleg tega je Italija podpisala Atlantski pakt in zato si pač ne more dovoliti samostojnega odločanja.

Kakšni so izgledi? V sredo, 24. t.m., bo v Rimu velika protestna manifestacija, ki se je bodo udeležili Kurdi iz vseh evropskih držav. Ugrabitev Ocalana je za kurdske organizacije, kot je Kurdska delavska stranka PKK, pomenila predvsem radikalizacijo upora proti turški oblasti. Če je sam Ocalan (ki je bil seveda v svoji preteklosti vpleten v številna nasilna dejanja, zaradi česar je danes priprt) prišel do ekstremne točke lani v Rimu, ko se je javno odpovedal oboroženemu boju in je pozval vse Kurde, naj se odpovedo orožju, to danes ni več možno. Predvsem ker: 1) ne obstaja t.i. mednarodno kazensko sodišče, kateremu bi

se Ocalan prostovoljno predal; Ocalan je priprt v državi, ki slovi po najbolj živalskih zaporih na svetu (se spominjate, kako je bilo zapornikom iz filma *Midnight express* odvzet vsak ščepec človeškega dostojanstva?); 2) Kurdi so jasno izrazili svoje popolno (in upravičeno!) nezaupanje in razočaranje nad Evropo, predvsem nad Grčijo, večno sovražnico Turčije, ki je Kurde izigrala; 3) ker so tokrat čisto jasno uvideli, da so le sporna točka na svetovni šahovnici in seveda le pekoča žoga, ki je nihče noče imeti v rokah.

Televizijska postaja Atv je razširila vest, da bo kmalu prišel v javnost nov video-posnetek, na katerem Ocalan poziva vse Kurde, naj se vrnejo v Turčijo in naj se predajo: boj je končan. Pa ni. Ocalan je verjetno mučen tako kot malokdo prej, saj v bistvu posebej sovražnika države. Po vsej verjetnosti pa ga bodo obsodili na dosmrtno ječo in ne na smrt, to pa zaradi enostavnega razloga, ker bi si tako osovražili celo Evropo. Kurdi so na nogah, možno je, da bo prišlo do neredov in izgredov po celi Evropi in da bo, kot je napovedal Osman Ocalan, brat prirtega voditelja, vsak posamezen Kurd vodil svoj boj za neodvisnost Kurdistan. Moralni maček, ki ga zdaj občuti Evropa, ne pomaga nikomur. Kdaj bo Evropa politično samostojna?

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

V KURDSKI SENCI POMEMBEN POLITIČNI DOGODEK V SLOVENIJI

"Lahko da v senci zajetja kurdskega voditelja Ocalana pa vendar pomembno za politično življenje mlade države Slovenije." Tako bi mogli označiti dogodek v slovenskem parlamentu, ki je izrekel nezaupnico notranjemu ministru Mirku Bandlju. Pa ne zaradi osebne ali strankarske privoščljivosti, daleč od tega. Preprosto zaradi prepričanja, da se je na slovenskem političnem prizorišču po dolgem času zgodilo nekaj, kar je pomenljivo poseglo v sicer vse preveč omrtveno družbeno stanje. Kar nekaj časa smo namreč lahko opazovali, kako se v matični državi kar preveč ponavljajo neučinkoviti politični kompromisi. Pogosto ma ne dovolj jasna vloga edine pomladne stranke v vladni koaliciji, vse izraziteje usmerjanje političnega življenja v nekakšno zatišje, kjer naj bi ne bilo več odločne in dosledne opozicije. Vse močnejši vpliv tistega dela javnega mnjenja, ki vidi v jasnem in odločnem političnem soočanju le prepričanje, zdravo in celo rušenje države. Vse več namigov na takšno sporazumevanje torej, ki pričinja spominjati na čase pred demokracijo. Res je, da si vsaka država izbira svoje razmere po svoji volji, toda dejstvo je, da Slovenija zaradi "mehkega" notranjega političnega življenja izgublja moč na zunanje-političnem prizorišču.

Notranjemu ministru je bila izglasovana nezaupnica, ker je med drugim odklanjal parlamentarni nadzor svojega dela. Pri tem glasovanju je prišlo do dveh pomenljivih sovpadanj: vse tri pomladne stranke so bile na isti

glasovalni strani, prav tako je za ministrov odpoklic glasovala ena od strank, ki neposredno izhaja iz prejšnjega političnega sistema. Prišlo je do povezanosti glasov, ki so preseglji siceršnja politična različnost in se zavzeli za višjo in koristnejšo stopnjo demokracije, kot jo je izpričeval odstavljeni minister. Prišlo je torej do soglasja, ki se zaradi bistvenih stvari dvigne nad dnevne politične boje in se nekompromisno zavzame za širše, zakaj ne nacionalne interese. Pri tem se sama od sebe postavlja v ospredje misel, ki je nemara veljavna za pretekle pa tudi prihodnje politične dogodke v Sloveniji: ni mogoče priti do zares koristnih političnih stališč drugače kot s skupnim nastopom vseh treh pomladnih strank. Prav tako ni mogoče priti do zares koristnih političnih stališč drugače kot tudi z zares "prenovljenim" nastopom vsaj dela politične levice. In ne nazadnje ni mogoče priti do zares koristnih političnih stališč, če zares "prenovljena" levica in vse tri pomladne stranke ne razmišljajo dlje od kratkoročnih strankarskih ciljev. Z drugimi besedami: kadar so na istem stališču vse pomladne stranke in tista levica, ki se zares hoče preobraziti, potem smo se šele dvignili v območje skupnega oziroma vseslovenskega interesa. V tej luči se zdi v preteklosti izgubljen vsak dan, ko so bile pomladne stranke vsaksebi in levica v večji meri obrnjena s svojo kontinuiteto kot pa v preobraženje. Izgubljeni dnevi ne le za posamezne politične sile, ampak za celotno Slovenijo.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 533177

FAX 0481 536978

E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 365473

FAX 040 775419

E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ

ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA

IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN

REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.I.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5

TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA

NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI

IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDIKOV V ITALIJI - FISC

LETNA NAROČNINA: ITALIJA IN SLOVENIJA 70.000,

INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR

POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493

CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / ALENKA REBULA TUTA

KOSOVO: ODLOČITEV 15. MARCA

OTROKOV SVET, ŠOLA IN ŠE KAJ

MARKO TAVČAR

Ameriški predsednik Clinton je izjavil, da pomenijo pogajanja v francoskem gradu Rambouilletu pomemben korak na poti miru na Kosovu. Pogajanja so torej bila toliko uspešna, ker so preprečila najhujše, to je vojaški poseg na prizadetem območju. Srbska stran je sicer bila pripravljena sprejeti politično rešitev kosovskega vprašanja, in sicer priznati Kosovu avtonomijo, a je odločno odklanjala prisotnost vojaških enot atlantske zveze na Kosovu. Kosovski Albanci pa so vztrajali pri zahtevi, naj se čez tri leta razpiše referendum o neodvisnosti Kosova, kar seveda Srbi odločno odklanjajo. Pogajanja so se končala s sklepom, da bo končna odločitev padla 15. marca. Tudi italijanski zunanji minister Dini je pozitivno ocenil potek pogajanj, češ da so vendarle preprečila novo krvoprelitje in po njegovem postavila temelje za pravično ureditev položaja na Kosovu. Mednarodna javnost in mednarodne sile se v bistvu zavzemajo, da bi se na Kosovu obnovilo stanje, kakršno je bilo do leta 1989, ko je Milošević režim odpravil avtonomijo.

Z 2. STRANI

V RIMU...

Znani italijanski odvetnik Guido Carli, ki v tem procesu zastopa nič manj kot Združenje beguncev iz Dalmacije in Julijske krajine, sicer senator Levih demokratov, je časnikiarjem ob odhodu iz sodne dvorane ponovil svoje stališče, da gre za proces v zvezi s tragičnimi medvojnimi dogodki, katerih žrtve so bili tisoči italijanskih državljanov raznih političnih usmeritev "samo zaradi tega, ker so bili Italijani". Dejal je tudi, da so številni njegovi strankarski kolegi pozitivno ocenili njegovo poklicno odločitev v tem sodnem procesu.

Tržaški italijanski dnevnik Il Piccolo je razveljavil procesa dal precejšen poudarek na svoji tržaški strani z značilnim glavnim naslovom: *Smrti udarec sodni obravnava o fobah*. Iz celotne zadeve potegne logičen zaključek. S tem da je rimsko porotno sodišče odločilo, da hrvaškimi državljani ni mogoče soditi v Italiji, če jim hrvaško pravosodno ministrstvo ne izroči sodnega poziva na obravnavo, dejansko pomeni, da omenjenega procesa v Italiji ne bo. Hrvaške oblasti so namreč že dale vedeti, da ne bodo pristale na izročitev takšnega poziva.

Še vedno pa ostaja nepojasnjeno, kako so mogle italijanske sodne oblasti zagrešiti tako osnovne postopkovne formalnosti. Najbolj verjetno razlago je treba iskati v načelnem pravnem stališču, da Hrvaška še ni priznana kot pravna naslednica bivše Jugoslavije. Zato omenjeni sporazum iz leta 1922 naj ne bi veljal. To stališče je posredno potrdil sam javni tožilec Pititto. Vsekakor je neodpušljivo, da sodnih pozivov obtožencu ni podpisal pristojni sodnik, temveč navaden sodni pisar. Ali je tudi to bilo storjeno namerno in zakaj? Tudi to meče čudno luč na pobudnike in zagovornike tega procesa za vsako ceno, in sicer predvsem iz političnih razlogov.

Pri Celovski Mohorjevi založbi je v redni zbirki za leto 1999 izšla knjiga Alenke Rebula Tuta *Globine, ki so nas rodile s podnaslovom Zgodnje otroštvo v otroku in odraslem*. Prav izid tega zelo zanimivega dela s področja razvojne psihologije je priložnost, da smo avtorico prosili za pogovor.

Gospa profesorica, najprej vam za to delo čestitamo in tudi izrazimo hvaležnost. Kdor bo knjigo o zgodnjem otroštvu in vplivih otroških izkušenj na življenje vsakogar izmed nas prebral, bo gotovo bogatejši za zanimiva in koristna spoznanja. Knjigo res priporočamo vsakomur, še zlasti pa se nam zdi koristna za starše in vzgojitelje ter šolnike vseh stopenj.

Skozi vso knjigo se kot rdeča nit vije misel o vlogi ljubezni pri oblikovanju uravnovešene in zrele osebnosti. Prava ljubezen naj bi pomagala, da pravilno razumemo, kaj otrok potrebuje in kako mu lahko pomagamo, da na najboljši način doseže naslednjo stopnjo svojega razvoja.

Ali je to res?

Ljubezen je pravzaprav šele druga stopnja v odnosu med odraslim in otrokom. Najprej je potrebno doseči prvo stopnjo: pripravljenost, da se živimo v bitje, ki je drugačno in ga ne poznamo. Ta pripravljenost mora biti pristna, iskrena, da lahko omogoči razumevanje in stik. Izjavljati, da hočemo otroka razumeti, še ne pomeni, da smo to pripravljeno storiti. Zato je pred ljubeznijo potrebna poštenost odraslega, ki se bliža otroku. Razumeti ni lahko zato, ker ni zastoj, saj ne gre samo za razmišljanje, za uporabo razuma. Otroka je mogoče razumeti samo s sočustvovanjem, torej pomeni razumeti predvsem čustvovati z otrokom in ob tem doživljati, kar je v njem. To pa ni vedno lahko, saj odrasli večkrat nočejo čuti, kar čuti otrok. Večkrat nočejo odkriti, kaj ga muči, ker jim je to pretežko ali bi od njih zahtevalo preveč časa, preureditev življenja, odločilne korake, ki jih niso pripravljeno storiti. Ne morejo razumeti in zato tudi ne morejo ljubiti tako, kot otrok potrebuje. Zato se je potrebno najprej vprašati, ali smo pripravljeno odkriti, kar se skriva v otroku, ki bi ga radi imeli radi. Če je naša pripravljenost res velika in brezpogojna, potem se bo lahko razvila tudi ljubezen. Šele potem lahko poskušamo ljubiti, ne pa prej.

Kaj torej pomeni imeti otroka pravilno radi?

Prava ljubezen je že zaključek, zadnja postaja v odnosu, ki ga moramo gojiti zelo dolgo. Ljubezen je sad, ki ga lahko dočakamo, če je drevo prej doživelo svoje cvetenje, svoje zorenje, končno pa tudi svojo dopolnjenost in rodovitnost. A čisto na začetku odnosa je med nami in otrokom gola zemlja, v katero moramo vsaditi drevesce, ki še ni razvil listov in še ne more dati sadu. Zvrstiti se morajo vsi letni časi odrasčanja, preden lahko rečemo, da je

med nami otrokom dozorela ljubezen, od katere bomo lahko srečni tako mi kot otrok. Ljubezen do otroka ni nekaj, kar moramo dati. Ljubezen je nekaj, kar moramo postati.

Že na začetku knjige poudarjate, da bi se morali odrasli spraševati, kako naj vplivamo nase, da bodo postali sposobni videti in čutiti, kaj se v resnici dogaja v otroku. Kako lahko starši ravnajo, da se bodo lahko pravilno odločali?

Starši niso dolžni vplivati nase zato, ker to zahteva vzgoja otroka. Tako prizadevanje (to bom storil zaradi otroka...) nikoli ne obrodi. Očetovstvo ali materinstvo morata biti ključna življenjska vrednota za nas same. Dobro starševstvo je predvsem odločitev, da nam bo očetovstvo ali materinstvo glavna vrednota v življenju. Za to se je potrebno zavestno in nepreklicno odločiti, čutiti svojo dolžnost v globini svoje vesti, verjeti v odnos z otrokom z vsem svojim bistvom. Ne gre torej toliko za otroka, gre za vprašanje naše odrasle identitete. Če nam je izredno pomembno, da smo očetje ali matere, potem postane otrok vrednota. Skrb za otroka je torej šele posledica našega odnosa do lastnega življenja. Najprej si je zato potrebno odgovoriti, čemu živimo in kakšno mesto ima starševstvo v naši osebni usodi. Otrok ne more imeti središčne vloge v našem življenju, če mislimo, da je v našem življenju kaj važnejšega kot materinstvo ali očetovstvo.

Mnogi poudarjajo, da je pri vzgoji še posebno težko določati otroku meje. Danes je vprašanje avtoritete posebno pereče. Ali je mogoče doseči, da otrok uboga zlepa?

Postavljanje mej zahteva od odraslih predvsem, da znajo disciplinirati sami sebe. Kdor ne zna ukazati sebi, ne zna ukazati niti otroku, in kdor ne zna ustaviti sebe, ne zna tega doseči niti pri otroku. Svoje šibke, popustljive ali neobvladane osebnosti ne moremo prikriti, otrok jo čuti in zato nas ne uboga. Otroci in mladi z izredno bistrovidnostjo takoj presodijo, koliko močna osebnost je njihov vzgojitelj. Zato ne ubogajo šibkih odraslih, pa naj ti tudi kričijo ali grozijo. Dobro vedo, da rogoviljenje ni izraz notranje moči. Otrok pravzaprav ni nič drugačen kot odrasli: tudi mi smo pripravljeno "ubogati" samo nadrejenega, ki ga spoštujemo in za katerega obenem vemo, da je sposoben in notranje močan. Nihče ne uboga slabičev, ki se repenčijo, vsi pa radi sprejmemo navodila tistih, za katere smo gotovi, da so pogumni, pošteni, odločni in obenem nenasilni. Naj dam primer: odrasli planinci se pustimo voditi po gorah, če je vodič zanesljiv, in pustimo se celo okregati, če vemo, da ima prav, ko se jezi, ker smo v skalah nepazljivi... Tudi otroci prej ali slej prisluhnejo staršem, ki znajo "voditi v strmine", čeprav ne gre vse gladko. A pri teh vprašanjih še najlaže ukrepamo, če pomislimo, kako sami doživljamo dobro in slabo avtoriteto.

Kaj je to - dobra avtoriteta?

FOTO: KRŠIJA

Zdrav čut za avtoriteto ni podarjen nikomur. Starši si ga razvijamo v potu svojega obraza, iz dneva v dan. Otroci nas postopno začnejo spoštovati zato, ker delamo, kar govorimo, in govorimo, kar mislimo in čutimo. Ko dosežemo spoštovanje, je pot za postavljanje mej odprta. Tudi tu torej velja, da je uboganje šele druga stopnja. Prej je potrebno zgraditi svoj značaj, torej je spet v ospredju značajnost odraslega. Avtoriteta je torej v bistvu značajnost odraslega, ki je kos svojim nalogam in ne beži pred odgovornostjo. To pa ne pomeni, da smo popolni in nezmisljivi.

Kdor je pozoren in občutljiv, začuti in prizna svojo stisko pri vzgoji. Čuti, da ne zmore storiti, kar bi rad, ali da je zmeden, neodločen, razdvojen. V tem primeru nam koristi, da se soočimo s stisko in da se odločamo iskreno in odgovorno. Glavno je, da ne bežimo, da se ne sprenevedamo, da ne iščemo krivcev, katerim bi naprtili svoje odgovornosti. Vse je mogoče rešiti, če smo iskreni sami s seboj. Vsi zgrešimo, saj smo ljudje in otroci morajo prej ali slej spoznati, da smo zmotljivi. Edina huda napaka, zaradi katere lahko izgubimo avtoriteto v vzgoji, pa je, da zaradi samoljubja, strahu ali površnosti zatiskamo oči. To namreč pomeni, da smo otroka čustveno zapustili. Kadar starši zanikajo dejstva, otrok razume, da je stiska za starše prevelika, da je celo oni ne zmorejo in da zato ni rešljiva. Kadar starši nočejo videti boleče resnice, je otrok tiho, a globoko obupan in sam. Če pa je težava zelo velika, a starši gledajo dejstvom v oči in držijo otroka za roko, je vse lažje in znosno. Avtoritete nikoli ne izgubimo, če le zmoremo pristnost, poštenost, ljubezen do resnice.

Že več let učite na pedagoškem liceju Slomšek v Trstu. Kako gledate na razmere, ki jih doživljate vsak dan?

Slovenska šola ima težave na različnih ravneh in čutimo jih tudi na naši šoli: upada znanje našega jezika, upadajo splošne delovne sposobnosti mladih, ki ne zmorejo več obremenitev, ki smo jih zmogli mi. Obenem so ti mladi polni novih potreb in tudi sposobnosti, tipičnih za naš čas, ki jih mi nismo imeli in jih še ne znamo usmerjati. Ob vsem

tem narašča pritisk na šolo, saj bi morali mladi znati vedno več, še posebno bodoči šolniki.

Vse to je mogoče reševati le s celovitim pristopom in daljnovidno. Še najprej je potrebno razumeti, kaj se dogaja in zlasti, kam to pelje, kajti drugače bomo vedno tekali za dogajanjem, namesto da bi ga usmerjali v dobro mladih in nas samih. Zato se zadnje čase na naši šoli pogovarjamo o nujnih spremembah na vseh ravneh: v programih, v didaktiki, v sodelovanju s starši in dijaki. Izobraževanje bo potrebno nastaviti drugače. Potrebno bo poglobiti odgovornost in ljubezen do jezika, izrazne sposobnosti, doživljanje umetnosti, veselje do razmišljanja, etično dozorevanje, vrednostno orientiranost. Zato smo na naši šoli sklenili, da jo bomo prenovili in v teku je delo za novo smer. Potrebno bo uvajanje novih predmetov, novih kriterijev za ocenjevanje in načrtovanje tako skupnega didaktičnega dela kot popoldanskih pobud in posegov v prid družin.

To pomeni, da bo naša šola morala delovati tudi popoldne, vpeljevati bomo morali dijake v učne navade, ki jih nimajo, v zavestno branje, jih vključiti v dopolnilne tečaje slovenščine, jih uvajati v gledališki jezik in filmsko kulturo in obenem vsak dan razvijati učno klimo, ki bo mlade naučila komunicirati iskreno in obenem čuteče. V petih letih šolanja je mogoče delovati na marsikaj, ne le na dijakovo izobrazbo. To ne bo lahko, toda vredno je, da začnemo, saj nam ostaja drugače samo ena možnost: nemočno tarnanje nad mladino, šolstvom in družino. To pa vnaša v slovensko šolo jezo, obupavanje, utrujenost, žolčno medsebojno napadalnost, bežanje iz poklica in odgovornosti.

Ali danes starši pomagajo šoli pri vzgoji? V čem so danes težave v odnosih med šolo in družino?

Včasih je šola posredovala predvsem izobrazbo (čeprav so dobri šolniki bili vedno tudi dobri vzgojitelji), danes pa doživlja tudi velike vzgojne obremenitve. Družina je marsikje v stiski ali pa išče pomoč. V mnogih primerih starši enostavno obupajo in nehajo vzgajati. Profesorji ne moremo reči: to ni naša stvar. Trpljenje mladih, njihovo neodgovorno uničevanje lastnega življenja, beg pred realnostjo - vse to je tudi naša stvar. Predvsem je potrebno opaziti, kar ne gre, kajti včasih je že to veliko. Staršem, ki obupujejo, je potrebno pomagati, če seveda hočejo, da spet vzamejo nase svoje pravice in dolžnosti in odkrijejo, da živijo bolje in bolj mirno, če sodelujejo s šolo pri vzgoji svojih otrok. V delovanje vsake šole je potrebno vnesti skrb za duševno zdravje mladih, kolikor seveda lahko pri tem sodelujemo kot šola. Tu ne mislim toliko na predavanja, mislim na dolgotrajno in globlje nastavljen vzgojno delo, v katerem potem sodelujejo vse šolske komponente.

Potrebno pa je dodati, da ima šola pravico in dolžnost, da skrbi tudi za duševno zdravje vzgojiteljev.

STRAN 16

3

ČETRTEK
25. FEBRUARJ
1999

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA

OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU AŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE,
NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

2. POSTNA NEDELJA

Tiste dni je Gospod rekel Abrahamu: "Pojdi iz svoje dežele in od svoje rodovine in iz hiše svojega očeta v deželo, ki ti jo pokažem!" (1 Mojz 12,1)

Bog nas je odrešil in nas poklical s svetim klicem, ne zaradi naših del, temveč po svojem sklepu in milosti, ki nam jo je pred večnimi časi podaril v Kristusu Jezusu, razodel pa zdaj s prihodom našega odrešenika Kristusa Jezusa, ki je uničil smrt, osvetlil pa življenje in nesmrtnost po evangeliju. (2 Tim 1,9-10)

Tisti čas vzame Jezus s seboj Petra, Jakoba in njegovga brata Janeza in jih povede na visoko goro, na samo. Vpričo njih se je spremenil. Njegov obraz se je zableščal kakor sonce in njegova obleka je postala bela kakor luč. (...) Ko je še govoril, jih je svetel oblak obdal s senco in iz oblaka se je zasljal glas: "To je moj ljubljani sin, zelo sem ga vesel; njega poslušajte!" (Matej 17, 1-2; 5)

GORA JEZUSOVE SPREMNITVE JE TUDI
V NAŠI DUŠI

Prvo postno nedeljo smo preživeli z Jezusom v puščavi. Naša druga postna postaja je gora Jezusove spremenitve. Že od drugega stoletja naprej so kristjani dogodek povezali z goro Tabor. Smo na 582 metrih nadmorske višine, na edini višji vzpetini, ki kraljuje nad Galilejsko nižino. Že od davnega leta 1100 pred Kristusom je gora Tabor imela za Jude pomemben narodnostno verski pomen. V prvih stoletjih krščanstva je postala sveti romarski kraj kristjanov. V šestem stoletju so bile zgrajene tri bazilike v čast Jezusu, Eliju in Mojzesu. Križarji so leta 1200 zgradili benediktinski samostan, od leta 1631 so se na gori Jezusove spremenitve utaborili frančiškani.

Dogodek Jezusove spremenitve nas po nedelji Kristusovih skušnjav vabi k novemu koraku postne duhovne poti. Nagovarja nas k veselju pričakovanja Kristusove Velike noči. Postni čas ni in ne more biti nekaj turbnega, mračnega, ampak enkratni čas luči in notranjega duhovnega veselja. V tem štiridesetdnevem postnem času pogledimo vase in odkrijmo, kje so pravi, živi izvori duhovnega veselja. V sebi zagledimo žareči, kakor od sonca osvetljeni Kristusov obraz. Kakor kompas našega življenja je, razodeva nam zmago življenja nad smrtjo, zmago luči nad temo. O tem govori božja beseda.

Božji glas in naročilo "Pojdi iz svoje dežele" je preobrazil Abrahama in ga iz tavajočega pastirja napravil za očeta vere. Božji glas kliče tudi nas, kot lepo pravi apostol Pavel v drugem berilu: "Bog nas je odrešil in nas poklical s svetim klicem ne zaradi naših del, temveč po svojem sklepu in milosti, ki nam jo je pred večnimi časi podaril v Kristusu Jezusu, razodel pa zdaj s prihodom našega odrešenika Kristusa Jezusa, ki je uničil smrt, osvetlil pa življenje in nesmrtnost po evangeliju." Kristusova spremenitev na gori je zato kakor podoba naše preobrazbe. Za nekaj trenutkov se je odgrnil zastor Jezusove človečnosti in zasijala je skrivnost njegove božje osebnosti. "Njegov obraz se je zableščal kakor sonce in njegova obleka je postala bela kakor luč." Po božji milosti, ne po naših zaslugah, pravi apostol Pavel, tudi v nas gori taka luč. Kot sonce blesti v nas dostojanstvo božjega otroštva, zato smo otroci luči, božji otroci.

V intenzivnih duhovnih doživetjih tudi mi, tako kot Kristus, lahko potegnemo zastor časa in prostora in pustimo zažareti božjo podobo v nas. Mistiki vseh časov pripovedujejo o podobnih doživetjih. Številni svetniki so zgovorne priče tega duhovnega pojava.

Naj bo druga postna postaja tudi za nas doživetje luči, doživetje žarečega in svetlega Kristusovega obraza, ki želi bivati v nas. Pričakovanje Velike noči bo tako nekaj veslega, globokega in osrečujočega. Vsa postna premaganja in žrtve bodo lahke, ker bodo kot suhi listi zgoreli v ognju navdušenja in radosti.

MISIJSKI KRIŽ V TRSTU: POSEBNO ČEŠČENJE
ZA SLOVENCE

V ponedeljek, 22. t.m., je misijski križ prispel v Trst. Zvečer je v stolnici sv. Justa škof Evgen Ravignani vodil liturgijo božje besede, ki je predstavljala uvod v nočno bdenje mladih ob križu. Pri tem so sodelovali tudi mladi Slovenci, ki so naslednji dan imeli popoldne molitveno uro. Isti dan je bilo zvečer v stolnici skupno spokorno bogoslužje, ki ga je vodil škof Evgen Ravignani, nato pa so se mladi Tržačani poslovili od križa svetega leta.

TEŽA RASTI, MOČ UPANJA

DANIJEL DEVETAK

Mladinska pastoralna goriške nadškofije je tudi v našem mestu priredila lep sprejem t.i. križa svetega leta, simbola svetovnih dnevo mladine, ki v pričakovanju na veliki jubilej roma med mlade vsega sveta. Papež Janez Pavel II. ga je zaupal mladim, svojim dragocenim prijateljem in privilegiranim nosilcem upanja v prihodnost, da bi bili s tem lesom v roki in na ramenih znamenje Kristusove ljubezni do vsakega človeka.

Svojevrstno romanje se je začelo v nedeljo, 21. t.m., pred centrom za sprejem mestne Karitas na Placuti. Prisotni so bili tudi nekateri duhovniki in verniki iz sosednih župnij v Sloveniji. Sredi malega trga je stal veliki križ, na katerega je v znamenje predanosti in zaupanja lastnega življenja in poslanstva Kristusu položil svoje čelo sam sveti oče; isto dejanje vdanosti je za njim nato storilo nešteto mladih po vsem svetu. Sporočilo križa je to: vsakdanji križi, ki se jim nihče ne more odtegniti, nas lahko pod svojo težo "zlomijo"; s Kristusom kot življenjskim sopotnikom pa nam postane križ vir moči, rasti in upanja. To je bilo poudarjeno na začetku shoda, nakar je vodja goriške Karitas g. Ruggero Dipiazza s posebnim ozirom na sedanji trenutek mesta spregovoril o tej

FOTO BUBIACCA

ustanovi, ki želi ohraniti odprta vrata vsem potrebnim; to so v zadnjih mesecih zlasti priseljenci, ki bežijo pred vojnam, preganjanji, revščino. Dva taka mlada gosta, Kosovar in Alžirec islamske veroizpovedi, sta nato orisala nelahko življenje priseljencev. S hvaležnostjo sta se obrnila na prisotne, da jima je naše mesto ponudilo pomoč in možnost dostojnega življenja. Najti streho nad sabo, obrok hrane in delo: to je križ sodobnih revežev, ki ga morajo nositi vsak dan; pri tem pa imajo opravka tudi s ponižanji, nestrpnostjo in preziranjem. Križ ljudi, ki živijo v skrajni revščini, v prahu med barakami metropolitanskega predmestja v Čilu sta opisala dva skavta; konec prejšnjega leta sta se udeležila svetovnega

taborjenja skavtov, ki se ga je udeležilo 35.000 mladih. Starejši skavtski voditelj je nato opisal svojo izkušnjo in osebno rast kot prostovoljec v goriških zaporih; ko je za Božič v ječi spoznal priprtega človeka, ki je bil nekdanji sam skavt, se je močno zamislil in globlje razumel, kaj pomeni nositi križ za zapahi in ne živeti v svobodi. Mlad par je spregovoril o svoji veliki želji, da bi se poročil; žal pa dekletu in fantu finančne zmogljivosti tega ne dovoljujejo, saj za ta korak ne zadošča ljubezen: za obred, praznik in zlasti za hišo, ki jo je prav težko najti, je namreč potrebna tudi dobro založena denarnica. Ganljivo je bilo pričevanje dekleta, ki okuša svoj križ doma: starši so se ločili in s tem pustili v njej praznino, dvome in

same trpke občutke. Zgovorne so bile tudi besede mlajše gospe, ki dela pri Centru za pomoč življenju; prostovoljke tam nudijo pomoč materam v težavah in se vsak dan borijo, da bi bilo življenje spoštovano.

Z vsemi temi "goriški" križi v srcu, pa tudi z lastnimi vsakdanjimi malimi skrbmi so prisotni v zbranosti krenili v deževnem in mrzlem večeru proti cerkvi sv. Ignacija na Travniku. Na ta križ, ki so ga nosili mladi in je preden doslej pokleknilo na milijone ljudi, je padal goriški dež; z njim so se na to jadro upanja obešale misli številnih prisotnih, ki so nato napolnili veliko travniško cerkev. Tam so še nekaj časa postali pred križem ob petju kanonov, branju psalmov in poglobljanju skrivnosti, ki jo križ kot znamenje pohujšanja, znamenje smrti in vstajenja sploh predstavlja. Zbrane je nagovoril tudi nadškof Bommarco in jih pozval, naj Kristusa prosijo za moč, da bi znali sprejemati skrivnosti trpljenja, smrti in življenja. Večer je dosegel vrh, ko je vsakdo lahko stopil do na tla položenega križa, pokleknil in ga v tišini počastil s čelom, naslonjenim nanj - *adoratio crucis*. Nasloniti se na križ pomeni zaupati Kristusu to, česar sami ne moremo nositi, priznati, da sami ne zmoremo velikih stvari, saj niti ne vemo, ali bomo jutri še živi.

Vse to pa naj ne bo retorika. In dobronamerno naj ne ostane samo beseda.

O ISKANJU NOVIH VZOROV

KDO TRKA?

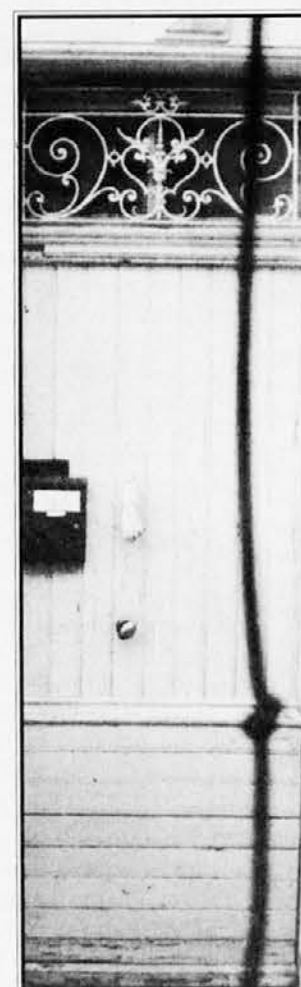
Trkajo. Vedno več ljudi trka na vrata. Kdo so to? Laiki. Tisti, ki hočejo biti vedno bolj osveščeni in želijo globlje razumeti svojo doslej verjetno še nejasno vlogo in poslanstvo v Cerkvi; pa tudi tisti nemirni duhovi, ki so morda še nedavno bičali "šibkosti" vernih.

Saj, bodimo iskreni, v nekaterih primerih so imeli tudi prav, ko so se npr. smejali iz pobožnežev v cerkvi, ki pa so bili doma, v družini ali na delu trdega srca; ko so zaničevali duhovnike, ki jim je več pomenil privlačen blišč bogatinov palače kot pa lakota zmrznjenega klošarja.

Mnogi zavzeti laiki so se kot taki s požrtvovalnim naporom borili za nadvse plemenite cilje, ki so bili pogosto tudi ideološko obarvani. Pred desetimi leti je padel znani zid, ideološke gotovosti so kar čez noč splahnele in ideali so pogosto ostali brez temeljev. In vračajo se veliki strahovi pred družbenimi novostmi, pred novimi preseljevanji narodov, pred drugače mislečimi, pred boleznimi konca tisočletja, pred divjim podnebjem, pred naravo, ki razsaja in v viharju ali blatu požira stotine ljudi. Katerikoli razlog lahko postane pretveza, da se nam tresejo

kolena. In rojevajo se sekte, ki obljublajo harmonijo, verstva, ki obljublajo uspešno managersko življenje, filozofski tokovi, ki opravičujejo tudi nasilna dejanja. Pred vrati kogarkoli, ki nudi gotovosti, se zbirajo oceanske množice. In trkajo. Še nikdar kot danes ni so ljudje potrebovali toliko tablet proti psihičnim boleznim. Iznajdljiv ameriški upravitelj bara je celo opremil svoj lokal s "spovednicami", v katerih je laik, ki posluša to, kar mu hočejo ljudje - in zlasti mladi - zaupati. Vedno več je namreč ljudi, žejnih človeka, ki bi mu lahko izkašljali to, kar nosijo v sebi. Za kroniko dodajmo, da so se po uvedbi novosti v baru dohodki upravitelja neznansko zvišali...

Tam, kjer so bile gotovosti in vrednote, sta torej ostala negotovost in strah. In ljudje iščejo. Trkajo na vrata samostanov, ki vedno bolj odpirajo vrata ljudem, ki bi radi ostali za določen čas daleč od mest-

nega hrupa; ljudje si želijo tišine in branja večno svežih besed. Še najbolj si želijo vzorov, ki od njih zahtevajo doslednost, disciplino in stroga pravila. Čim bolj gredo karizmatični vodje proti toku, tem bolj so privlačni.

V današnjem Babilonu iščejo ljudje točno določene vrednote, ki pravzaprav nimajo nič novega, saj so stare nekaj tisoč let. To so: pravica in svoboda, doslednost in poštenost, solidarnost in čisto življenje, zvestoba in spoštovanje. To so večne vsečloveške vrednote, ki si jih ne more lastiti nihče, niti sama Cerkev. Vlada pa splošno razširjeno mnenje, da je Cerkev privilegirani prostor, kjer se te vrednote pogosto prav skrbno gojijo. Pomislimo samo na svetega očeta in njegove napore v tej smeri. Kdo si sploh neutrudno prizadeva za reveže, ostarele in bolne? Kdo sprejema priseljence? Kdo se pred celim svetom vedno zavzema za tiste, ki nimajo glasu? Kdo stoji zvesto in neomajno na strani šibkih?

Iz vsega tega izvira v novem času velika odgovornost vernikov, ki pa morajo biti tudi pozorni, da se vera ne spremeni v novo družbeno ali civilno veroizpoved socialno vnetih delavcev in nič več. Naša vera je nekaj drugega; in to mora tudi ostati. Središče sveta ni človek; toda človek je v središču, srcu Boga. Križani prinaša vrednote in ideale, pa tudi žrtve; prinaša gotovost, zahteva pa tudi doslednost. Predvsem pa ne gre mimo tega: vera ni polovično sporočilo, ki velja samo ob nedeljah.

DD

BEG PREKO MEJE

VSE VEČ REVEŽEV MED NAMI

Sredstva javnega obveščanja nas vsak dan zasipajo z novicami o revežih iz t.i. Treljega sveta, ki skušajo iz Slovenije priti na Zahod, v Italijo, od koder skušajo potem nadaljevati pot v druge zahodne države.

Marsikdo od nas vsako jutro poslušajo oddajo po radiu Koper, ki nosi naslov *Noč in dan* in je v bistvu sestavljena iz treh policijskih poročil iz Kopra, Postojne in Nove Gorice. Vsako jutro lahko slišimo policijske uradnike, ki poročajo, koliko ljudi so ulovili pri nezakonitih prehodih hrvaško-slovenske in slovensko-italijanske državne meje, poročajo pa tudi o številnih prebežnikih, ki jih italijanski policijski uradi vračajo na slovenska tla, ker jih zasačijo pri ilegalnih prehodih meje.

Pred kratkim smo slišali, da pri ilegalnih prehodih državne meje vsak dan zasačijo od petdeset do sto in več revežev, veliko več pa je tistih, ki jim prebeg uspe. Kdo so ti reveži, ki vidijo v Zahodu edino rešitev za svoje življenje? Zvečine so to kosovski Albanci, ki bežijo pred vojno viharo na Kosovu, med njimi pa je tudi veliko jugoslovanskih državljanov, ki bežijo pred vojno, gotovo pa pred revščino v Srbiji. Precej pa je tudi ljudi iz Romunije, Bolgarije, Makedonije, iz Bangladeša in nasploh z Daljnega vzhoda.

Lansko leto so samo na Slovenskem prijeli več kot sto slovenskih državljanov, ki so se pečali z nečednim poslom "vodiča"; ti ljudje skrivaj ponoči vozijo čez mejo reveže, ki vidijo pri nas edino rešitev iz svoje stiske; za opravljeno delo zahtevajo veliko denarja in običajno se s prebežniki tudi grdo vedejo, jih izsiljujejo, gotovo pa nesramno izkoriščajo. Kar neverjetno je, da se s tem izkoriščanjem ubogih ljudi ukvarja tudi veliko žensk slovenskega rodu, kar ni v čast slovenskemu narodu. Seveda niso vsi "vodiči" slovenskega rodu, veliko pa jih je, kar samo kaže, česa vsega ljudje nismo sposobni delati za mamona našega časa, za denar.

Tako slovenska kot italijanska vlada sta nemočni, ker je naval prebežnikov, ki se jih naša družba otepa, kot se le bogatin revežev otepa, prevelik, policistov in varuhov državnih meja pa je premalo. Kaj se dogaja s temi reveži, ko jih ujamejo? Začne se njihovo romanje v domove za prebežnike, od koder skušajo ponovno ubežati...

Naj bo ta drobnji zapis iz vsakodnevne kronike le v oprimin našem brezskrbnemu udobju in obenem vprašanje, kako je z našo, toliko opevano krščansko solidarnostjo, če že o ljubezni do bližnjega ne rečemo nobene.

JUP

PASTIRSKO PISMO ZA POSTNI ČAS ŠKOFOV IZ FURLANIJE-JULIJSKE KRAJINE

POKAZAL TI BOM, KAR SE MORA SKORAJ ZGODITI

Škofje naše dežele Alfredo Battisti, Anton Vital Bommarco, Senen Corrà in Evgen Ravignani so v ljubeznivi skrbi za svoje vernike zaupali deželnim verskim tednikom pastirsko pismo, ki ga objavljamo v prevodu msgr. Oskarja Simčiča.

PREDRAGI BRATJE IN SESTRE IZ FURLANIJE - JULIJSKE KRAJINE,

zbrani skupaj s škofi Škofovske konference Treh Benečij ob vsakoletnih duhovnih vajah, da se srečamo z Gospodom in prisluhnemo njegovi Besedi, smo molili in mislili tudi na vas. Naša škofovska služba se namreč prepleta z življenjem in zgodovino naših Cerkev.

Kakor sv. Pavel bi vam radi dali "ne samo božji evangelij, ampak tudi svoje življenje, in sicer zato, ker ste se nam priljubili" (1 Tes 2,8). V naših ušesih zveni Beseda, ki jo je Bog govoril preroku Ezekielu: "Sin človekov, postavi sem te za stražarja Izraelovi hiši. Ko zaslliši besede iz mojih ust, jih posvari v mojem imenu" (Ez 3,17).

V teh duhovnih vajah je bila predmet našega razmišljanja knjiga Razodetja apostola in evangelista Janeza. V njej je veliko sporočilo upanja, ki ga Kristus Gospod namena prvotni Cerkev med preskušnjo velikega preganjanja. Sporočilo je aktualno tudi za naše Cerkev, ki jim grozijo drugi trinogi, sicer bolj pretkani, a nič manj zahrbtni. V mislih imamo sekularizem, ki proslavlja življenje človeka, ki naj bi se rešil Boga, in porabništvo, ki opijanja človekovo srce s posredovanjem in uporabljanjem materialnih dobrin ter ugaša v človeku smisel za vsak evangelijski ideal in vsak verski predlog.

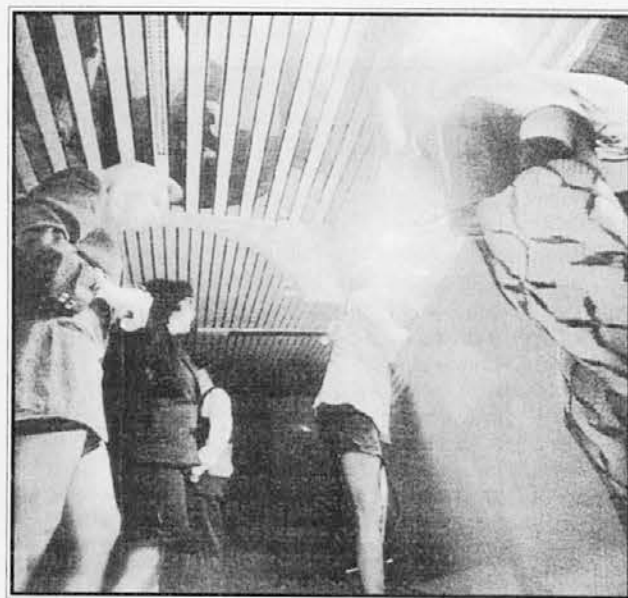
POKAZAL TI BOM, KAR SE MORA SKORAJ ZGODITI.

"Pokazal ti bom, kar se mora skoraj zgoditi". S temi besedami pozdravlja Jezus Cerkev v začetku knjige Razodetja (Raz 1,1). Velik dogodek se nam približuje: Jubilej, ki proslavlja 2000-letnico rojstva Jezusa, edinega Odrešenika, včeraj, danes in vedno. Gospod nas vabi, naj živimo veliki, povsem novi čas, "leto milosti", s katerim bomo prestopili prag ne le stoletja, marveč tisočletja.

Letošnji postni čas nas pripravljajo ne le na Veliko noč, marveč na Sveto leto. Znajmo se čuditi in občudovati, kajti "glejte, zdaj je čas milosti! Glejte, zdaj je dan rešitve!" (2 Kor 6,2).

Sveti oče nas v tem tretjem in zadnjem letu priprave na Sveto leto vabi, naj se zazremo v obličje Boga Očeta, kakor nam ga je razodel Jezus. Želeli bi, da v tem postnem času vsi odkrijemo:

- srčno žalost Očeta, ki trepetajo, ko sin zaloputne hišna vra-

ta in se oddalji. Velika Očetova ljubezen prevzema Kristusa in ga vodi v norost križa. Vojak, ki je prebodel njegovo srce, je odprl špranjo, da bi lahko pogledali vanj in odkrili dvojno brezno: brezno človekovega greha in brezno neskončne Božje ljubezni.

- nežnost Očetovega srca, ki praznuje tudi, ko se le eden njegovih otrok vrne. To je praznik, ki ga proslavljajo tudi vsa nebesa.

PROSIMO VAS, SPRAVITE SE Z BOGOM.

V tem postnem času vas, bratje in sestre, v imenu Kristusa prosimo: Spravite se z Bogom" (2 Kor 5, 20).

Kristus v knjigi Razodetja hvali in bodri Cerkev Male Azije k zvestobi. Obenem jih opozarja na tveganja in na odklone, npr. Cerkev v Efezu (Raz 2,6), Cerkev v Smirni (Raz 2,10), Cerkev v Pergamonu (Raz 2,14).

"V prisluhu tega, kar govori Duh Cerkvam" (Raz 2,17), imamo za svojo pastirsko dolžnost, da opozorimo na nevarnosti, ki ogrožajo vero in moralno zdravje našega ljudstva, katerega prihodnost nas skrbi.

V deželi Furlaniji-Julijški krajini so bili izneseni nekateri zakonski predlogi, da se odprejo igralnice in se zaukaže ceneno ali brezplačno razdeljevanje protisplošnih sredstev po šolah, diskah, javnih lokalih in praznovanjih. Predlagala se je tudi določitev mestnih predelov, namenjenih prostitucijski dejavnosti.

Smoter teh pobud naj bi bila zavezitev nevarnosti okužbe z AIDS-om, zavezitev pojava prostitucije in zavezitev bega denarja z ozemlja naše dežele.

IZ LJUBEZNI DO SVOJEGA LJUDSTVA NE BOM MOLČAL.

Kot nadpastirji čutimo dolžnost, da z vsem spoštovanjem opozorimo oblastnike na odgovornosti, ki jo imajo. Vsi, ki jim je zaupana hudo zahtevna zakonodajna naloga, bi morali predvidevati končni izid zakonskih ukrepov, ki jih izglasujejo. Že po rimskem pravu in Justinijano-

vem zakoniku mora pravilno pojmovan zakon usmerjati in pospeševati nramnost nekega ljudstva, ne pa legalizirati njegove degradacije. V tem primeru se podpira nenramnost.

Ceneno ali zastojno razdeljevanje protisplošnih sredstev po šolah pospešuje zgrešeno pojmovanje spolnosti, ki se skrči zgolj na erotizem in na genitalnost. Šola, ki bi morala vzgajati k plemenitemu spoštovanju osebe, s takšnim početjem žensko ponižuje na raven predmeta za ugodje, na raven "stvari", ki jo je treba izrabiti po logiki "vzemi, izrabi in odvrži".

Predlog mestnih predelov "z rdečimi lučkami" dejansko uzakonja prostitucijo in podpira novodobne trgovce s sužnji. Le-ti tuje ženske "uvažajo" z obljubo poštenega dela in jih nato po vzoru nekdanje "trgovine s sužnjami" vržejo nasilno na cesto, da razprodajajo svojo svobodo in svoje žensko dostojanstvo.

Igralnice, ki bi jih radi uvedli v našo deželo, bodo le podpirale igralno vročico z zagranicem tudi ogromnih denarnih vsot.

Iz našega pastirskega izkustva poznamo strahotne tovrstne drame družin, ki so se v krogu noči znašle na cesti ali pa doživele samomor kakega člana.

Ne moremo in ne smemo pozabiti časa po potresu leta 1976, ko se je naša dežela vse drugače izkazala pri popotresni obnovi, da je postala vzor, ki ga je občudovala vsa država.

Prepričani smo, da si naše ljudstvo od dežele pričakuje nekaj drugega, npr. širokopolteznih zakonskih predlogov za takšno dezentracijo državne oblasti, ki bo podpirala vzajemnostni federalizem. Takšna deželna posebnost nam mora biti pri srcu, na kar smo škofje že opozorili s pismom z dne 25. aprila 1997.

Naša snovanja in naše upe zaupajmo Božjemu Duhu, ki vodi misli in srca naproti resnici in dobroti ter vabi vse k odpuščanju in spravi.

SVETNIK TEDNA

23. FEBRUARJA

SILVESTER ČUK

POLIKARP, ZADNJI APOSTOLSKI UČENEC

Sveti Polikarp je bil učenec apostola Janeza in učitelj svetega Ireneja, velikega cerkvenega učitelja. Ignacij Antiohijski, ki se je s Polikarpom srečal v Smirni, kjer so se ustavili, ko so Ignacija peljali v Rim, da ga vržejo zverem, je za slovo napisal Polikarpu: "Slavim nad vse Boga, ker me je spoznal za vrednega, da sem videl tvoje brezgrajno obličje, ki bi si ga želel zmeraj veseliti se v Bogu." Polikarp je imel s svojo močno in globoko vero velik vpliv na svoj čas. Kot učenec apostola Janeza je bil most med apostoli in mladimi krščanskimi občinami v Mali Aziji.

Po starem izročilu je bil rojen okoli leta 70 v Efezu ali v njegovi okolici in v mladosti je postal učenec apostola Janeza. Verjetno ga je prav njegov učitelj postavil za škofa v mestu Smirna, ki je bila za Efezom najvažnejši škofijski sedež v Mali Aziji. To krščansko občestvo je vodil nad pol stoletja. Iz pisma svetega Ignacija vemo, da je bil Polikarp trn v peti nekrščanskih someščanov. Moral se je boriti tudi za čistost nauka, ker so tudi v Smirni ustajali krivoverci. Niso se marali udeleževati bogoslužnih slavij, ki jih je vodil škof, temveč so obhajali svojo posebno liturgijo. Škof se je na vse načine trudil, da bi vernike, ki so zašli v zmoto, privedel nazaj. Kjer je bilo potrebno, je pokazal tudi odločnost in strogost. Sosednjim krščanskim občinam, ki so se borile z enakimi težavami kot smirenska, je pisal opominjevalna pisma. Ohranilo se je samo njegovo pismo vernikom v Filipih. V njem Polikarp živo poziva Filipijane, naj priznajo "mučeništvo križa", to se pravi Jezusovo smrt na križu kot priznanje za njegovo resnično telesnost.

Leta 155 je smirenski škof potoval v Rim, da bi se s papežem Aniketom dogovoril o datumu praznovanja Velike noči. Polikarp je z drugimi maloazijskimi škofi vztrajal pri izročilu, da se spomin Zveličarjeve smrti obhaja 14. nizana, papež pa se je držal bolj splošne navade, da je praznik Gospodovega vstajenja prvo nedeljo po pomladanski polni luni. Sporazuma sicer nista dosegla, vendar sta se razšla v miru.

Kmalu po vrnitvi iz Rima je Polikarp umrl mučeniške smrti kot dvanajsta in zadnja žrtev preganjanja, ki je tam zadrževalo. Ob velikih cirkuških igrah je poganska množica terjala Polikarpa. Prokonzul ga je obsodil na smrt. Ker je bila borba z zvermi, v kateri so umrli drugi mučenci, že končana, je moral Polikarp na grmado. Šestinoosemdesetletni starček je pogumno stopil nanjo. Smirenski verniki, ki so bili priče mučeništvu svojega škofa, so zapisali: "Ko so kurjači zažgali grmado, je zaplapolal mogočen plamen, ki je naredil nekakšno votlino in kakor jadro, ki ga veter napne, krog in krog obdal mučenčevoto telo. On pa je bil na sredi, ne kakor smodeče se meso, marveč kakor kruh v peči ali zlato in srebro v topilnici.

Tudi smo začutili prijetno vonjavo, kot bi se razširjalo kadilo ali kakšna druga blaga dišava." Ko ga ogenj ni usmrtil, je stopil k njemu rabelj in ga zabodel. Truplo so sežgali. Kristjani so pobrali ogorele kosti, "dragocenejšje od draguljev in imenitnejše od zlata, in jih na primerenem mestu shranili", da bi se tam "z radostjo in veseljem zbirali ter z Gospodovo pomočjo obhajali rojstni dan njegovega mučeništva". Umrl je 23. februarja, najbrž leta 156.

Očividec Markion je vse to opisal. To poročilo o smrti svetega Polikarpa je najstarejše pričevanje o češčenju mučencev in njih ostankov.

Ime Polikarp, ki je pri nas skoraj neznamo, pomeni "plodovit", "ploden" ali "bogataj po sadovih". Pomensko imenu Polikarp ustreza slovensko ime Grozdan in Grozdana.

POSTNI GOVORI PO RADIU TRST A

Po radiu Trst A predvajajo postne govore vsak ponedeljek in petek ob 18.45.

V petek, 26. februarja: Baraga je govoril o božji ljubezni kljub neprijaznim časom.

V ponedeljek, 1. marca: Klic daljnih svetov - Baragovo misijonarsko, ne pustolovsko hrepenenje.

V petek, 5. marca: Zaobljuba treznosti kot zgled v boju proti omami.

UPAJMO SI BITI STARŠI

Župnija Miren in župnijska Karitas Miren prirejata t.i. šolo za starše, ki jo vodi franciškanski družinski center iz Ljubljane. Gre za sklop predavanj o mladostnikih z naslovom *Upajmo si biti starši*. Prvo srečanje bo 25. t.m. ob 19.15 v dvorani Gnidovčevega doma na Mirenskem Gradu, ostala tri srečanja pa vedno tam in ob isti uri, in sicer ob četrtek, 4., 11. in 18. marca. Toplo vabljeni!

5

ČETRTEK
25. FEBRUARJA
1999

izziv za naš čas

O TEMPORA,
O MORES!

Nikoli ne smeš objokovati preteklosti ali pa se pritoževati nad spremembami, ki nam povzročajo nevšečnosti, spremembe so namreč bistvo življenja. (Anatole France)

Zadnje čase berem vedno več člankov, ki pišejo o spremembah v današnjem času in svetu, o tem, kako je nekoč bilo drugače, kako postaja mladina vedno bolj plitka, volta in neustvarjalna, kako je kultura vedno bolj globalna in vedno manj značilna. Vse preveč slišim stokanja, jokanja in pritoževanja nad sedanostjo in nad današnjimi časi. Vedno več razmišljanj v stilu: "O tempora, o mores!" in moram reči, da me nekaj zelo moti.

Nekoč sva v Rimu s profesorjem, ki velja za avtoriteto na svojem področju in se približuje osemdesetim, opazovala fanta in punco na motorčku, najstnika s pobarvanimi lasmi, bleščečimi hlačami in telovadnimi copatami z izredno visokimi podplati. "Vidiš te mlade, je pripomnil profesor, tu v mestu! Kako življenje! Sploh ne vedo, kako lepo je živeti v naravi, se sprehajati po gozdovih, iti v hribe, se valjati v senu. Oni pa imajo samo te motorje!" Profesorju sem dal prav, vendar mu nisem mogel odpustiti dejstva, da je mladim to štel v moralno krivdo. Verjamem, da je najbrž veliko lepše se valjati v senu in se sprehajati po gozdovih kot pa posedati po betonskih zidovih in voziti slalom med avtomobili. Toda ti mladi niso krivi, če niso imeli sreče, da bi se rodili na kmetih. Prav gotovo jih ne moremo obsojati, da so se rodili v velemestu in da so mladi prav sedaj tik pred letom 2000.

In to me izredno moti pri vseh razmišljanjih, ki obujajo spomine na lepe, stare čase in se zgražajo nad današnjo globalno in noro se spreminjajočo kulturo. Če zapremo oči in skušamo odvrniti od sebe vse, kar nam ni všeč, nismo še ničesar resili. Noj lahko zarije glavo v pesek, svet okoli njega še vedno obstaja. Če se kdo čuti poklicanega, da piše, mu ali ji predlagam, naj prevzame to poklicanost popolnoma nase in ne samo delno. To pa pomeni, da je treba možgane uporabiti za kaj več kot stokanje.

Problem ni, če imamo zelene ali rdeče lase; vprašanje tudi ni, če nosimo plastične hlače ali pa oblačila iz domačega lana; menim, da je bistveno vprašanje, ali smo srečni in ali je naše življenje vredno, da ga živimo. Če smo bili v preteklosti bolj srečni, to še ne pomeni, da se moramo vanjo tudi vrniti, ker je to po zakonih fizike nemogoče. Pomeni, da moramo srečo in vrednote najti tukaj in sedaj, v tem času. To pomeni, da moramo skušati ta čas razumeti in najti to, kar lahko v njem ovrednotimo, ne pa ga tout court zavrniti. Zato se strinjam z Jurijem Paljkom, ko pravi, da ob koncu tedna gleda MTV, da bi videl, kaj se dogaja, čeprav mu ni vedno všeč. Površno zgražanje nad današnjim časom je pogubno predvsem za tistega, ki se zgraža, saj se svet zaradi njega ne bo ustavil. Kdor se zgraža, se s tem dejanjem zapisuje preteklosti in ničesar ne doprinaša skupnosti. Kdor pa skuša čas in navade razumeti, skuša ljudem okoli sebe nekaj dati in morda skuša skupaj z njimi najti rešitev in formulo za življenje v današnjem svetu. Če torej bolje pregledamo Ciceronov stavek "O tempora, o mores", bomo ugotovili, da so tudi veliki možje zgodovine včasih izustili kako neuumno.

PETER SZABO

IMENITNA POSTAVITEV
MILLERJEVE DRAME

IVA KORŠIČ

Letošnja zamejska gledališka sezona bo prav gotovo ostala trajno zapisana v spominu gledalcev in seveda predvsem igralcev, režiserjev in vseh tistih, ki se trudijo, da bi vseeno dobro stekla, čeprav si ansambel zaradi obnovitvenih del v svojem tržaškem hramu mora za vsako novo uprizoritev iskati primerno streho nad glavo.

Tako je za tretjo premiero letošnje abonmajske ponudbe SSG poromalo v Gorico. V ponedeljek, 21. februarja, je v goriškem Kulturnem domu premiersko odigralo dramo *Vsi moji sinovi*, zgodnje delo (1947) slavnega ameriškega dramatika Arthurja Millerja, v slovenskem prevodu Alenke Klabus Vesel in režiji enega izmed najbolj priznanih slovenskih režijskih umetnikov Zvoneta Šedlbauerja, ki nam je v raznih gle-

daliških ansamblih daroval že veliko nepozabnih umetniških stvaritev. V zadnjem času pa se zelo rad spoprijema z A. Millerjem (Drama SNG Maribor prav te dni ponavlja njegov *Lov na čarovnice*), ki mu je zelo pri srcu, ker je pač njegovo sporočilo univerzalno, brezčasno kot ono v antičnih tragedijah.

Tisti goriški gledalci, ki že veliko let spremljamo umetniško ustvarjanje edine zamejske poklicne gledališke hiše, smo bili res veseli, da smo po dolgem času spet doživeli premiero v našem mestu. Zmeraj smo se čutili prikrajšani za take pomembne dogodke. Naše zadovoljstvo so sicer nekoliko skalile besede komentatorke slovenske oddaje tretje mreže RAI, ki je v torek, 22. februarja, med poročili pikro poudarila samo to, da je bilo na ponedeljkovi premieri precej praznih prostorov (tudi tržaška dvorana Cristallo na januarjski premieri ni bila polno zasedena) in da publika z odvijanjem bonbončkov in šušljanjem v zadnjih vrstah ni bila obzirna do nastopajočih; ni pa sploh omenila, kako je večina gledalcev prizadeto in vseskozi koncentrirano sledila psihološko izredno intenzivni drami in kako je ob koncu z res iskrenim, dolgotrajnim aplavzom večkrat priklicala na oder priljubljene ustvarjalce. Prav gotovo ni zaslutila, kako so gledalci v izredno pronicljivem psihološkem opisu igralcev globoko občutili duševno trpljenje in razklanost Millerjevih junakov, razpetih na eni strani med vztrajnim prikrievanjem in odvrcaanjem krivde ter varljivim upanjem, da je treba le trdovratno čakati in upati, da bo še vse dobro, kakor je bilo pred tistim strašnim dogodkom med vihranjem pogubne vojne, na drugi strani pa med željo in nujo odkriti resnico, a tudi bojaznijo, da niso slutnje o kruti resnici realne. Zaradi teh notranjih bojev, ki se bijejo v članih družine Keller in Deever lebdijo v celotnem dogajanju nad na videz dobrimi, pristnimi medsebojnimi družinskimi odnosi mučna sled krivde glavne osebe, očeta Joa, ki med vojno iz golega koristiljublja ni preprečil proizvodnje okvarjenih letalskih delov in po vojni pa zaradi bojazni pred poslovnim polomom zakril svojo krivdo in po krivem obtožil delovnega tovariša, da je prodal dele z napako. Zaradi tega so letala strmoglavila in umrlo je enaindvajset pilotov, njegov starejši sin Larry tega ni prenesel in si je vzel življenje. Ko končno napoči ura obračuna in mlajši sin Chris z trdno spozna, da so njegove domneve o resnici povsem utemeljene,

si oče sam sodi s strelom pištole. Vsem osebam v drami je vojna na neki način skrojila usodo, čeprav se z vojno krutostjo neposredno niso srečali. Vojni dogodki so gledalcem nenehno pred očmi, kajti čutimo jih tudi, ko avtor ne govori o njih.

Pri predstavi smo na odru spet videli upokojenega igralca Antona Petjeta, ki je odlično zaznamoval večplastni lik protagonista, občudovali pa smo tudi enkratno igro Mirande Caharija v opisu matere Kate, ki se noče in ne sme sprijazniti z mislijo, da sina ni več med živimi. To je bila ena izmed njenih najboljših interpretacij. Po dolgem času je nastopila v vrstah SSG tudi Minu Kjuder (sicer igralka SNG Maribor) kot zdravnikova žena Sue, njenega potrpežljivega, ustrežljivega, poštenega moža pa je dognano predstavil Stojan Colja.

Ravno tako pronicljivo so svoje osebe opisali mladi igralci, ki so že nekajkrat pokazali, kakšna vitalna moč je v njih: Vojko Belšak - Chrisa, Barbara Cerar - Ann, Branko Završan - Georga, Danijel Malalan - Franka in Lucka Počkaj - Lydijo. Millerjeva predloga je taka, da v njej vsak igralec kar najbolje z zunanjo in notranjo karakterizacijo dograjuje svojega junaka in s tem tudi preverja svojo zmožnost razsežnosti preobrazbe.

Resnično uspelo postavitev sta scensko opremila Vojteh Ravnikar in Tanja Košuta; Marija Vidau pa je s svežino in z vidno eleganco kostumov spet popolnoma zadostila naši želji po lepem in še enkrat potrdila, da je ena izmed najboljših ali celo najboljše slovenska kostumografka.

OBVESTILI

PRIMORSKA UMETNIKA V LJUBLJANI

Slovenski svetovni kongres - Konferenca za Slovenijo in Mohorjeva družba Celje sta v Prešernovem mesecu priredila v četrtek, 25. t.m., kulturni večer v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa v Ljubljani (Cankarjeva 1/IV), kjer je bilo odprto razstave goriškega slikarja Andreja Kosiča - predstavil ga je Mirko Juteršek -, obogateno s poezijo pesnika in časnikarja Jurija Paljka. Poleg teh je bila na prireditvi na sporedu tudi predstavitev prvih knjig iz mohorske zbirke Žerjavi (Ruda Jurčec: Ljubljanski triptih, Branko Rozman: Obsodili so Kristusa).

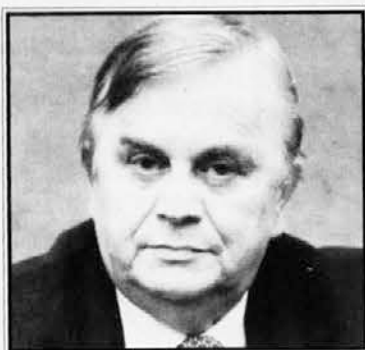
PRVA MLADIKA
V LETU 1999

V Trstu je izšla prva številka revije Mladika v letu 1999, ki je že 43. leto njenega izhajanja.

Uvodnik z naslovom *Jubilej Glasbene matice in Narodni dom* je prispeval Drago Štoka. V uvodniku se zavzema za popolno vrnitev tržaškega Narodnega doma manjšini. V njem naj bi našla svoje prostore GM in Slovensko stalno gledališče, ki sta svojčas tam že imela svoj sedež. Uvodniku sledi pričevanje Stanislava Isteniča o medvojnem dogajanju in slovenski bratomorni vojni. Za rubriko *Iz arhivov in predalov* je Ivo Jevnikar prispeval že tretje nadaljevanje, posvečeno objavljanju zapisnika zaslišanja tigrovca in padalca Alojza Kneza s strani Ozne. Poleg tega je objavljeno tudi pričevanje o Knezu, ki ga je prispevala Tatjana Rejec, vdova po znamenitem voditelju TIGR-a Albertu Rejcu. V nadaljevanju se Saša Martelanc v rubriki *Naš včerajšnji svet* spominja Prešernove proslave v tržaškem hotelu Savoia Excelsior leta 1949 v Trstu pod zavezniško vojaško upravo. Bruna Pertot je prispevala še en literarno obarvan zapis o domačih rastlinah, Martin Silvester pa predstavlja znano hrvaško slikarko, plesalko in pesnico Cato Dujšin-Ribar z izborom njenega pesniškega opusa. Drago Štoka je prispeval zapis o problemih in pismih slovenske tržaške duhovščine pred sto leti, na katere je naletel pri preučevanju arhiva župnije sv. Jerneja na Opčinah. Uredniki Mladike se v tej številki spominjajo tudi dveh uglednih slovenskih osebnosti, ki sta umrli pred kratkim. To sta skladatelj Primož Ramovš in kulturni delavec iz Beneške Slovenije Luciano Chiabudini.

Tudi tokrat je izšla Mladikina mladinska priloga Rast. Uvodnik z naslovom *Exodus* je napisal Niko Tul, ki razmišlja o beguncih oz. priseljencih. Kar se ostalih prispevkov tiče, je treba omeniti pogovor Katje Vončina s pianistom in glasbenim pedagogom, ki deluje na Goriškem, prof. Sijavšem Gadžijevom, in pogovor Štefana Pahorja s tržaško slovensko tekačico Tamaro Danieli, ki se je novembra lani udeležila svetovnega newyorškega maratona, ter predstavitev mladega zamejskega nogometaša Mitje Laurice, za katero je poskrbela Ivana Šolc. V tej številki Rasti si lahko preberemo pesmi Tanje Tuta, članek Mateja Susiča o novosti na področju risane filma (zlasti kar se tiče dvoboja med Disneyevo produkcijo Mulan in svetovisemsko risanko Stevena Spielberga *The Prince of Egypt*, ki govori o Mojzesu). V tokratni Rasti izvemo tudi, da je Slovenski kulturni klub dobil novo vodstvo: novi predsednik je Rok Opetel, dosedanja predsednica Jasna Simčič je sedaj na podpredsedniškem mestu, tajnik je Peter Jevnikar, blagajničarka pa Staška Cvelbar. Za reklamo bosta skrbeli Edvin Bukavec in Iztok Cergol.

12

Na skupščini - pred katero se je sestel upravni svet Društva Slovensko gledališče, ki je sprejel kandidatno listo za novi upravni svet SSG - je predsednik Dolhar podal svoje poročilo, nakar je stekla razprava. Udeleženci so z zadovoljstvom ugotovili, da je gledališka uprava speljala sezono 1998/99 brez deficita, kar pa bo težko pričakovati tudi za letošnjo sezono, saj potekajo v Kulturnem domu obnovitvena dela. Na skupščini so člani Društva Slovensko gledališče seznanili predstavnike javnih ustanov s predlagano kandidatno listo za novi upravni svet SSG. Po krajši razpravi so bili izvoljeni zgoraj navedeni novi predsednik in člani upravnega sveta.

Člani Društva Slovensko gledališče in udeleženci skupščine so se tudi zahvalili bivšemu predsedniku Dolharju kot tudi drugim članom upravnega sveta in nadzornega odbora, ki niso več kandidirali, za opravljeno delo.

PO SKUPŠČINI 17. T.M.

SSG: FILIBERT
BENEDETIČ NOVI
PRESEDNIK

SHAKESPEARE PRI MLADINSKI KNJIGI

SEN ALI RESNIČNOST, TO JE ZDAJ VPRASANJE

KLARA KRAPEŽ

Čprav imamo Slovenci Shakespeara osrednja dela že prevedena, se je založba Mladinska knjiga pred časom odločila, da bi dramska besedila izdala v prenovljenih prevodih. Slabe tri tedne od tega je tako v zbirki izšlo že šesto Shakespearejevo delo - *Sen kresne noči*. Urednik Aleš Berger je ob tem poudaril, da Milan Jesih nadaljuje tradicijo prevajalcev Shakespeara, predvsem Otona Župančiča in Mateja Bora, ki pripoveduje o tem, da je vsak nov prevod nadgradnja prejšnjega - ne v smislu prestižnega kosanja, ampak logična stopnja v razvoju jezika in občutljivosti zanj. Ker so Jesihovi prevodi v pomenskem smislu točni, v jezikovnem pogledu pa tako rekoč pesniško nenadkriljivi, vsekakor zaslužijo tudi knjižno objavo, ki jo Mladinska knjiga z veseljem omogoča, a žal brez vsakršne podpore ministrstva za kulturo. Kljub temu bralci seveda upamo, da bo založba vztrajala pri svojem projektu in nadaljevala že začeto pot. Kot majceno vzpodbudo smo tokratni zapis o knjižnih novostih namenili zadnjemu na novo prevedenemu delu.

Veliki angleški pesnik William Shakespeare je v svojem dramskem delu *Sen kresne noči* kot osrednjo temo besedila izpostavil vprašanje meje med resničnostjo in snom oziroma iluzijo. Morda je bilo delo prav zaradi tega izredno uspešno, saj se človek v svojem življenju neprenehoma srečuje z variabilnostjo že tako zabrisane tanke črte, sanje pa iz dneva v dan postajajo resničnost in resničnost zamenuje sen. Kje se tu začnejo dejanja, ki jih je mogoče pripisati zgolj našim nagonom, in kje ostajajo tista, ki bi jih storili pri zdravem razumu?

Tovrstna vprašanja in dileme se v Shakespeareovemu *Snu kresne noči*

prepletajo od prvega do zadnjega verz, osnova vsega pa je ljubezen, najgloblje čustvo torej, ki ga je avtor spretno uspel povezati v nekakšno celoto z razumom. Vse skupaj je zasnoval v komedijskem žanru, dodal pa je še eno razsežnost - igranje igre v igri, ki se bralcu morda zdi na prvi pogled zahtevna in zapletena, v odrski postavitvi pa je vse skupaj jasnejše izraženo. *Sen kresne noči* je pripoved o ljubimcih, ki ne pristajajo na veljavne atenske zakone in se odločijo drugih o zakonskih zvezah uprejo. Dogovorijo se za skrivni sestanek v gozdu, to pa je tudi kraj pravljinih bitij, ki pripomorejo, da se stvari razpletejo in je ljubimcem dovoljeno se poročiti po svoji volji. V njihovo čast je odigrana še ena igra - rokodelci namreč odigrado magični prizor o Piramu in Tizbi.

Zgodovinarji uvrščajo *Sen kresne noči* med Shakespearejeva zgodnja dela, predvsem zaradi jezika in metaforike, po drugi strani pa tudi zaradi prevladujoče ljubezenske tematike.

MLADINSKA PRIPOVED MARIJE VOGRIČ

MOLITEV NEKEGA PSA

MILAN GREGORIČ

Pred kratkim je izšla v samozaložbi mladinska pripoved *Molitev nekega psa* izpod peresa Marije Vogrič. Knjiga predstavlja nadaljevanje in razširitev teme iz njenega dokumentarnega filma iz leta 1987. Njeno osnovno sporočilo je podano v svojevrstni "molitvi" glavnega junaka knjige, psička Kodra, na ovojnici, in sicer: "Gospod vseh stvari, prosim te, naj bo človek moj gospodar, tako zvest ljudem, kakor sem jaz zvest njemu... In naj bo zares pravi človek, kakor sem jaz pravi pes." Po izjavi pisateljice so jo k pisanju knjige spodbudili predvsem odmevi, ki ga je film imel med mladimi, in zgodbe o maltretiranju šibkejših, ki so ji jih pri tem pripovedovali. Namen knjige bi naj bil "šokirati in rušiti lažen videz, kako da so živali vseprek srečne". Do njene vsebine se je avtorica prebijala, kot sama pravi, "skozu proučevanje gore gradiva domačih in tujih gibanj proti mučenju živali". Namenila jo je mladim, ker so predvsem oni "s svojo neobremenjenostjo, občutljivostjo za stiske in krivice in s svojim spoštovanjem do živali" njihovo glavno upanje. Med vzroke za človekovo brezčutnost do nasilja nad živalmi pršteva Vogričeva predvsem dejstvo, "da ljudje zelo počasi sprejemamo spoznanje, da smo si, kot pravi Peter Singer, v trpljenju enaki z živalmi". Pri tem psiček Koder še ugotavlja, "da je prava sreča za človeka, da ga živali ne morejo obtožiti in mu soditi". Knjiga je bila napisana tudi "v trdni veri, da za ljudi na našem planetu ni upanja,

da bi se lahko rešili vojn in njihovega gorja, če ne bodo hkrati spremenili svojega odnosa do živali". To pa se bo zgodilo, kot meni avtorica, "ko bo vzgoja srca našla svoj prostor v sleherni družini in v sleherni vzgojno-izobraževalni ustanovi in ko bodo programi gibanj pred mučenjem živali postali nacionalni programi držav oz. njihova trajna usmerjenost".

OBVESTILO

NOVA KANTATA JOZETA ROPITZA NA BESEDILO ALOJZA REBULE

V nedeljo, 28. t.m., bo na reviji Koroska poje v Celovcu krstna izvedba nove kantate koroškega duhovnika in skladatelja ter zborovodje mešana zbor Jacobus Gallus iz Celovca Jožeta Ropitza. Uglasbil je besedilo Alojza Rebule, ki je na predlog samega skladatelja ubesedil razmišljanja o nekaterih simboličnih ženskah, in sicer o Evi, Materi Božji, sv. Moniki, sv. Hemi in Slomškovi materi Mariji, kakor tudi bolj splošno o slovenski materi in ženi na pragu novega tisočletja. Vmesne psalme pa so spesnili Kuntner, Kaselj, Hribovšek in Opeka. Gre torej za psalmsko kantato za dva solista in dva recitatorja, kvartet trobil in raznolik sestav tolkal ter mešani pevski zbor, ki ga bodo sestavljali združeni pevci MePZ Gallus in MePZ Sele, solista pa bosta Bernarda Fink in Bruno Petrišek.

XXI. LETNIK REVIJE PRIMERJALNA KNJIZEVNOST

Decembra lani je v Ljubljani izšla druga številka XXI. letnika revije *Primerjalna književnost*. Ta publikacija je sicer malodane nepoznana v zamejstvu, saj je tudi komparativistična veda pri nas manj razširjena. Znanstvenoliterarno revijo ustvarja krog univerzitetnih profesorjev in raziskovalcev, ki poučujejo na oddelku za primerjalno književnost in literarno teorijo filozofske fakultete v Ljubljani ali delujejo v okviru Znanstvenoraziskovalnega centra SAZU, na Inštitutu za slovensko literaturo in literarne vede. Revijo sicer izdaja Slovensko društvo za primerjalno književnost, njen glavni in odgovorni urednik pa je Tomo Virk. Ukvarja se v glavnem s temami, ki zadevajo primerjalno in nacionalno literarno vedo, literarno zgodovino, imagoologijo (podobno narodov v literaturah), odnose med književnostmi in prevajalstvo. Skratka vse, kar spada k raziskovanju komparativistike. Izhaja dvakrat v letu, vsebuje pa navadno od tri do pet razprav, pa še razne pregledne in kritike.

V prvi številki XXI. letnika so izšle štiri razprave. Te obravnavajo tematike, ki so v zadnjih časih opajale slovensko literarno-zgodovinsko sceno. Znani slovenski literarni raziskovalec Janko Kos piše tako o *Novih pogledih na tipologijo pripovedovalca*, ki je bila tema njegovega raziskovanja v prejšnjem letu. Druga razprava je posvečena dramatik: Lado Kralj, predstojnik na oddelku za komparativistiko na filozofski fakulteti, predstavlja aktantske modele, ki jih je nato razvil v komaj objavljeni knjigi *Teorija drame*. Majda Stanovnik prikazuje razliko med prevodom, priredbo in prevodom priredbe, ki je zanimivo komparativistično vprašanje; Vanesa Matajč pa nam oriše delo Vitomila Zupana v razpravi *Eksistencializem v romanopisju Vitomila Zupana*. Sledi članek Evalda Korena z naslovom *Je leksikon o germanistični literarni vedi lahko samo germanističen?*, nato pa kronika dejavnosti Slovenskega društva za primerjalno književnost, pri kateri gre omeniti projekt za spremembo programa slovenskega jezika in literature v gimnazijah.

Druga številka Primerjalne književnosti je v veliki meri posvečena trubadurski in srednjeveški liriki, saj o tem pišeta profesor na romanistiki Miha Pintarič in pesnik ter docent in specialist za poezijo na komparativistiki Boris A. Novak. Jola Škulj objavlja razpravo *Modernizem in njegove poteze v lirski, narativni in dramski formi*, Lado Kralj pa piše o dramati in prostoru. Zadnja razprava, katere avtor je Aleksander Bjelčevič, obravnava *Slovenski svobodni verz prve tretjine 20. stoletja*. Sledijo kritike Jelke Kernev Strajn, Majde Stanovnik in Toneta Smoleja, ki pišejo o analizi kulture, književnem prevodu in preobrazbi žanra pustolovskega romana iz trivialnega v nacionalnega.

Pričujoča revija se torej ukvarja izrecno s področjem književnosti in ga znanstveno opredeljuje in raziskuje, zato se zdi vredno, da bi se počasi pojavljala tudi v zamejstvu, ki je zaradi stikanja kultur posebej zanimiv literarni prostor in vreden pozornosti komparativistov. Ne nazadnje najdemo v uredniškem svetu tudi ime tržaškega profesorja ruske literature Ivana Verča. Poudariti gre še, da je to ena redkih evropskih revij (vsekakor pa edina slovenska), ki se ukvarjajo s primerjalno književnostjo in dajejo možnost, da se uveljavi raziskovanje slovenske ne samo v tistih krogih, ki se s tem strokovno ukvarjajo, ampak tudi med širšim izobraženim ali ljubiteljskim občinstvom.

DAVID BANDELLI

PODLISTEK

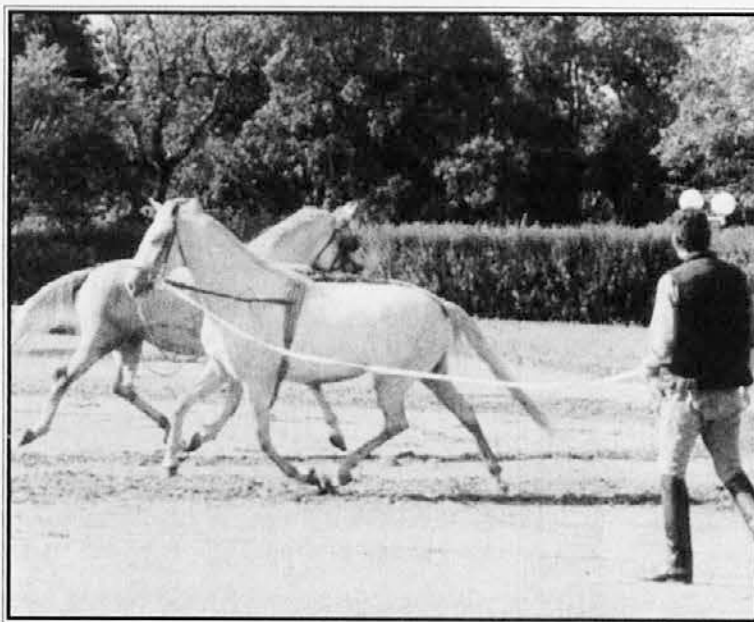
NAŠI LIPICANCI (3)

DANILO RUSTJA

Moram še enkrat poudariti, da so bili v redno razpelojevanje sprejeti le tisti žrebci, ki so dajali odlično potomstvo, vsi ostali so bili izločeni. Temu zlatemu obdobju Lipice sledijo slabši časi, in sicer Napoleonove vojne in francoska zasedba naših krajev. 22. marca leta 1797 so se lipiški konji, po višjem ukaz, morali seliti v kraje, ki niso bili prizadeti z vojno. Čreda 300 konj, kolikor jih je bilo takrat v Lipici, je razdeljena na štiri kolone odšla v Stuhlewesensbury v bližini Babilna na Ogrskem. Konji so na potovanju lepo prenašali napore. Med potjo ni bilo poginov, 16 kobil je na poti povrglo 16 zdravih žrebičkov, ki so jih naložili na spremne vozove ob brejih kobilah. Pot so prehodili v 40 dneh. Tu so konje razdelili na tri skupine in jih razporedili v tri bližnje kobilarne. Po miru, sklenjenem 17. oktobra 1797 v Campoformidu, so se žrebički vrnili v Prestranek, ostali konji pa v Lipico. Nekaj visoko brejih kobil je pa ostalo v Moru na Ogrskem. Napoleonovi vojaki so zelo opustošili Lipico, vendar so Avstrijci kmalu vse popravili. A brž ko so to napravili, je pa naravna nesreča - potres leta 1802 - uničila ne samo zgradbe, ampak tudi precej glav konjske črede.

Še ni bilo vse popravljeno, ko je leta 1805 izbruhnila nova vojna s Francozi. Lipicanci so spet morali bežati.

Ta selitev je bila za lipicance zelo boleča. Kolono lipiških konj je v begunstvo vodil Paul Meierhofer. Šli so skozi Reko proti Ogrski. Na poti je pričelo zmanjkovati krme, ker denarja, ki ga je v ta namen nakazal dvor, ni bilo zaradi slabih zvez. Konji so se morali pasti ob cestnih jarkih. Po 17 dneh so prišli v Karad, kjer so jih nastanili. V hlevu, kjer so bile breje kobile, je kmalu izbruhnil silovit požar; le malo kobil se je takrat rešilo iz ognjenih zubljev. Po 16 mesecih bivanja v Karadu je Meierhofer 1. aprila 1807 prejel ukaz za vrnitev v Lipico. Med potjo so jim na ukaz Dunaja priključili tri arabske žrebce. Leta 1809 se je stanje v Lipici uredilo. S pasmo je bilo ponovno vse v redu. A glej ga zlomka: po Schönbrunski pogodbi iz leta 1809 so Kranjska, Primorska in Trst prišli pod Francijo. Avstrijska vlada ni hotela dati lipicancev v roke Francozom. Zato je zaukazala novo selitev. 289 lipiških konj je odpotovalo preko Cerknice, Novega mesta do Zagreba, kjer so počivali nekaj dni. Od tam so šli preko Dugega sela na Ogrsko v Peczk na Marašu. Ta kraj leži v pokrajini Arad nedaleč od Mezöhegyesa. Tam so konji ostali šest let in so trpeli zaradi slabe klime in neugodnih tal. Poleg tega je neka nalezljiva bolezen precej razredčila čredo. Takrat so se zgubile tudi rodovne knjige pasme. Morda so jih zgubili med potjo ali pa so ostale v Lipici in tam zgoarele, ker je bila takrat kobilarna do tal požgana.

Leta 1815 so se konji ponovno vrnili v Lipico in pravijo, da so konji, ko so se bližali rodnemu Krasu, kljub slabemu stanju, veselo hrzali in sploh bili bolj živahni. Od leta 1816 do 1914 se je izvajalo obnavljanje opustošene Lipice. Obnovile so se stavbe in poti, izboljšali so se travniki. Žrebcev in kobil za razplodnjo je bilo premalo, a potrebe po lipicanskih konjih so bile velike. Cesar je zaukazal, da morajo vojaške kobilarne v Piberu v Avstriji in v Radantzu v Bukovini pričeti gojiti lipiške konje. Leta 1816 so v Lipico uvozili več žrebcev in žrebcev z namenom, da osvežijo kri in odstranijo iz pasme nekatere napake, ki so se začele pojavljati zaradi parjenja v sorodstvu. O uvoženih žrebcih nimamo rodovnika, ker manjka prvi volumen. Od teh žrebcev je pa zelo važen Siglavy - arabske pasme - rojen leta 1810. Iz njega izhaja ena najboljših družin, v katero se deli pasma po moški strani.

Leta 1837 so začeli uporabljati za razplod žrebca, po imenu Maestoso X., sina Maestosa II. in Romanitos, iz družine, ki se je izkazala že v Kladrupu po izvrstnem potomstvu. Ta družina se je odlično uveljavila v Lipici.

Po letu 1850 so Avstrijci skušali izboljšati pasme svojih konj z uvozom konj arabske pasme. V ta namen so leta 1856 poslali v Arabijo posebno komisijo, ki jo je vodil polk. Bruderemann. Po desetih mesecih se je komisija vrnila v Trst. S seboj je pripeljala 16 žrebcev in 50 kobil. Dunajski dvor je določil dva žrebce in šestnajst kobil za Lipico. Ta dva žrebca so v Lipici parili s kraškimi kobilami. Parili so tudi konje arabske pasme med seboj, vendar se arabski konji niso mogli kosati s kraškimi konji po vztrajnosti in nasploh zmogljivosti. Zlasti niso bili primerni za vprego in vleko težkih kočij. Zato so proizvodnjo arabskih konj polagoma opustili.

Od leta 1848 do 1875 je bil na čelu cesarskih kobilarn Carl Grünne, ki je zelo ljubil Lipico in zanjo tudi veliko storil. V dolinici blizu kobilarn je vzdana plošča z napisom: *In memoriam / Carlos Grünne / 1848-1875*.

Po Grünnerju je vodstvo kobilarne prevzel princ Thurn-Taxis, in sicer do leta 1892. Dal je zgraditi vilo, ki je služila kot stanovanje za kaplana in pa kot šolska stavba za otroke uslužbencev kobilarne.

DALJE

ŠE O FINANČNIH TEŽAVAH USTANOVE

NAPOTKI ODBORA GM ZA BLIŽNJI OBČNI ZBOR

Upravni odbor Glasbene matice je v četrtek, 18. februarja, sklical učno in neučno osebje šole Glasbene matice, da bi ga seznanil z razlogi finančne stiske, ki tare ustanovo in ki ji onemogočajo, da bo osebju pravočasno izplačala ne le decembrskih in januarskih, pač pa tudi februarske in marčne prejemke.

Iz uvodnega poročila predsednika Draga Štokerja in misli, ki so jih obravnavali prispevali navzoči profesorji in člani upravnega odbora, se je izoblikovalo nekaj ugotovitev in napotkov za učinkovitejšo pripravo izrednega in rednega občnega zbora ustanove, ki sta sklicana za peti marec na Opčinah.

Javna sredstva iz italijanskih virov, ki so namenjena glasbenemu šolstvu Slovencev v Italiji (slabo petino sredstev, ki jih država namenja potrebam kulturnih ustanov slovenske manjšine) bi kazalo smotrneje izkoristiti s pomenjenjem glasbenega šolstva s slovenskim učnim jezikom v Italiji.

Zastoj v parlamentarnem postopku sprejetja zaščitnega zakona bi utegnil usodno prizadeti Glasbeno matico in izjaloviti dosedanja prizadevanja za ustanovitev sekcije s slovenskim učnim jezikom pri tržaškem konservatoriju Tartini, ki so že izposlovala od tržaške občine dodelitev

poslopa v ul. Revoltella in sprožila pri ministrstvu za šolstvo pospešene priprave na upravni postopek. Da bi to nevarnost odvrnila, namerava uprava Glasbene matice ponovno stopiti do krajevnih zastopnikov političnih sil, katerih vloga je nepogrešljiva pri strnitvi ustrezne politične volje v italijanskem parlamentu v okviru zdajšnje vladne večine.

Glasbena matica z obžalovanjem ugotavlja, da obisk, ki ga je novembra lani na šoli opravila državna sekretarka za Slovence v zamejstvu in po svetu Mihaela Logar, da bi se prepričala, v kakšnih razmerah deluje ta osrednja glasbena ustanova Slovencev v Italiji, ni obrodila napovedanih sadov. Sredstva, ki jih Glasbena matica prejema iz matične domovine, bodo tudi v bodoče znašala bora dva odstotka vseh sredstev, ki jih vlada Republike Slovenije namenja Slovincem v Italiji prek obeh krovnih organizacij.

METROPOLITANSKA OBMOČJA IN ŠE KAJ

NAČRTI DEŽELNE VLADE VZBUJAJO ZASKRBLJENOST

Pred kratkim je deželna vlada Furlanije-Juljske krajine predstavila zakonski osnutek za upravno preureditev teritorija, ki utegne močno poseči tudi v življenje naše slovenske narodne skupnosti. Osnutek med drugim predvideva namreč tudi ukinitve gorskih skupnosti in vse mogoče olajšave za tiste manjše občine, ki pristanejo na združevanje. Zopet se je začelo govoriti o t.i. "metropolitanskem območju" (svojčas so ta načrt že predlagali), ki bi utegnulo ukiniti ustanovo pokrajine.

Na to je pred nekaj tedni na obisku v Miljah namignil sam predsednik deželne vlade Roberto Antonione. Načrt deželne vlade pa ni naletel na kdove kakšno odobravanje pri krajevnih upraviteljih. V prejšnjih dneh smo v tisku lahko brali stališča županov okoliških občin tržaške pokrajine. Župani so bili precej kritični do zakonskega osnutka, ki po njihovem mnenju ne spoštuje krajevnih značilnosti, bogastva prisotnosti različnih kultur in seveda prisotnosti slovenske manjšine. Edina izjema naj bi bil miljski župan Dipiazza. V prejšnjih dneh pa je negativno stališče izrazilo tudi deželno tajništvo stranke Slovenske skupnosti.

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti, piše v tiskovnem poročilu, ki smo ga prejeli, odločno nasprotuje novemu poskusu deželne uprave, da bi odpravila gorske skupnosti, izraža pa tudi odločno nasprotovanje težnji, da bodo z reformo krajevnih uprav dejansko prisilili manjše, torej tudi pretežno slovenske občine, da se utopijo v širših, metropolitanskih območjih. Zakonski osnutek, ki ga je predstavila deželna vlada, prinaša

FOTOMONOGRAFIJA

sicer nekaj zanimivih novosti, saj poudarja evropsko sprejeto načelo subsidiarnosti, po katerem pripadajo nižjim upravam vse pristojnosti, ki jih zakon izrecno ne pridruže višjim. Vendar istočasno predlaga tako centralizacijo oblasti, da bi, recimo, v občinah in pokrajinah kar črtali odbore in bi ostala edina organa svet in župan oz. pokrajinski predsednik.

Člen 20 izrecno govori o varstvu manjšin v občinskih in pokrajinskih statutih, člen 65 pa o možni dvojezični toponomastiki, vendar ni jasno, kam meri poudarek, da je italijanski jezik "uraden" in da mora stroške sama kriti krajevna uprava, saj že vrsto let deželna uprava prispeva za

stroške, ki jih imajo krajevne uprave z dvojezičnostjo. Najbolj nevarna pa je vsebina, ki izrecno predvideva ukinitve gorskih skupnosti in pa z vsemi mogočimi programi ter prispevki dejansko izsiljuje manjše občine, da bi se povezale v metropolitansko območje oz. da bi se združevale. To bi lahko bilo v hudo škodo slovenskega prebivalstva, kar bi bilo v nasprotju z mednarodnimi obveznostmi Italije, saj 7. člen Posebnega statuta, priloženega Londonskemu memorandumu, izrecno prepoveduje "spremembe meja osnovnih upravnih enot z namenom, da bi ogrozili narodnostno sestavo omenjenih enot".

FOTOMONOGRAFIJA

BENEŠKA SLOVENIJA V DSI

Društvo slovenskih izobražencev je v ponedeljek, 22. t.m., gostilo avtorja fotomonografije *Beneška Slovenija*, prof. Živo Gruden in Milana Grega. Knjiga je izšla pri založbi Družina v Ljubljani, na večeru v DSI pa je bil prisoten tudi njen urednik dr. Janez Gril.

Ponedeljkova je bila za osma predstavitev te dvojezične, slovensko-italijanske fotomonografije, ki v sliki in besedi prikazuje Benečijo v njenih naravnih in arhitekturnih lepota in zanimivostih, pa tudi življenje beneškega človeka. Knjigo krasi okoli 270 fotografij Milana Grega; Grego, sicer doma iz Grahovega ob Bači, se je v zadnjih štirih letih intenzivneje ukvarjal z Beneško Slovenijo, katero je obiskoval vedno, ko mu je to čas dopuščal. Tako je nastalo okoli 2.000 fotografskih posnetkov, od katerih je 270 prišlo v poštev za fotomonografijo. Slika se v knjigi združuje s spremno besedo, ki jo je prispevala prof. Živa Gruden, sicer tržaška rojakinja, ki pa je, kot vemo, zelo prizadevna kulturna delavka v Benečiji ter ravnateljica dvojezičnega šolskega centra v Špetru. Z izdajo te fotomonografije so pri Družini hoteli opozoriti slovensko domačo srenjo na lepote Benečije in prispevati k temu, da bi bili odgovorni v Sloveniji bolj pozorni na rojake v zamejstvu.

GOSTOVANJE PDG IZ NOVE GORICE

DOVRŠENA UPRIZORITEV BARNESOVEGA DELA

V okviru abonmajske sezone Slovenskega stalnega gledališča je bilo v gledališču France Prešeren v Boljuncu od četrta, 18., do nedelje, 21. t.m., na sporedu gostovanje Primorskega dramskega gledališča iz Nove Gorice z delom Petra Barnesesa *Ni tako slabo, kot zgleđa*.

Ansambel Primorskega dramskega gledališča je namreč poskrbel za slovensko prazno predstavo Barnesovega dela, ki sestoji iz treh enodejank: *Tukaj smo sami petelin, nobenega drugega ni, Še malo, pa niti ne tako malo, zena za začimbo* (na sliki) in *Ni tako slabo, kot zgleđa*. V vseh treh enodejankah so protagonisti osebe, ki so na tak ali drugačen način prizadeti: v prvi enodejanki gre za mentalno prizadetost, v drugi

za handikapiranost, v tretji pa za slepoto. Vendar, kot je sam avtor zapisal, namen igre ni vzbuditi sočustvovanja do "drugačnih", ampak iskati podobnosti z "normalnimi" ljudmi. Saj oseba, ki je prizadeta, je kljub temu lahko sposobna marsičesa, po drugi strani pa smo ostali, "normalni" ljudje, navidez taki, v resnici pa lahko nosimo tudi mi handikape, seveda drugačne vrste.

Do tega spoznanja se je številno občinstvo, ki je napolnilo boljunško gledališče, dokopalo tudi s pomočjo zares dovršene izvedbe, za katero so poskrbeli igralci Jože Hrovat, Janez Starina, Ivo Barišič, Branko Završan in Mira Lampe-Vujičić, seveda pa režiser Jaša Jamnik.

MILJE / UTEKOČINJENI PLIN IN DRUGA AKTUALNA VPRAŠANJA

OBČINSKI SVET PROTI SKLADIŠČU UTEKOČINJENEGA PLINA

V četrtek, 18. t.m., je zasedal miljski občinski svet, ki je razpravljalo o načrtih za gradnjo podzemnega skladišča utekočinjenega plina (GPL) pri Žavljah.

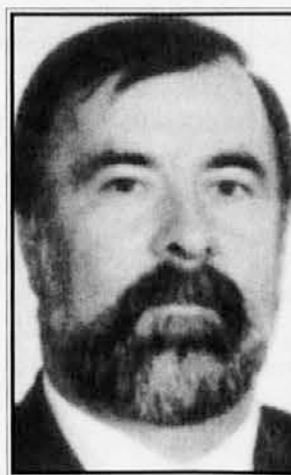
Po poglobljeni razpravi se je občinski svet soglasno - izjema je bil samo predstavnik Nacionalnega zavezništva - izrekel proti gradnji.

Svetovalci so izglasovali dokument, v katerem zahtevajo od predsednika vlade ter ministrov za industrijo in varstvo okolja, naj suspendirajo odloke, s katerimi je družba Seastok prejela dovoljenje za gradnjo skladišča. Miljski občinski svet zahteva tudi od dežele Furlanije-Juljske krajine in od občine Trst, naj se izrečeta o tej zadevi. Dežela se je namreč leta 1992 pozitivno izrekla o gradnji skladišča utekočinjenega plina, naslednje leto (1993) pa je to svoje mnenje spremenila. Vendar o tem naj bi doslej nihče ne vedel nič, saj je npr. vodstvo tržaškega pristanišča izdalo dovoljenje za uporabo območja, na katerem naj bi se zgradilo skladišče, v prepričanju, da je dežela še vedno naklonjena temu načrtu. Župan Dipiazza je moral v regulacijski načrt

vnesti tudi varovalno določbo proti gradnji skladišča, prositi bo moral za suspendiranje priziva na Deželno upravno sodišče in bo moral tudi pripraviti vso potrebno dokumentacijo s pomočjo odvetnikov.

Tako je torej odločil miljski občinski svet. Vendar zadeva s tem še zdaleč ni končana. Dežela bi namreč lahko poslala svojega komisarja, da podpiše dovoljenje za gradnjo. A po novem deželnem zakonu so za to dovoljenje pristojne občine oz. župani. Tudi glede tega zakona pa bo potrebno ugotoviti, če ga mora s svoje strani odobriti tudi Rim ali če lahko stopi takoj v veljavo. S svoje strani pravijo predstavniki družbe Seastok, da imajo že vsa potrebna dovoljenja, ki so jih prejeli že v dobi Berlusconijeve vlade.

Treba bo tudi videti, kaj bodo rekli politične sile, tako na krajevni kot tudi na deželni in vsedržavni ravni. Kot nam je povedal slovenski

svetovalec v miljskem občinskem svetu Danilo Šavron (na sliki), so v miljski občini praktično vse politične sile proti načrtu gradnje skladišča utekočinjenega plina, ki je sicer manj nevaren od tistega, ki je svojčas predvideval gradnjo termocentralne na premog, a ki predstavlja precejšnje tveganje glede faze prevoza plina. Po besedah svetovalca Šavrona pa so politične sile na pokrajinski (čeprav se je tržaška po-

krajinska uprava negativno izrekla o načrtu), deželni in vsedržavni ravni, tako kot predstavniki industrijcev, za gradnjo skladišča, in to od leve do desne. Ravno zato Miljčani zahtevajo od državnih oblasti preklic dovoljenja za gradnjo, zahtevajo pa tudi, da o tem povesta svoje mnenje tudi deželna in tržaška občinska uprava. Če tudi to ne bo pomagalo, so v Miljah že pripravljene na izvedbo ljudskega referendumu o načrtu za gradnjo skladišča.

Gradnja skladišča utekočinjenega plina pa seveda ni edino vprašanje, s katerim se mora ukvarjati miljska občinska uprava. Občinski svet bo namreč moral obravnavati in sprejeti nov regulacijski načrt, okoli katerega, nam je dejal svetovalec Šavron, se bo razvnela velika bitka. Napredujejo pa dela glede gradnje turističnega središča Marina Muja.

Kar se tiče slovenske problematike, nam je dejal Šavron, ni večjih novosti. Napovedal pa nam je proslavo ob prazniku slovenske kulture. Proslava, ki jo prireja Društvo Slovencev miljske občine, bo v petek, 26. t.m., ob 20. uri v kulturnem centru Gastone Millo v Miljah.

IŽ

ROJAN / NAGRAJEVANJE NATEČAJA ZA IZVIRNO SKLADBO

V ZAMEJSTVU IMAMO VELIKO PERSPEKTIVNIH GLASBENIKOV

IVAN ŽERJAL

Slovenska glasbena šola - Koncertna pobuda Rojan že nekaj let prireja Glasbena srečanja mladih z namenom, da se obogatita kultura in narodna osveženost naše mladine, da se pospešujejo stiki z matično domovino Slovenijo, pa tudi z mladimi italijanskimi glasbeniki. Tako je v dvorani Marijinega doma v Rojanu, pa tudi v rojanski cerkvi, stekla cela vrsta kakovostnih glasbenih srečanj oz. koncertov, na katerih so nastopili mladi perspektivni ali že uveljavljeni glasbeniki iz Italije (povečini pripadniki slovenske manjšine) in Slovenije, pa tudi mednarodno priznani izvajalci.

Januarja lani pa je Slovenska glasbena šola - Koncertna pobuda Rojan razpisala natečaj za izvirno skladbo za glas in instrument. Prireditelji pozitivno ocenjujejo izid razpisa, saj je prispelo devet skladb, ki jih je preučila tri-

V nedeljo, 21. t.m., je v Marijinem domu v Rojanu bilo Glasbeno srečanje mladih, na katerem so razglasili zmagovalce natečaja za izvirno skladbo za glas in instrument.

članska komisija priznanih zamejskih glasbenikov (Pavle Merkù, Aleksander Vodopivec in Hilarij Lavrenčič). Komisija je podelila dve ex-aequo drugi spodbudni nagradi, ki sta ju prejeli Marko Štoka za skladbo *Ne muči sam se za glas in klarinet* ter Andrej Pegan za skladbo *Ni zgubljen za glas in klavir* na besedilo Jagode Kjuder.

Obe nagradi sta bili prvič izvedeni ravno na Glasbenem srečanju, ki je potekalo v nedeljo, 21. t.m., v dvorani Marijinega doma v Rojanu. Skladbo *Ne muči sam se* je zapel basist Marjan Škerlavaj ob spremljavi avtorja dela, klarinetista Marka Štoke. Skladbo *Ni zgubljen* pa je zapela sopranistka Tamara Stanese ob klavirski spremljavi avtorja Andreja Pegana. Oba av-

torja je v imenu prirediteljev nagradil prof. Humbert Mammolo. Na nedeljskem srečanju smo prisluhnili še dvema prvima izvedbama izvirnih skladb. Altistka Martina Feri in kitarist Paolo Bembi sta namreč izvedla pesem *Sam*, ki jo je na besedilo Simona Gregorčiča napisal ravno Bembi za glas in kitaro (Bembi in Feri jeva sta izvedla tudi skladbo *Pod oknom* na besedilo Franceta Prešerna). Tenorist Martin Srebrnič in pianistka Valentina Pavio pa sta izvedla skladbo Dušana Bavdka *Pesmi o pesmi* na besedilo Aleša Debeljaka, Braneta Mozetiča in Borisa A. Novaka.

Poleg omenjenih skladb smo slišali še vrsto drugih slovenskih samospjevov, ki so jih izvedli mladi zamejski glasbeniki. Martin Srebrnič in Valentina Pavio sta izvedla skla-

dbi Hugolina Sattnerja *Naša zvezda* na besedilo Simona Gregorčiča in Pavleta Merkuja *Opoldanski psalm* (op. 13 št. 1) na besedilo Alojza Rebule. Sopranistka Tamara Stanese je ob klavirski spremljavi Marka Sancina zapela Kogojevo *Zanko* na besedilo Silvina Sardenka, tenorist Aleš Petaros je - vedno ob Sancinovi klavirski spremljavi - zapel *Tvoje goste, črne lase* Benjamina Ipavca na besedilo Borisa Mirana, sopranistka Nataša Gregori je zapela Kogojevo *Češko narodno* na besedilo Dragotina Ketteja (tudi njo je spremljal Marko Sancin), Tamara Stanese in Nataša Gregori pa sta na koncu ob klavirski spremljavi Marka Sancina izvedli ljudsko v priredbi Pavleta Merkuja *Johanica*.

Nedeljsko rojansko glasbeno srečanje, ki ga je povezovala Dorica Žagar Filipič, je ponovno dokazalo, da imamo v zamejstvu lepo število kakovostnih mladih glasbenikov, tako skladateljev kot izvajalcev. Škoda le, da srečanje ni vzbudilo večjega zanimanja, saj je bil obisk nadvse skromen.

OBVESTILA

V SOBOTO, 24. aprila, bomo poromali tržaški Slovenci h Gospe sveti na Koroško. Romanja se bodo udeležili tudi Križani, ki pa si bodo istega dne popoldne in naslednji dan, v nedeljo, ogledali še Slomškove kraje. Prenočili bodo v Mariboru. Kdor bi se jim želel pridružiti, naj telefonira, po možnosti v večernih urah, na tel. št. 040 220332. Avtobus bo odpotoval s trga Oberdan ob 6.30 in ob 7. uri iz Sv. Križa.

POSTNI GOVORI v cerkvi sv. Jakoba. V nedeljo, 28. februarja, ob 16. uri, p. Mirko Veršič: Upanje pa ne osramoti.

SLOVENSKO STALNO gledališče. Gostuje Lutkovno gledališče Ljubljana. Jan Wilkowski, *Trdoglavček*. Režija Matija Milčinski. V nedeljo, 28. t.m., ob 11. uri v Finžgarjevem domu na Opčinah. Otroška matineja!

SLOVENSKO STALNO gledališče. Arthur Miller, *Vsi moji sinovi*. Režija Zvone Šedlbauer. V torek, 2. marca, ob 16. uri abonma red H; v sredo, 3. marca, ob 16. uri abonma red G; v četrtek, 4. marca, ob 16. uri abonma red I. V gledališču France Prešeren v Boljuncu.

DAN SLOVENSKE kulture bo v nedeljo, 28. februarja, ob 16. uri v Domu Jakoba Ukmarja v Škedenju. Prirejajo ga PD Kolonkovec, SKD Ivan Grbec in Dom Jakob Ukmar. Nastopili bodo Iztok Cergol-violina, MePZ Kolonkovec pod vodstvom Dalke Šturman, ŽPZ Ivan Grbec pod vodstvom Ksenije Kos in skupina Istrski Kantadurji. Priložnostni govor bo imela Erika Jazbar.

GLEDAŠKI VRTILJAK vabi na otroško gledališko predstavo v nedeljo, 28. februarja, ob 16. uri v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu, ulica Brandesia 27. Predstavo Vida Pečjaka *Pobegli robot* bo v režiji Emila Aberska izvedel Amaterski mladinski oder iz Nove Gorice. Zgodba o robotu, ki so mu profesorji pozabili vgraditi srce, bo gotovo očarala najmlajše. Pričakujemo vas!

DEVINSKI PEVSKI zbori vabijo na Prešernovo proslavo in srečanje s pisateljem Borisom Pahorjem. Večer bo v nedeljo, 28. t.m., na sedežu pevskih zborov v Devinu z začetkom ob 17. uri.

DRUŠTVO SLOVENSkih izobražencev vabi v ponedeljek, 1.

marca, na svoj tradicionalni tedenski večer. Gost bo dr. Marko Marušič, ki bo govoril o samomorilnosti pri Slovencih. Začetek ob 20.30.

PRODAMIPEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plahto iz volne merinos in štiri blazine. Zanimani naj telefonirajo na številko 040-830440.

ČESTITKE

NOVI DOKTOR FILOZOFIJE

Na tržaški univerzi je ta teden z odliko diplomiral iz filozofije časnikar **MARTIN BRECELJ**, bivši večletni tajnik Slovenske skupnosti. Naslov njegove disertacije je *Filozofska misel Dušana Pirjevca (Preseganju realnega socializma v Sloveniji naproti)*. Novemu doktorju filozofije iskreno čestitajo ožji in daljši sorodniki, prijatelji in znanci.

Čestitkam se pridružujeta uredništvo in uprava Novega glasa.

Tudi v času, kar ni več deželni tajnik, MARTIN BRECELJ ne počiva. Med drugim je znova poprijel za študij in z najvišjo oceno in pohvalo diplomiral iz filozofije na tržaški univerzi. Iskreno čestitajo prijateljice in prijatelji iz vrst Slovenske skupnosti.

DAROVI

ZA NOVI glas: cerkveni pevski zbor od Sv. Ivana ob nabirki 100.000.

ZA CERKEV v Bazovici: namesto cvetja na grob pok. Mariji Marc Marija Štancarjeva 50.000 lir; Marta Kocijan 50.000; Marija Petračeva 50.000.

ZA SLOMŠKOV dom v Bazovici: namesto cvetja na grob pok. Mariji Marc Luciano Živic 50.000 lir.

ZA POSTAVITEV spomenika Ubaldu Vrabcu na njegovi rojstni hiši: družina Korsič v spomin na pok. Marijo Birsu 100.000 lir.

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: Nadja Hrvatini 50.000; cerkveni pevci 200.000; N.N. v spomin na Ninota Lozeja 50.000 lir.

ZA CERKVENI pevski zbor pri Sv. Ivanu: Alenka Rudež v spomin na Pinota Prelca 50.000.

NABREŽINA / PREDSTAVITEV MARANZANOVE KNJIGE

O VOHUNIH IN ZLOČINCIH PRI NAS

MATJAŽ RUSTJA

Občinska knjižnica v Nabrežini je v četrtek, 18. februarja, gostila izredno zanimiv večer, na katerem so predstavili številni publiki knjigo časnikarja **Silvia Maranzane** *Prehod sever-vzhod: vohuni in zločinci preko Trsta v letih 1940-2000*. Srečanje je priredil kulturni krožek Istria v sodelovanju z občino Devin-Nabrežina.

Knjigo so predstavili župan Marino Vocci, predsednik krožka Istria Livio Dorigo, univerzitetna raziskovalka Marina Rossi in domačin Paolo Tanze (v diplomski nalogi je obravnaval vohunstvo v naših krajih). Nad vse zanimivi in bogati pa sta bili pričevanja antifašističnega borca in časnikarja Ferdija Zidarja in Alojzija Markoviča, partizana in dolgoletnega vidnega člana komunistične partije.

Marino Vocci je z uvodnimi besedami predstavil goste, obenem pa pobudo krožka Istria, ki prireja srečanja v duhu spoznavanja polpretekla zgodovine mejnih področij. Sami moramo skrbeti za osveščanje zgodovinskega spomina, se v dialogu soočiti z različnimi mnenji, poiskati skupne točke in te valorizirati, vedno pa imeti pred seboj dejstvo, da je zgodovinsko dogajanje (naj si bo še tako boleče) vedno izraz določene časa, ki je neponovljiv. Zgodovina ostaja v zgodovini, o zgodovini pa lahko in moramo danes govoriti. Podžupanja Mariza Škerca je poudarila prav dejstvo, da se je zelo težko približati zgodovini z distanco in objektivnostjo, ker je pač vsak čustveno navezan na določeno dogajanje, posebno če spada to v polpreteklo obdobje takega časa. Mogoče so pred tem imune le mlajše generacije; edina rešitev iz te zagate pa je branje, ko se potepamo od

knjige do knjige in tako kritično iščemo resnico, zavedajoč se neskončnosti iskanja.

Marina Rossi je zavzeto orisala rusko prisotnost v vojnem in povojnem času na naših mejnih področjih. Pomoč jugoslovanskim partizanom s strani Rusije je bistveno zaznamovala Jugoslavijo, ta odnos pa se je poznal tudi ob mejah. Odločilno je bilo leto 1948 in Kominform, kot je dejal Paolo Tanze, ki je za diplomsko nalogo predelal dogajanje v letih 1945-54 skozi oči protiobveščevalne dejavnosti in tajnih vojaških misij v Sloveniji. Pred letom 1948 čaščena in v vsem posnemana Rusija je postala potem ideološka in konkretna nevarnost, meje železne zaveze so se premaknile približno 200 km stran, obstajala je konkretna nevarnost tajnih služb in notranjih filoruskih elementov. Meja med vzhodom in zahodom (Jugoslavijo in Italijo) pa je še ostala v

ospredju, le predznak in pomen se ji je spremenil.

Tudi avtor knjige je na kratko poudaril posredniško vlogo Trsta in njegovo stoletno vlogo prehoda ljudi in kultur. Knjiga ni namreč obrnjena samo v zgodovino, pač pa iz te izhaja, ko analizira nacistično zasedbo, ko se posveti židovskemu vprašanju v Trstu ali ko se dotakne problema fojbi; ti pogledi v zgodovino nam tudi bolje osvetlijo drugi del knjige, kjer je v ospredju današnji kriminal, ki živi s pretakanjem smrti (mamil, orožja, beguncev) prav preko naših krajev. Vsekakor zelo zanimiva publikacija, ki daje bralcu osnovo za razumevanje časa in kraja, v katerem živi. Avtor prikazuje (na 157 straneh) enkratno vlogo mesta Trst v geopolitični evropski sferi iztekajočega se 20. stoletja.

Po nastopu zgodovinarjev je besedo prevzel akter (žrt) tedanjega časa. Alojzij

Markovič je z osebnim bogatim izkustvom raje pogledal v prihodnost, v čas iskanja pravih prijateljstev in ne v preteklost vohunov in sovraštva. Tudi Zidar je publiko očaral s pričevanjem lastnega življenja, ki daje človeku prenekatero iztočnico za razmislek. Že v daljnem letu 1934 so ga kot študenta zaprli zaradi antifašističnega delovanja in ga tudi internirali v Lukanijo. Iz tega obdobja mu je ostalo v spominu človeško ravnanje dveh orožnikov, ki sta ga peljala v internacijo, potovanje pa se je zaključilo z dogodkom, ki pusti človeku nasmešek na ustih. Preden so se ločili, je eden izmed orožnikov potegnil iz žepa vizitko in dejal, naj se ju spomni, če bo postal prefekt. V vojnem času je bil partizan, leta 1944 pa so ga iz koronejskih zaporov odpeljali v Buchenwald. Preživel je tudi to zlo. V Italiji je bil po vojni novinar in dopisnik komunističnega dnevnika L'Unità v Pragi. Videl in okusil je realni socializem, njegovi dopisi niso bili za tedanje nomenklature preveč navdušujoči, zato so ga poklicali domov. Ko pa se je po praški pomladi spet vrnil, so ga l. 1972 češkoslovaške oblasti zaprle in izgnale iz države.

Res zanimiva zgodba, morda celo neverjetna, na robu pameti, na tistem robu pameti, kjer so izmi doma, kjer se kuliserija spreminja, nasilje in hlastenje po moči pa ostaja in žre na koži drugih. Mogoče res ni boljšega primera, kot je tale Zidarjev, tako krut in nesmiseln, obenem pa tako poučen (za tistega seveda, ki zna kritično razmišljati). Vendar je minilo že preko dvajset let od zadnje Zidarjeve aretacije... kaj pa se je od takrat spremenilo, mi ni jasno.

SLOMŠKOV DOM V BAZOVICI

VESELO PUSTOVANJE V SLOMŠKOVEM DOMU

Bog ima rad vesele ljudi in kdo naj bo bolj razigran, če ne prav naši otroci?

Navada je že, da se na pustni ponedeljek vsako leto v Slomškovem domu dobijo otroci, člani otroškega zbora Slomšek, na veselem pustovanju. Tako je bilo tudi letos. Čez trideset je bilo vseh otrok, brez mamic. Skupaj s sovaščanko Tiziano so se zabavali, da jih je bilo lepo gledati. Igre, ples, zabava vseh vrst je trajala kar nekaj ur in domov se nobenemu izmed njih ni mudilo. Ob družabnosti in veselju, ob duhovitih maskah

so se nasmejali tisti najmanjši in oni večji. Da, zakaj ne, tudi mame in župnik. Skoraj vsi so počakali do konca, ko je njihova voditeljica zabave, gospodična Tiziana, vsem nastopajočim razdelila še nagrade oz. darila, ki so jih skrbne mame prihranile od lanskega bogatega misijonskega srečolova.

Vsem skrbnim mamam otrok, posebej tistim, ki so se za prijetno pustovanje posebej potrudile, iskrena hvala in drugo leto vsem nasvidenje na bodočem pustu, v letu 2000 seveda.

PRAZNIK V OBČINSKEM GLEDALIŠČU

PRIŠEL JE TRENUTEK... ALI PREŠERNOV VEČER V TRŽIČU

10

ČETRTEK
15. FEBRUARJA
1999

Ko je bilo pred nekaj meseci ustanovljeno Slovensko kulturno, športno in rekreacijsko društvo Tržič, so mnogi ugotavljali, da so časi očitno drugačni in da slovenski živelj v Tržiču in Laškem nasploh doživlja nekakšno prenovno. Mnogi so se spominjali prvih povojnih let, ko je v Tržiču delovala tudi slovenska šola in so imeli kar živahno prosvetno delovanje ter so se veselili, da se je našla skupina idealistov, ki je spet povezala sicer razpršene ljudi in ustanovila društvo ter tako oživila slovensko prisotnost v tem mestecu na robu našega narodnega prostora. Potrditev tega mnenja je lahko dobil vsakdo, ki se je v ponedeljek, 22. t.m., udeležil prireditve ob dnevu slovenske kulture v občinskem gledališču v Tržiču. O drugačnih časih je pričal tudi pozdrav tržiškega občinskega odbornika za kulturo Fabia Del Bella, ki se je veselil delovanja slovenskega društva in mu napovedoval svetlo prihodnost posrednika med slovenskim in italijanskim svetom.

Prišel je trenutek..., torej, kot je bil naslov večeru, da Slovenci, ki živijo v Tržiču, stopijo na dan. To so naredili na lep in učinkovit način, tako da so sebi in italijanskemu delu občinstva predstavili najzlahotnejše, kar imamo, to je Prešernovo Poezijo. V sloven-

skem originalu in italijanskih prevodih je Prešerna doživeto podala Nikla Panizon. O Pesniku in njegovi vlogi pri oza-veščanju slovenskega naroda ter o pomenu tega večera pa je v italijanščini spregovorila članica društva Milena Vittori, medtem ko so bile njene besede v slovenščini, kot v nekakšnem podnapisu, predvajane na steno, tako da smo jih lahko vsi prebivali. Organizatorji so v goste povabili tri zборе, in sicer otroški zbor iz Doberdoba, se pravi Veseljake, ki jih vodi Lucija Lavrenčič, pa moški zbor Fantje izpod Grmade iz Devina (na sliki), ki jih vodi Ivo Kralj, in še Ženski komorni zbor Glasbene matice iz Trsta, ki jih vodi Tamara Stanese. Vsak s svojim programom je ustvaril prazničnost tega večera. Lepo pa je, da so organizatorji na praznik slovenske kulture povabili v Tržič tiste pevske zборе, ki so v zadnjih letih že nekajkrat nastopali med Slovenci v Laškem. Izredno doživeto je bilo prisluhniti orgličarju Miru Božiču in njegovemu spremljevalcu pianistu Blažu Puciharju iz Ljubljane, ki sta navdušila in ganila občinstvo. Orglice so namreč milo zadonele ob uvodni ljudski Čej so tiste stezice, a tudi pokazale, da lahko postanejo koncertni instrument v rokah oz. ustih virtuozov, kot je Miro Božič.

KC LOJZE BRATUŽ IN ZSKP: ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

ODER 90 USPEŠNO UVEDEL NIZ KOMEDIJ

IVA KORŠIČ

Prepolna velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž je v nedeljo popoldne, 21. februarja, z odkritim odobravanjem pozdravila začetek prvega niza petih veseloiger ljubiteljskih odrov, *Iskrivi smeh na ustih vseh*, ki se bo na pobudo KC Lojze Bratuž in Zveze slovenske katoliške prosvete zvrstil v zadnjem tednu februarja in v začetku marca; pravzaprav je bil načrtovan za veseli pustni čas, a so tehnične ovire onemogočile uresničitev. Pogled na gledalce je bil res razveseljiv, kajti zbralo se je presenetljivo veliko število mladih, kar potrjuje, da je ljubiteljska gledališka dejavnost še zmeraj zelo priljubljena tudi na Goriškem in vzbuja več pozornosti (!) kot ponudba poklicnih gledališč.

V "ledino" tega novega ljubiteljsko-gledališkega izziva je prvi zaoral Oder 90, ki že devet let kljubovalno vztraja na odskih deskah kot edina slovenska dramska skupina v našem mestu. Svojo plodno prst za delovanje je našla v SKPD Mirko Filej in se v zadnjih letih lahko poslužuje okusno prenovljene dvorane v KC Bratuž. Nedvomno imajo mladi goriški gledališki navdušenci nelahko nalogo privabljanje v svojo sredo nove člane, da ne bi usahnil podmladek, ki je edino poroštvo za nadaljnje gledališko snovanje. To jim dobro uspeva še posebej v zadnjih letih, ko je skupina pridobila novega spodbudnega zanosa in vitalnosti, ker se je z vnemo oklenila lahkotnejšega komedijskega žanra, in s tem privabila v sredo tudi take mlade, ki niso bili vključeni v nikakršno organizacijo. Tako se sedaj na odru in za kulisami suče okoli nje precej mladih, ki so v gle-

dališkem svetu našli primeren prostor za razdajanje tega, kar nosijo v sebi.

Oder 90 je za letošnji gledališki nastop izbral farso sodobnega italijanskega komediografa Nicole Manzarija *Mrtvi ne plačujejo davkov* - zadnjič smo jo videli na štandredškem odru leta 1972 v režiji Aleksija Pregarca -, v slovenskem prevodu Ivana Šavlija, v katerem so se živo ohranili vsi avtorjevi pikri odenki, ki jih je mojstrsko natrosil v besedilo. Prav ti so iz publike izzvali spontan smeh. Kot že nekaj let je tudi tokratno režijo podpisal Darko Komac, ki pa je pri postavitvi premalo upošteval značaj farse, katera zahteva brez dvoma večjo odsko dinamiko in pospešen ritem. Mestoma bi lahko tudi nekoliko posegel v tekst, ko se je dejanje preveč razvleklo. Čeprav dogajanje poteka v drugem desetletju po drugi svetovni vojni, je še vedno sveže in aktualno, saj se zmeraj kar mrgoli nepoštenih državljanov - tudi med politiki, kot prikazuje igra -, ki se radi okoriščajo s takimi špekulacijami, ki so bile za protagonista Marka Vecchiattija kot kokoš z zlatimi jajci.

Na odru smo videli kar sedemnajst igralcev, od katerih je pač vsak s svojo, čeprav ne-

znatno vlogo doprinesel nekaj drobcev k uspehu celotne predstave. Zato naj gre vsem naša pohvala. Kazimir Černic je doživeto z dokaj naravnimi kretnjami (te so bile namreč pri nekaterih še nekako "čitalniške") orisal nosilni lik finančnega uradnika Marka, ki mu "po pomoti" izdan mrliški list korenito spremeni življenje. Poudariti je treba, da je bil kos vlogi, ki zahteva več kot dveurno prisotnost na odru, kar je seveda hud napor tudi za poklicnega igralca. Z njim se je najprej kot ukazovalna, nato pa skesano-ponižna žena Amalija dobro ujela Katja Sfiligoj, pri kateri smo tudi tokrat opazili posebno skrb za jezik in pravilen poudarek ključnega besedila. Njena mati, zapravljiva tašča Gertruda, pa je bila v opisu Vanje Bastiani preveč mladostno zasnovana in zato manj prepričljiva. Vsekakor pa je bil ta lik težka preizkušnja za mlado igralko. Mateju Klanjščeku se je kljub vloženi trudi le delno posrečil poskus, da bi prikazal vratarja Rafaela kot posebneža. Popolnoma pa nas je presenetil Robert Cotič, ki se je prvič podal v igralsko avanturo, a je učinkovito posebil gostilničarja Nicolo. Kdor je pozorno sledil igralcem, gotovo ni

prezrl natančno izdelanih gest, trljajev in drugih nadrobnosti, s katerimi je Peter Klanjšček karakteriziral boječega občinskega tajnika Giufredija. Dobro so podali dodeljene vloge: Urška Petrovič-zaljubljena gostilničarjeva hči Marjela; Jordan Figheli-župan; Robert Juretič-Baratti; Fabjan Sfiligoj-mesar Gigi; Marko Černic-hišni posestnik Barabo in stražnik. Poleg njih so nastopali še Irena Špačapan, Alice Černic, Gregor Černic, Sara Renna, Elena Bensa in Sandro Curzola.

Tamara Kosič in Danijela Klanjšček sta poskrbeli za kostume, ki pa so bili nekako eklektični in niso dosledno uokvirili časa dogajanja. Scensko, sicer ne ravno bogato ozadje si je zamislil Milovan Valič, izdelal pa Lojze Maraž; luč in glasbo je upravljal Enea Černic, šepetala je Marjana Marini. Sodelovali sta še Tanja Figelj in Tanja Kavčič. Ponovitve bodo mladim igralcem prilile dodatne samozavesti in pripomogle, da bo tekst še lahkotnejše stekel.

"TEŽAVE PRI VZGOJI OTROK V DANAŠNJI DRUŽBI"

V organizaciji Odbora staršev goriških osnovnih šol in v sodelovanju s Skladom Mitja Čuk bo v ponedeljek, 1. marca, ob 18. uri v prostorih osnovne šole Oton Župančič v ul. Brolo predavanje na temo *Težave pri vzgoji otrok v današnji družbi*. Predavala bo mag. Branka Jurišič iz Ljubljane, pedagoginja, ki jo naši šolniki že poznajo, saj je imela za učitelje vrsto predavanj. Tokrat bo za starše predstavila problematiko v zvezi z vedenjem otrok, njihovih hiperaktivnostjo in nam orisala načine, kako se z otrokom pogovarjati in tako odpravljati njegove vedenjske motnje.

POSREČEN 2. PUSTNI SPREVOD V SOVODNJAH OB SOČI

PUSTNO VZDUŠJE ČLOVEKA SPREMENI?

MARJAN DRUFOVKA

Kaj vsakemu izmed nas pomeni in pove pust? Ali sploh še čutimo potrebo po pustu? V nas še živi razigrano pustno vzdušje? Poskusimo odgovoriti zastavljenim vprašanjem in dokazati, ali nam je pust potreben ali ne, ali sploh potrebujemo dan norosti ali moramo in je bolje živeti samo v napetosti vsakdanjika.

Pravijo, da je pust nor, je dan veselja, brezbržnosti, sprostive. Slečemo si vsakdanjo formalno, resno delovno obleko, odložimo si s hrbtno težko breme skrbi in težav, ki nas stalno psihično in fizično razjedajo in počasi razorožijo. Odpremo vrata in zaidevmo v barvani svet veseljaštva, vriska in piska, zbudimo otroka, ki se skriva v vsakem izmed nas. Vse to drži. Torej se hitro zavemo, da nam je

lahko dan norosti tudi potreben, ko si nadenemo masko in se vživimo v praznično, namišljeno sliko nekoga, ki morda ni prav pri čisti pameti, a nam je neobhodno potrebna tableta, ki nas poživi, nas prebudi. Vbrizga nam v žile moč, da lahko nadaljujemo vedno enaki ritem vsakdanjega dolgočasnega življenja. Morda je prav tako.

Vse naokrog razna društva in organizacije prirejajo v pustnem času ples, sprevede pustnih vozov ipd. Koliko truda je potrebna za izpeljavo vsega tega! Da ne pozabim na tiste, ki se ure in ure, dneve in tedne neizmerno trudijo in pripravljajo voz, nekaj, kar bodo v enem dnevu, na pepelnico, preprosto zakurili. Torej lahko na moje začetno vprašanje še boljše odgovorijo prav tisti, ki v pust resnično verjamejo, in pa tudi tisti, ki

se spustijo v ta nabito razigrani svet le nekaj dni v letu.

V nedeljo, 14. t.m., je potekal drugi pustni sprevod v snežno poškopljenih Sovodnjah ob Soči. Zavlekel se je po Prvomajski ulici od domače lekarne do sedeža vaškega društva. Tako so se nakičeni pustni vozovi in pa posamezne skupine predstavili številnim radovednim gledalcem. Ogleдали smo si gabrske Indijance, ki so nam predstavili afero milanske loterije, prstna lumparija in sama goljufija, in pa sovodenjsko junglo, pravi afriški živžav z njenimi divjimi živalmi. Iz Doberdoba je priplula potapljača se ladja Titanic z morskimi živalmi, ribicami, školjkami in valovi. Števerjanska vesoljska ladja Apollo doc se je odpeljala na Mars in nasadila briško trto, medtem ko so štandrežci predstavili novo denarno enoto ev-

ro-vrztot. Povorko je odprla in spremljala godba Viktorja Parma iz Trebč. Vozove in skupine je pred občinsko telovadnico ocenjevala komisija zamejskih ustvarjalcev in dodelila nagrade, ki niso bile ne v lirah in niti v evrih, pač pa v gastronomskih izdelkih. Med vozove so se zasluženo uvrstili na prvo mesto "oceansko očarljivi" Doberdobci, med skupine pa malčki iz osnovne šole z Vrha sv. Mihaela, ki so z buckami na glavi in s slamo pri strani lušno upodobili prijetna strašila. Veselje se je nato premaknilo le za nekaj metrov, in to pod ogrevan šotor, kjer sta se praznično vzdušje in ples zavlekla pozno v noč ob imenitni glasbeni spremljavi in petju znanega Zamejskega kvinteta. Odboru, ki je z nelahkim organiziranjem spreveda poživil naš goriški pust, naj gre sta čast in pohvala. In odgovor mojim uvodnim vprašanjem? Vam prepuščam besedo.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

ISKRIVI SMEH NA USTIH VSEH

Niz veseloiger ljubiteljskih odrov
od 21. februarja do 11. marca 1999

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ - VELIKA DVORANA:

Fran Lipah: GLAVNI DOBITEK,
Dramska skupina KPD Franc
Zgonik Branik, **nedelja, 28.
februarja 1999, ob 17. uri.**KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ -
KOMORNA DVORANA:Robert Anderson: JAZ SEM BERTO,
Dramski odsek PD Štandrež,
četrtek, 4. marca 1999, ob 20.30 Urica s klepetuljama
VANKO IN TONCO, **četrtek,
11. marca 1999, ob 20.30**ISKRIVI SMEH,
NA USTIH VSEH

PREDSTAVITEV PESNIŠKE ZBIRKE ČAR NAD KRASOM

ŽIV SPOMIN NA PESNIKA MILANA BEKARJA

Prof. Slavko Bratina, prof. Nadja Marinčič, Maks Komac (Foto Bumbaca)

Svojevrsna osebnost, ki še močno živi v spominu številnih Goričanov. To je profesor in pesnik Milan Bekar (1897-1966), ki je s svojo ljubeznijo do slovenske besede in bohemskim značajem zaznamoval več generacij naših ljudi. Ob stoletnici rojstva so njegovi nekdanji dijaki poskrbeli za zbirko njegovih pesmi, ki je izšla pod naslovom *Čar nad Krasom*; uvodno besedo je zapisal prof. Slavko Bratina, daljšo študijo o pesnikovem življenju in opusu pakritik Marijan Breclj.

V Gorici je bila zbirka predstavljena v petek, 19. t.m., v prostorih galerije Ars v Kato-

liški knjigarni. Prof. Lučana Budal je v imenu prirediteljev pozdravila prisotne in uokvirila večer v niz praznovanj slovenske ustvarjalnosti. Nato je spregovoril urednik zbirke prof. Bratina, ki je poudaril Bekarjevo zavezanost goriško-komenskemu Krasu. Ravnateljica klasičnega liceja Trubar prof. Nadja Marinčič pa je kot ljubiteljica poezije na osebni način analizirala osebnost pesnika, ki ga neposredno ni nikdar spoznala; so ji pa o njem mnogi vedno govorili s prijaznimi mislimi in z ljubeznivo prizanesljivostjo, kar je v njej prebudilo posebno radovednost. Milan Bekar-Br-

šljanski je bil "neurejen umetnik", in vendar je znal z ognjvito besedo prepričljivo pritegniti za sabo dijake. V sebi je nosil ljubezen do Krasa in književnosti; prav v tem čustvu je našel navdih za svoje stihe. Presnoval je različne pesniške vplive, in vendar jih je podoživel. Poezije prežema hrepenenje po sreči, hkrati pa tudi občutek nemoči, da bi svoje želje uresničil.

Dijakinji klasičnega liceja Irena Bednarich in Nika Simoni sta nato prebrali nekaj Bekarjevih pesmi, Maks Komac pa je pripovedoval, kako je l. 1922 spoznal Bršljanskega na učiteljski v Tolminu, pa vse do trenutka, ko se je od njega zadnjič poslovil. "V šoli je bil velik mojster, čeprav sam pomoči potreben." Ko je prof. Lučana Budal povabila prisotne k besedi, se je oglasil časnikar Marko Waltritsch, ki je z žarečimi očmi prek radovednih anekdot ugotovil, kako je njemu in drugim še po toliko letih drag spomin na Milana Bekarja-Bršljanskega.

SREČANJE Z GLASBO: MLADIH LET GLASNICA

Mladih let glasnica je naslov zbirke pesmi goriškega skladatelja Stanka Jericija, ki jo je izdal Slovenski center za glasbeno vzgojo Emil Komel. Zbirko bodo predstavili v soboto, 27. t.m., ob 18. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž. Prireditev se uvršča v niz Srečanja z glasbo, ki jih omenjena goriška ustanova ponuja v letošnji sezoni. Sobotno srečanje je posvečeno ustvarjalnosti Stanka Jericija ob njegovem življenjskem jubileju. Izdajo njegovih otroških in mladinskih pesmi je gotovo najlepša darilo, ki si ga lahko skladatelj pričakuje, saj se s tem dejanjem ohrani in pokloni javnosti dolgoletno ustvarjalno delo. Program prireditve bodo oblikovali učenci, učitelji in sodelavci centra Komel, ki bodo izvajali nekaj pesmi iz nove zbirke in Jericijev instrumentalni Trio. Ob glasbi pa bomo lahko še videli portret skladatelja Stanka Jericija v obliki videofilma, ki ga je center pred kratkim izdelal v lastni produkciji.

NOVA KONZULTA

Goriški občinski svet je izvolil konzulto za slovensko manjšino pri občinski upravi, ki jo sestavljajo člani SKGZ, ZSKP, Sindikata slovenske šole in po trije predstavniki italijanskih strank. Več prihodnjic.

Veroniko - *Bela barčica, Koza Meka, Pastirček, Medved pleše, Mravlja in polž*, med njimi je bila že "ponarodela" korčnica *Naša četica koraka*. Na željo prisotnih se je zvonko oglasila še dodatna pesmica, in sicer Lenčke Kupper *Enkrat je bil en škrat*. Celoten program bo "dobri striček" Janez lahko poslušal in gledal na videokaseti, ki mu jo bodo skupaj s sliko zborčka poslali nastopajoči otroci.

Po primerno dolgem programu se je veselo vzdušje nadaljevalo pri kioskih ob domačih dobrotah in rujni kapljici. IK

PRAZNOVANJE SV. VALENTINA V ŠTMAVRU

PRISRČEN POKLON OTROK FARNEMU ZAVETNIKU

Z drobnimi dežnimi kapljicami orošeno nedeljo, 21. t.m., so v domači vasi z vedrimi barvami okrasili štmarverski otroci v družbi vrstnikov z Oslavja, iz Pevme in tudi Gorice, ki obiskujejo OŠ Lojze Abram v Pevmi. S svežino svojega nastopa so na najlepši način sklenili letošnje praznovanje vaškega zavetnika, ki se je začelo v soboto, 13. t.m., in nadaljevalo v nedeljo, 14.; pripravilo ga je KD Sabotin v sodelovanju z župnijo in rajonskim svetom za Pevmo, Štmaver in Oslavje. Na prisrčni popoldanski prireditvi, ki je bila v za tokratno priložnost res premajhni dvoranici v bivšem šolskem po-

sloju, bi moral biti prisoten tudi zelo priljubljen pisec pesmic in otroških glasbenih prizorčkov Janez Bitenc, toda bolezen ga je prisilila, da je ostal v beli Ljubljani. Njegovo prisotnost smo vseeno otipljivo občutili, ko so štmarvski malčki, ki jih je pripravila Irena Ferlat - povezovala je tudi točke sporeda - zaigrali njegovo igrico *Čarodejni klobuček*, katerega čarobna moč je v tem, da prinaša ljudem veselje in smeh. Po ljubkem prizorčku je številni otroški zbor Štmaver, ki ga s požrtvovalno vztrajnostjo vodi Nadja Kovic, zapel sedem živahnih Bitencovih skladbic (*Pod lipco - s "solistkami"* Dano, Greto in

VESELI PUST JE ZA NAMI

Pust širokih in polnih ust je za nami, najbolj so se ga veselili naši najmlajši, ki so v vrtce in v osnovno šolo veselo odšli oblečeni v maske (na sliki Bumbaca so šolarji OŠ J. Abram iz Pevme). Otroška radost se je na pusta sprostila

na veliko mestih, gotovo pa najbolj v vrtcih in šolah, kjer so učitelji po dveh urah pouca in v osnovno šolo veselo otrokom priredili pustno rajanje, ki se je nadaljevalo v popoldanskih urah v Kulturnem domu.

OBVESTILA

IZGUBILA SEM dva prstana, na katera sem zelo navezana, v bližini cerkve sv. Ivana v Gorici v nedeljo, 14. t.m. Če ju je kdo našel, naj se, prosim, oglasi na telefonsko številko 0481-411644. Zelo mu bom hvaležna in rada ga bom nagradila.

V GALERIJARS v Katoliški knjigarni je razstava treh mladih goriških umetnikov odprta do 5. marca.

ŽUPNIJSKA SKUPNOST v Štandrežu vabi k Postnim konferencam, ki bodo ob četrtkih v postnem času od 25. februarja do 25. marca. Tema letošnjih srečanj je *Zakrament uvajanja v krščanstvo - krst, evharistija, birma*. Župnijska dvorana Anton Gregorčič v Štandrežu.

TEŽAVE PRI vzgoji otrok v današnji družbi. To je tema predavanja, ki bo v ponedeljek, 1. marca, bo ob 18. uri v prostorih osnovne šole Oton Župančič v ul. Brolo. Predavala bo mag. Branka Jurišič. Prireja Odbor staršev goriških osnovnih šol v sodelovanju s Skladom Mitja Čuk. Vabljeni predvsem starši, vzgojitelji in vsi ljubitelji mladih.

PRODAJAM AVTO Fiat Tempra 1600 SW, opremljen s klimo, ABS in airbagom. 40.000 km,

letnik oktober '95. Interesenti naj pokličejo na tel. 0481-82487 ali 0481-597228.

DAROVI

ZA NOVI glas: udeleženci romanja v Sv. deželo 180.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: F.H. 200.000 lir.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Rupa 150.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: Jolči Devetak v spomin na Helko 50.000.

ZA CERKEV v Rupi: Metoda Tomsič 22.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: I.D. 10.000; M.J. 10.000 lir.

IZLET V SREDNJO NEMČIJO

Goriški Inštitut za družbeno in versko zgodovino prireja od 25. do 31. maja turistično in kulturno zanimiv izlet v srednjo Nemčijo, točneje v dežele med Vestfalijo in Turingijo. Izletniki bodo odpotovali iz Gorice z avtobusom, z njimi bo stalno vodič. Cena izleta (pot, poln penzion v hotelu s 4 zvezdicami) znaša 1.850.000 lir. Zainteresirani naj se oglašijo na turistični agenciji Appiani v Gorici ali v knjigarni S. Paolo (0481 533326).

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Fran Lipah

GLAVNI DOBITEK

DRAMSKA SKUPINA KPD FRANC ZGONIK BRANIK

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, nedelja, 28. februarja 1999, ob 17. uri.

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO E. KOMEL
KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

Koncertna sezona 1998/99

KOMORNI GODALNI ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

W.A. Mozart: Divertimento v B-duru KV 137, U. Krek: Kontrabbasso concertante, F. Mendelssohn: Sinfonija št. 10 v h-molu za godala, B. Britten: Simple Symphony

SOLIST Zoran Marković, kontrabas
UMETNIŠKI VODJA Andrej Petrač

Velika dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž - Gorica, sredo, 3. marca 1999 ob 20.30

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ
ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Robert Anderson

JAZ SEM BERTO

DRAMSKI ODSEK PD ŠTANDREŽ

Komorna dvorana Kulturnega centra Lojze Bratuž, četrtek, 4. marca 1999, ob 17. uri.

Ars
GALERIJA

Vljudno vas vabimo na predstavitev nove knjige AIOJZA REBULE

CESTA S CIPRESO IN ZVEZDO

Roman bo predstavila Ivanka Hergold. Prisotna bosta avtor in urednik založbe Mladika Marij Maver.

Katoliška knjigarna, Travnik 25, v petek, 5. marca, ob 18. uri.

SCGV EMIL KOMEL - SREČANJA Z GLASBO 1998/99

STANKO JERICIJO MLADIH LET GLASNICA

Pesmi za otroški in mladinski zbor

Večer je posvečen skladateljevemu življenjskemu jubileju. Program bodo oblikovali učenci, učitelji in sodelavci SCGV E. Komel.

Kulturni center Lojze Bratuž, sobota, 27. februarja, ob 18. uri.

PROSVETNO DRUŠTVO RUPA-PEČ

prireja

DAN SLOVENSKE KULTURE

Večer bo popestrila predstavitev pesniških zbirk Zore Saksida *Goska brez noska* in *Prav zares*, ki sta izšli pri Pastirčku. Priložnostno misel bo podal Janez Povše. Sodelujejo: recitatorji, otroški pevski zbor in MePZ Rupa-Peč. Toplo vabljeni!

Sobota, 27. februarja, ob 20.30 v društvenih prostorih.

SKRD JADRO IZ RONK

vljudno vabi na proslavo

DNEVA SLOVENSKE KULTURE

SODELOVALI BODO: otroci slovenske osnovne šole iz Romjana, ženski pevski zbor Ivan Grbec iz Škednja, ki ga vodi Ksenija Kos, gospa Marta Košuta, ki bo predstavila štedenjsko narodno nošo, Vezilja in pesnica Veronika Bizjak ter slikar Milan Bizjak iz Repna, ki bosta predstavila svoje umetniško delo.

Ronke, župnijska dvorana v Romjanu, petek, 5. marca, ob 20. uri.

TRADICIONALNO FEBRUARSKO SREČANJE

PRAZNIK SLOVENSKE
KULTURE V ŠPETRU

ERIKA JAZBAR

Študijski center Nediža je v sodelovanju z Društvom beneških umetnikov, ZSKD-jem in pod pokroviteljstvom domače občinske uprave priredil v petek zvečer praznik slovenske kulture v Špetru.

Februarsko srečanje je postalo med beneškimi Slovenci že tradicionalno, saj ga študijski krožek pripravlja nepretrgoma že vrsto let. Na letošnji izvedbi so sodelovali številni ustvarjalci iz širšega slovenskega prostora, ki so tako počastili najpomembnejši slovenski praznik.

Na sporedu je bilo najprej srečanje v špetrski Beneški galeriji, kjer so odprli razstavo priznanega koroškega umetnika Gustava Januša. Uvodne besede je podala predsednica društva Donatella Ruttar, ki je predstavila umetnikov slikarski svet. Razstava 21 umetnikov del bo na ogled ob delavnikih od 17. do 19. ure do 14. marca letos.

Gustav Januš se ob slikarski umetnosti ukvarja tudi s poezijo. Izdal je že več pesniških zbirk in prejel številna priznanja. O njegovem pesniškem ustvarjanju je s pohvalnimi besedami spregovoril Hans Kitzmüller, ki je sam uredil zbirko Januševih poezij, ki so izšle lansko leto v Italiji pri založbi Braitan v štirih jezikih in so doživele od-

mevno predstavitev na Mitelfestu. Ob tem pa je sam avtor prebral nekaj svojih del v slovenščini in nemščini.

Praznik slovenske kulture se je nato nadaljeval v špetrski občinski dvorani, kjer je nastopil Hamornikarski kvintet Glasbene matice iz Trsta s koncertom del Gerharda Maasza, Gustava Kneipa, Hansa Hauswirtha, Huga Hermanna, Astorja Piazzolle in Fritza Doblerja. Kvalitetna glasbena skupina je bila deležna v polni občinski dvorani toplega sprejema. Med glasbenim nastopom je Antonella Bucovaz prebrala nekatere poezije in pripovedi slovenskih in domačih ustvarjalcev, ki jih je zbrala Živa Gruden.

Velja še povedati, da se je sočasno s praznikom slovenske kulture v Špetru odvijalo pomembno srečanje na videmski pokrajini. Michele Obit, pesnik in novinar, je predstavil svoje zadnje delo, in sicer zbirko prevodov novejših slovenskih poezij z naslovom *La nuova poesia slovena*, ki je izšla julija lani.

Na koncu naj še opozorimo, da bo praznik slovenske kulture tudi v Beneški palači v Naborjetu, in sicer 26. februarja ob 19.30. Večer z recitacijo in pesmijo bo posvečen spominu pesnika Jovana Vesela Koseskega.

SREČANJE
V MILANU

Prijetno nedeljsko popoldne je spet privabilo slovenskega človeka, ki živi v Milanu in v njegovi okolici na običajno mesečno srečanje. Gripa je sicer pokazala svoje zobe in mnogim ni dovolila zapustiti domačega hrama. Kljub temu je okrog trideset zvestih članov skupnosti sodelovalo pri nedeljskem bogoslužju in oblikovalo srečanje po maši v prostori karmelskega samostana v Milanu. Skupnost se je nekoliko pomladila, saj je tokrat prvič vodil evharistično srečanje g. Karlo, župnik iz Štandreža, ki je prevzel vlogo dolgoletnega buditelja, ljubitelja in prijatelja msgr. Oskarja Simčiča. Hvalna milanska skupnost mu je izrazila svojo zahvalo za osemnajstletno redno delovanje v lombardski prestolnici že med januarjem srečanjem, tokrat pa, ko ga ni bilo, je šele občutila, koliko dobrega je storil za slovenski narod v Severni Italiji.

Skupnost bo redno nadaljevala svoja srečanja vsako tretjo nedeljo v mesecu ob 16. uri pri Karmeličanih v Milanu (cerkev Corpus Domini, ul. Canova). Bralce Novega glasa prosimo, da sorodnikom, prijateljem in znancem, ki živijo v Milanu ali bližnjih krajih, sporočijo o srečanjih in jih povabijo nanje.

V prejšnji številki je na 16. strani našega lista izpadlo ime avtorja pod zapisom *Na televizijski način... Mari Černic in bralcem se zato opravičujemo.*

ZDOMSTVO

OB DNEVU SLOVENSKE KULTURE
V STUTTGARTUPREŠEREN IN
SLOMŠEK
IZ OČI V OČI

CIRIL TURK

V nedeljo, 7. februarja, je nad sto slovenskih rojakov praznovalo v Stuttgartu Dan slovenske kulture. Prireditelj večera je bilo Kulturno društvo Slovenija. Ob tem praznovanju pa se ni omejilo le na predstavbo lika pesnika Prešerna, pač pa je v spored vključilo tudi škofa Antona Martina Slomška, ki je prav tako pomembna osebnost pri razvoju slovenske besedne kulture. Tako sta se obraza pesnika in škofa ob slovenskem nagelju na panoju v dvorani župnije sv. Konrada harmonično dopolnjevala.

Piše se leto 1800 je stalo na vabilu k prireditvi. Tega leta sta namreč zagledala luč sveta pesnik France Prešeren in škof Anton Martin Slomšek. Prešeren je bil mož umetne pesniške besede, škof Slomšek pa je bil poleg pesnika ljudskega sloga še človek dejanj na šolskem in splošno narodno-vzgojnem področju. Zato mora tudi škof Slomšek imeti svoje častno mesto na Dnevu slovenske kulture.

Spored je bil pester in je trajal uro in pol. Najprej je predsednik Kulturnega društva Slovenija Anton Strojjan prisrčno pozdravil navzoče in med njimi posebej delegata za slovenske misije v Nemčiji, monsignorja Janeza Puclja iz Münchna. Nato je vse pozval k petju slovenske himne. Ob spremljavi na klavir (Damjan Jejčič) je občinstvo navdušeno zapelo *Žive naj vsi narodi...* Nato je povezovalc sporeda prebral odlomek iz Prešernovega *Pisma staršem*. Sledil je recital Prešernovih in Slomškovih pesmi ob sodelovanju gospodične Geroze Arko, gospe Marije Petrič in gospoda Štefana Fabčiča. Prešerna so predstavili v pesmih: *Zapuščena*, *Nezakonska mati*, *Dohtar* in *Dekletom*, Slomška pa s pesmima: *Ubogi otrok* in *Pribratnik* in *Zlati časi*. Dva glasbeno vložka Francija Arha sta poživila glasovno igro recitatorjev. Stržen prireditve je bil seveda govor dr. Marka Dvoraka iz Ulma. Z nanizanjem Prešernovih umetniških stvaritev in Slomškovih ljudskih pesnitev in naukov je zbrane rojake zavidljivo pritegnil k poslušanju.

Prešeren in Slomšek sta bila rodoljuba in domovinsko navdahnjena človeka. "Domovina pa niso zgolj gore, bregovi, kraji... domovina so predvsem ljudje. Samo po njih je lahko neka geografska enota 'moja dežela', moja domovina. In samo zaradi njih, med njimi in z njimi, se v tisti deželi lahko počutiš doma, med svojimi, med tistimi, ki enako kot ti občutijo navezanost, ljubezen drug do drugega..." je dejal govornik.

Druga misel gospoda Dvoraka je zadevala vprašanje slovenske prihodnosti. Evropa ne bo garant obstoja našega naroda. Garant naše prihodnosti je lahko samo naša vsestransko močno živeta kultura, za katero smo vsi zadolženi. Danes uradna domovina daje premalo poudarka na vrednote, za katere se je boril Slomšek, ki je v njih videl močno podlago za rast naroda in njegove kulture. Z močnim ploskanjem so navzoče Slovenke in Slovenci dajali prav govorniku in vsem točkam sporeda.

Svojo domovinsko zavest in zavzetost za kulturno ustvarjanje so navzoči rojaki potrdili tudi s skupnim petjem pesmi *Slovenski nagelj*, katere besedilo in melodija sta nastali v Stuttgartu v času, ko je zorela ura slovenske samostojnosti. "Za dom cveti, za dom dehti, po soncu hrepeni, mu svobodo želi," se glasi refren te pesmi.

SLOVENIJA

TUDI VOJSKA
NAJ VARUJE
DRŽAVNO
MEJO PRED
BEGUNCİ?

V Novem glasu smo že večkrat poročali o naraščanju števila prebežnikov, ki poskušajo čez Slovenijo priti v razne zahodnoevropske in prekomorske države. Begunci postajajo čedalje bolj pereč in aktualen problem.

V javnosti se je pred dnevi oglasil tudi župan mestne občine Nova Gorica Črtomir Špacapan. V pismu, objavljenem v časniku Delo, je sporočil, "da smo bili Novogoričani v nedeljo, 14. februarja 1999, priča nenavadnemu dogodku. Nad zahodnim delom mesta je debelo uro (od 21. do 22. ure) krožil italijanski helikopter in z močnimi žarometi osvetljeval mejno območje. Zdelo se mi je, kot da smo v koncentracijskem taborišču. Samo vprašamo se lahko, ali je bilo to izjema ali pa bo postalo pravilo. Ko smo pred časom spremljali novinarske konference predstavnikov t.i. *zelenih baretk* v Italiji, ki naj bi stražile zeleno mejo s Slovenijo, in izjave italijanskih karabinjerjev, da bodo začeli spet izvajati poostreno nadzorstvo obmejnega pasu, sem se vprašal, ali bo ta naša meja spet postala železna zavesa, kot je bila nekoč." Župan Nove Gorice se v pismu zaveza za to, da naj bi za varnost države in za zavračanje beguncev skrbel tudi slovenska vojska. "Če bi kdo patroliral ob meji, bi že njegova prisotnost odvračala begunce od njihovih namer. Dejstvo je namreč, da veliko ljudi na vzvodu bolje pozna našo mejo, kot jo mi sami, in vedo, kje se ta da prečkati brez težav. Pri tem jim seveda pomagajo tudi slovenski državljani, ki pri tem tudi dobro služijo."

M.

OBČNI ZBOR KOPRSKE
KARITAS

V soboto, 27. t.m., bo na Mirenskem Gradu pri Novi Gorici občni zbor škofijske Karitas Koper. Ob 8.30 je predviden sprejem udeležencev, ob 9. uri bodo na sporedu poročila in razprava o delovanju Karitas v letu 1998 ter predstavitev programa za letošnje leto. Ob 11. uri bo g. Igor Česnik predaval o letu starih v koprski škofiji. Ob 12. uri bo maša, ki jo bo daroval škof Parih. Ob 13. uri je predvideno kosilo, nato pa delo po skupinah. Občni zbor naj bi se končal ob 16. uri.

Koprski Karitas je zelo razvejana in se lahko hvali s plodnim delovanjem, saj v njej deluje kar 97 župnijskih ustanov, ki štejejo preko 500 stalnih prostovoljcev. Večino dela usmerjajo v pomoč ostarelim, bolnim, osamljenim ter v pomoč družinam v stiski. 934 družin prejema stalno ali občasno pomoč, 933 otrokom je ustanova pomagala s šolskimi potrebščinami.

O KULTURI

JURIJ PALJK

..., predvsem o kulturi pri nas ali, boljše, o kulturnih prireditvah. Znano je, da nekateri ljudje pri nas ne marajo kulturnih prireditev, o katerih časnikarji poročajo. Pri nas, v zamejstvu, pod izrazom kulturna prireditev običajno pomujemo razne knjižne predstavitve, otvoritve razstav, nastope pevskih zborov, literarne večere, ki jih zadnja leta sicer pri nas ni več, koncerte, gledališke predstave in še bi lahko naštevali. Gre za ustaljene in precej tradicionalne prireditve, na katerih se zbiramo, včasih zanje rečemo, da so lepše kot nekaj, včasih pa smo razočarani nad njimi, še največkrat pa smo razočarani nad obiskom teh prireditev: sicer res ne vseh, a resnično dostokrat odhajamo domov razočarani in zamišljeni nad slabim obiskom. Velika večina od nas, ki pri prireditvah sodelujemo, tudi ve, da so naše prireditve preveč zastarele, ne odgovarjajo več izzivom časa, kot se temu lepo reče. Predvsem pa ne nagovarjajo več mladostnikov, ki imajo danes druge možnosti, da se s kulturo (ne) ukvarjajo, predvsem mislim na film, televizijo in računalniško svetovno mrežo internet, ki

vsakomur od nas zares ponuja do večeraj neslutene možnosti.

Imamo pa med sabo tudi ljudi, ki jih nobena stvar, še najbolj naša kulturna prireditev ne gane, jih ne zanima, cene in snobovsko jo zavračajo, kot zavračajo življenje v naši skupnosti. Ko jih povprašate, zakaj to delajo, vam dajo nešteto odgovorov; eden med njimi je tudi ta, da njih "zanima prava kultura in ne naše društvene prireditve, ki da to niso, ker so preveč na nizki ravni". Če boste vrtali še naprej in vprašali, kaj je prava kultura, ne boste našli odgovora; gotovo pa boste doživeli posmehanje za hrbotom in to običajno od ljudi, ki nikjer ničesar ne naredijo, se ne udeležujejo dela in ne življenja naše narodne skupnosti, v zameno pa imajo zelo veliko idej in predlogov, kritik na račun opravljenega dela. Običajno vam čisto snobovsko in še zviška povrh povejo, da se na raven kulturnega dela v društvu ne bodo poniževali, ker jim nizka raven kulturnega dela v nekem društvu ne zadošča.

Vsakdo od nas, ki je kdajkoli delal ali še dela v kakem dru-

štvu, dobro ve, da je v društvu potrebno poprijeti tudi za metlo, da je potrebno nositi okrog plakate, da je potrebno pisati vabila, vzdrževati dobre odnose z ljudmi, ki potem v društvo radi pridejo predavati, gostovati, pet in še in še bi lahko naštevali. V naši mali zamejski stvarnosti je potrebno na kulturnem področju veliko garati, da kaj dosežeš. Predvsem bi rad poudaril, da je ogromna večina tega dela narejene-ga zastonj: to delo ni nikoli plačano, ker ne more biti in je morda po svoje prav, da tudi ni, vsaj vse ne.

Takoj bo kdo ugovarjal, češ da je sit "ljubiteljske, amaterske kulture" in "takih kulturnih prireditev, ki so ljudskega značaja; to so ljudske prireditve in zato premalo kulturne". Te prireditve so torej za "navadnih ljudi in ne za izbranec. Da ne bo pomote, ne govorim o domačijstvu in folklori, govorim o dostojnih prireditvah na Peči, v Sovodnjah, drugih vaseh, tudi v Gorici, ki so prirejene za "navadne ljudi". Javno se sprašujem, kaj loči izbranec od t.i. "navadnih ljudi", med katere prištevam tudi sebe, svoje prijatelje in svojo družino? Kdo in kaj daje komu pravico, da govori o kulturnih prireditvah za "navadne ljudi"? Kaj je torej tista stvar, ki povzroča v nekem to, da si upa jemati pravico, da nas ima za "nava-

dne ljudi" in naše kulturne prireditve za nevredne pridevnika kulturne? Enostavnejši in razumljivejši bom: kakaj nekdo misli, da bolje dojema Prešernovo pesem kot jo mi, "navadni ljudje"? Kdo daje tem našim izvoljencem, ki vse vejo, ničesar pa ne naredijo, pravico, da lahko druge obkledajo z nesramnim vzdevkom "navadni ljudje", same sebe pa postavljajo na goro učenosti in vedenja, na goro, s katere se baje vse vidi, a se obenem tem "izvoljencem, ki vejo", ne zdi vredno, da bi se spustili v naše loge in tudi nam prinesli "luč spoznanja in poznanja"?

Najbrž se bomo morali navaditi na dejstvo, da so pri nas take kulturne prireditve, kakršne smo sposobni sami pripraviti, in tudi na to, da smo običajno "navadni ljudje" tisti, ki jih prirejamo. Enostavno zato, ker drugih ni. So na gori, s katere se vse vidi in se tam veliko ve, dol pa nihče ne pride, da bi nas naučil, kako se organizirajo kulturne prireditve, ki bi vse zadovoljile.

Veliki italijanski pesnik je nekoč imenično zapisal: "Non ti curar di lor, ma guarda e passa!" (Ne zmeni se zanje, pogledaj jih in pojdi svojo pot!) Vedno si to govorim, a mi nikdar ne uspe, najbrž zato, ker spadam med "navadne ljudi".

POGLABLJANJE SPOROV MED POLITIČNIMI STRANKAMI

PREMIER ŠE ZAUPA V KOALICIJO, OPOZICIJA PA ZAHTEVA VOLITVE

MARJAN DROBEŽ

V slovenski politiki se po odstavitvi ministra Bandlerja poglobljajo trenja. Čedalje več je dokazov, da so koristi Slovenije na vseh ravneh odločanja potisnjene na obrobje. V takšnih razmerah se stranke vladne koalicije in opozicije ukvarjajo predvsem z vprašanjem trdnosti in primernosti vlade Janeza Drnovškega.

Premier v svojih izjavah poudarja, da sta koalicijski stranki, LDS in SLS, sicer včasih neenotni in da imata različne programe, a da kljub občasnim napetostim in sporom v vladi vendarle dobro sodelujeta. "Sedanja koalicija nima alternative," izjavlja Janez Drnovšek. Kljub takemu prepričevanju pa je napovedal, da bo poleg imenovanja novega notranjega ministra v vladi izvedel nekatere druge spremembe. Časniki so zapisali, da naj bi na seznamu za zamenjavo bili ministri za zunanje zadeve Boris Frlec, za gospodarske dejavnosti Metod Dragonja, za zdravstvo Marjan Jereb in za pravosodje Tomaž Marušič. Odšli naj bi zaradi razmer v vladi in v koaliciji, a tudi "zaradi slabega dela". Hkrati s temi napovedmi je premier opozicijske stranke

pozval, "naj namesto ustvarjanja afer in problemov vstopijo v vlado in prispevajo k njenemu delovanju". Janez Drnovšek je uradno povabil Združeno listo socialnih demokratov, toda predsednik le-te Borut Pahor je povabilo zavrnil. Proti možnemu sodelovanju v vladi sta se odločno izrekli tudi predsednika največjih opozicijskih strank, SDS in SKD, Janez Janša in Lojze Peterle. Oba sta do vlade zelo kritična in menita, da bi vlada morala odstopiti. Parlament naj bi, tako poudarjata, uzakonil nov večinski volilni sistem, kakor je odločilo ustavno sodišče, potem pa bi v državi razpisali predčasne parlamentarne volitve.

NOVI ZAPLETI Z VOLILNIM SISTEMOM

Na zasedanju državnega zbora, ki poteka v tem tednu, veliko časa in razprav namenijo volilnemu sistemu. Vladne stranke menijo, da bi morali ohraniti sedanji proporcionalni volilni sistem, ki vsebuje tudi elemente večinskega sistema. Po predlogu skupine 47 poslancev naj bi parlament spet preučil svojo odločbo o tem, da je na referendumu pred dvema letoma zmagal večinski sistem. Revi-

zija odločbe naj bi bila potrebna zaradi napak v postopku, ki da jih je pri sprejemanju omenjene odločbe zagrešilo ustavno sodišče. Takšne namere sta zastopnika opozicijskih SDS in SKD, poslanca Janez Janša in Lojze Peterle, odločno obsodila rekoč, da je ustavno sodišče vrhovni varuh ustavnosti in zakonitosti, zaradi česar se na njegove odločbe ni mogoče pritožiti.

Na zaplete pri ocenjevanju odločbe ustavnega sodišča, da je na referendumu pred dvema letoma zmagal dvo-krožni večinski volilni sistem, se je s člankom v januarški številki Nove revije odzval tudi nekdanji ustavni sodnik Peter Jambrek. Zapisal je tudi naslednje: "Če ne bo uzakonjen večinski volilni sistem - kar bi se zgodilo v nasprotju z voljo ljudi in s sodbo neodvisnega sodišča - potem to pomeni izrecno, jasno in dokončno uvedbo pravne anarhije, samovoljo oblasti brez ustavne legitimizacije in diktatorne nomenklature, brez mask in kostumov. Brez olajšav je treba povedati, da bi to pomenilo političen kaos, odprt konflikt brez pravil igre in brezpravje. Zato bi bilo bolj smotno analizirati možne velike koalicije,

katerih oblikovanje bo spodbudil večinski volilni sistem."

Toda podpisniki predloga za to, da bi ustavno sodišče povabili, naj ponovno preuči in spremeni svojo odločbo o uvedbi večinskega volilnega sistema, so se odločili za novega naslovnika. Predloga namreč ne bodo poslali ustavnemu sodišču, ampak generalnemu državnemu tožilcu, ki naj bi uporabil izredna pravna sredstva in sprožil zahtevo za varstvo zakonitosti v zadevi omenjene odločbe ustavnega sodišča. Razlog za tako spremembo temelji na domnevi, da bi ustavno sodišče utegnulo predlog zavrniti zgolj zato, ker bi ga državni zbor vložil nepozno, čeprav ni nikjer izrecno določeno, da tudi za parlament velja enomesečni rok.

Zapletov v slovenski politiki je torej veliko, kar vnaša negotovost in zaskrbljenost o razvoju Slovenije in tudi njene mednarodne politike. Odnosi s Hrvaško se ne izboljšujejo, kar bi utegnulo tudi neugodno vplivati na slovensko približevanje EZ. Temne sence se ob tem zagrinjajo na zunanje zadeve Borisa Frleca, "ki naj bi bil odgovoren za nekaj hudih napak slovenske diplomacije". Resolucijo z nezaupnico proti njemu menda pripravljata zlasti predsednik SDS Janez Janša in predsednik Slovenske nacionalne stranke Zmago Jelinčič.

DIREKTORJA RADIA IN TV SLOVENIJE POTRJENA

.....

Svet RTV Slovenije je dne 18. februarja hitro in brez zapletov, ki so jih v nekaterih časnikih napovedovali, izvolil direktorja radijskih in televizijskih programov za nov štiri-letni mandat. Na ti pomembni mesti sta bila potrjena dosedanja direktorja Andrej Rot in Janez Lombergar. Izvoljena sta bila tudi s soglasjem oz. na priporočilo generalnega direktorja državne radio-televizijske ustanove Janeza Čadeža. V obeh primerih gre za presenečenja. Andreja Rota vse do zasedanja sveta RTV ni bilo med kandidati, ker ni izpolnjeval formalnih pogojev, določenih v javnem razpisu za direktorsko funkcijo. Komisija filozofske fakultete je njegovo univerzitetno diplomu, pridobljeno v Argentini, sicer nostrificirala, toda senat univerze v Ljubljani je nostrifikacijo potrdil šele v začetku prejšnjega tedna in so jo zato z zamudo predložili v postopek. Rot je bil izvoljen v drugem krogu, ko je s 14 glasovi proti 10 premagal nekdanjega časnikarja beograjske Borbe in zunanje-političnega uredništva tudi bivšega Radia Ljubljana Luko Škoberneta.

Pri volitvah za mesto direktorja TV so bili potrebni trije krogi glasovanja. Izvoljen je bil Janez Lombergar, ki je pre-

jel 18 glasov. Njegov neposredni tekmeč, Jure Pengov, dopisnik RTV Slovenije iz Rima, pa je dobil 7 glasov. Pengov je po mnenju časnikov veljal za favorita, ker je o njegovi kandidaturi za mesto direktorja domnevno bilo doseženo tudi soglasje t.i. levega bloka v svetu RTV.

Prejšnja oz. nova direktorja RTV Slovenije sta pred izvolitvijo predložila vsak svoj program delovanja v naslednjih štirih letih. Zatrčila sta, da si bosta prizadevala za povečanje vloge tega državnega medija in zlasti za povečanje kakovosti programov. Opozorila pa sta, da bo takšna usmeritev terjala veliko naporov predvsem zaradi izgube RTV Slovenija, ki znaša že več kot 3,4 milijarde tolarjev.

M.

OBVESTILO

KRAJEVNA SKUPNOST Miren vabi na praznovanje kulturnega praznika v **petek, 26. t.m., ob 19. uri** v dvorani na Mirenskem Gradu. Na sporedu bo predstavitev knjige rojaka Stanka Vuka *Pomlad pod Krasom*, ki je izšla lani. Avtorjev lik in literarno delo bo orisal prof. Tomaž Pavšič, zamisel o izdaji pa osvetlil urednik založbe Obzorja Andrej Brvar. Na proslavi bo poleg branja odlomkov iz Vukove knjige tudi petje domačih pevskih zborov.

PREJELI SMO

OB OBLETNICI POBOJA CERKLJANOV NA LAJŠAH

V tedniku *Novi glas* je v preprosti pripovedni obliki izšel podlistek izpod peresa Erzila Piriha z naslovom *Ob 50-letnici Cerkljanske tragedije*. Ko sem ta podlistek prebrala, sem začutila potrebo, da napišem nekaj odstavkov tudi sama. Sem namreč hčerka Jožeta (Josipa) Bavconca, ki je edini preživel v pokolu na Lajšah leta 1944. Večkrat so se pisale o njem neresnice in prav se mi zdi, da malce pojasnim njegovo življenje.

Netočno se je pisalo predvsem o njegovem poklicu in pa o tem, kaj vse je počel po tragični eksekuciji na Lajšah. V Novem glasu je namreč pisalo, da je preostala leta svojega mučnega življenja prebil v psihiatrični bolnišnici, kar pa ni niti najmanj res. Zatrjujem vam, da je še celih štiriinštrideset let živel pri svoji družini in ostal popolnoma prišteven do svoje poslednje ure. Čudim se, da tudi g. Stanko Medvešek ni ničesar pripomnil na objavljeni članek, ko pa sta se z mojim očetom Jožetom Bavconom zelo dobro poznala.

No, pa preidimo k bistvu. Jože Bavcon se je rodil 29. aprila 1901 v Gradišču v Italiji. Izšolal se je za trgovca v Novem mestu. Dobro se ga spominja g. Leon Štukelj, s katerim sta skupaj hodila k športni vzgoji. Po končani šoli se je vrnil na Primorsko, v Gorici je namreč imel starše, brate in

sestro. Najprej se je zaposlil v Tolminu, nakar pa se je preselil v Cerkljo in tam odprl svojo trgovino. Poročil se je z domačinko Marijo (Mici) Makuc, ravno tako trgovko. Pri njej doma sta skupaj vodila gostilno in trgovino. Oba sta bila zavedna Slovenca in sta imela v hiši tudi slovensko čitalnico. To, da je Jože zavračal vpis v fašistično obrambo, fašistom ni bilo po godu in so mu gostilno zaprli. V Cerkljo so prišli partizani, ki pa so bili do nekaterih prebivalcev precej grobi, da ne rečem še kaj hujšega. Ker je bil oče v trgovanju precej uspešen, so bili ostali trgovci ljubosumni. Priložnost je nanesla, da so se mu maščevali, in sicer leta 1944, ko so tragično padli partizani ali bolje tečajniki partijske šole v Cerklju.

Oče se je po vojni zelo bal in o takratnih dogodkih nerad govoril. Kljub vsemu pa nam je zaupal, kako se je rešil iz jame na Lajšah. Za tragedijo bi bilo potrebno povprašati takratnega komandanta IX. korpusa in pa štabne oficirje. Več pred napadom so imeli leti v neposredni bližini (Planina) zborovanje, partijsko šolo

v Cerklju pa so prepustili samo sebi, brez straž in izvidnic. Ker se je govorilo o izdaji in so si morali oficirji nekako rešiti glave, so morali poiskati krivca oz. krivce, saj je bilo obtoženih več ljudi. In kako so te izbrali? Sedaj bi odgovorila tudi koprskemu škofu g. Metodu Pirihu, ki se je v svojem govoru 5. junija 1998 spraševal, kakšen je bil ključ za izbiro žrtev na Lajšah. Izbira je bila povsem preprosta. Če si imel kakšnega sovražnika v štabu, če si bil za njihove pojme malce preveč pobožen ali pa si imel veliko premoženje, si bil takoj izbran.

Izbrance po zgoraj navedenem kriteriju so dan po tem, ko so jih obtožili, to je 3. februarja 1944, odpeljali zvezane po dva in dva z žico iz Cerklje proti Kladju na Lajše. Ko so prispeli na cilj, so jih po enega vodili k jami in jih od blizu streljali v glavo. Jože Bavcon se je pri tem uprl in zgrabil strelca za roke. Tako ni mogel dobro nameriti strela in je talca ranil v roko in glavo. Ta je pri tem izgubil zavest in padel med ostale v jamo. Po nekaj urah se je zbudil in zložil mr-

tove na kup, tako da se je lahko potegnil iz jame. Za nekaj časa se je skrilo, ko pa se je stemnilo, se je težko ranjen podal do prve hiše pri Kolu. Gospodinja se ga je ustrašila in mu seveda velela, naj se umakne, ker je zadrževanje pri njih prevarno. Šel je v bližnje hiše pri žagi in se tam skrilo. Ker seveda ni mogel dlje zdržati brez zdravniške oskrbe, je šel do zadnje hiše k Brišarju.

Bilo je veliko tveganje sprejeti takega človeka pod streho, vendar pa je bila njegova žena Brišarjeva daljna sorodnica in zato so ranjenega sprejeli in oskrbovali.

Poklicali so tudi zdravnika, češ da je bolan gospodar. Jožeta je zdravil dr. Stičič, vendar ne dolgo, saj so bili partizani še vedno v vasi. Kaj kmalu se je izvedelo, da je nekdo iz jame pobegnil. Partizani so žrtvam hoteli pobrati obleko in obutev, ki bi jim lahko prišli prav. Oče je imel usnjen površnik, ki je bil takrat prava redkost, in tako so takoj ugotovili, da nekdo iz jame manjka. Vse o iskanju pogrešenega smo seveda izvedeli šele po vojni iz pripovedi bivših partizanov. Torej, nevarnost je pretila tako ranjencu kot Brišarjem in odločili so se, da ga ena od starejših sorodnic spremi preko Bukovega v Hudajužno in mu pomaga priti z vlakom v Gorico. Po prihodu v Gorico se je Jože ustavljal pri starših, se pričel zdraviti, se prijavil oblastem in čakal na osvoboditev.

Takoj po osvoboditvi leta 1945 se je javil novim oblastnikom, ti pa so ga zaprli (kaj vse se je točno dogajalo z njim, ni nikoli nihče izvedel). Po nekaj tednih je brat Mario interveniral pri okrajnem goriškem funkcionarju, ki pa mu je lahko zagotovil, da bo Jože premeščen v Ljubljano, in sicer po poti preko Postojne. Tisti, ki so potovali preko Črnega Vrha, niso nikoli prispeli ne v Ljubljano in ne nazaj v Gorico.

Oče je bil premeščen v zapore na Poljanski v Ljubljani. Tam je prestajal nove muke, saj je moral vsako noč na zaslišanje. Ko so ga po 18 mesecih (zaprt je bil od 10.5.1945 do 16.10.1946) izpustili, je bil fizično in psihično popolnoma izčrpan. Vrnil se je k svoji družini v Cerkljo, vendar pa so ga kmalu ponovno vrgli za zapahe, tokrat v Idriji. Potem ko je prestal še to kazen, je imel končno mir in niso ga več zasliševali. Seveda pa je cela družina trpela, kajti nismo bili enakopravni drugim vaščanom. Brat in sestra sta se s težavo šolala, mene in mater pa so zaprli v idrijski zapor in naju obsodili na prisilno delo. Zakaj, še danes ne vemo.

Jože Bavcon in svoji nismo nikoli izvedeli, zakaj so tudi njega sklenili ustreliti. Nikoli ni bil ne fašist in ne komunist. Nikoli ni mislil, da bi lahko kaj izdal in zato je to edina možna razlaga za krivico, ki se mu je zgodila, ta, da je bil za nekatere predober trgovec ter je ta-

ko vzbujal zavist v sovaščanih. Dejstvo, ki nam tudi ni nikoli pomagalo, je to, da smo bili pobožna družina in smo tako pristali na seznamu takrat nezahvalnih reaktorjev.

Potem je bil oče vselej doma. Dobil je invalidnino (na Lajšah je izgubil oko), vendar pa so mu jo po posredovanju nekaterih tolminskih in idrijskih borcev po dveh mesecih odvzeli. Ker so mu v zaporu zagrozili, da ne sme o dogajanjih na zasliševanjih in nasploh v celotnem času prestajanja zaporne kazni nikomur nič povedati, se je le malo družil z ljudmi. O stvareh, ki so se dogajale v času vojne in takoj potem, skorajda ni govoril niti z nami. Umrl je 8. februarja 1984 v Ljubljani po težki operaciji kolka.

Sprašujem se, kaj so vedele žrtve iz Cerklje in bližnjega Otaleža, njihove žene in matere, o plavi gardi, o specialnih enotah nemške vojske, o beli gardi in podobno, ter zakaj so jih sploh obtoževali. Nekateri so slišali, žal, samo eno resnico, to je resnico takratnih štabnih oficirjev in aktivistov, tako da še danes v svojih govorih omenjajo izdajo partijske šole, mitraljez v zvoniku itd. Nihče pa se ne vpraša, kako so bili tečajniki partijske šole sredi Cerklje vojaško zaščiteni, kako so bili izbrani talci, padli na Lajšah, in kdo je bil pravi krivec te tragedije.

GBO

EVROPA SPREJEMA AGENDO 2000

KMETIJSTVO V OSPREDJU

Zunanji ministri Evropske zveze so na začetku tega tedna začeli v Luksemburgu odločilno zasedanje o paketu reform evropske gospodarske in fiskalne ter podporne politike, ki so ga poimenovali Agenda 2000. Z uvedbo teh reform, ki bi morale po načrtih stopiti v veljavo s 1. januarjem leta 2000, se Evropska zveza pripravlja na nove izzive širjenja proti Vzhodu, saj se bodo s pristopom številnih srednje in vzhodnoevropskih držav bistveno spremenile gospodarske in socialne ter razvojne razmere v Evropski zvezi.

Prvi sklop vprašanj zadeva reforme na področju kmetijstva. O tem so na štiridnevem posvetu razpravljali kmetijski ministri, ki so se zbrali v Bruslju. Nemški predlog predvideva znižanje zagotovljenih cen za mleko, govedino in žitarice do 30%. Z mrtve točke pa morajo preakniti tudi pogajanja o reformi skupne kmetijske politike in doseči načelni dogovor. Problemov je veliko in ni slučaj, da so kmetijske stanovske organizacije iz vse Evrope v ponedeljek, 22. t.m., organizirale v Bruslju množično protestno manifestacijo. Kakih 30.000 kmetov je protestiralo, tudi ker misli Evropska zveza zmanjšati zvezne prispevke za kmetijstvo in predlaga posameznim državam, naj financirajo to primarno dejavnost iz državnih skladov. Zaenkrat namenja Evropa kmetijstvu polovico denarja iz skupnega proračuna Evropske zveze, kar znaša približno 40 milijard evrov na leto. Med udeleženci protestne manifestacije v Bruslju sta

FOTO: BUNARICA

bila tudi pokrajinski predsednik Zveze neposrednih obdelovalcev za Tržaško Dimitrij Žbogar in član odbora te stanovske organizacije Aleksander Tretjak. Manifestacija je bila izraz volje vseh kmetijskih stanovskih organizacij za izboljšanje agrarne politike EZ.

Tržaško vodstvo Zveze neposrednih obdelovalcev je svoje stališče obrazložilo tudi z izjavo, v kateri trdi, da z uvedbo nove agrarne politike EZ se nadaljuje trošenje sredstev za ekstenzivne proizvodnje v kmetijstvu, kakršno je uveljavljeno v severnih državah Evrope, oškodovane pa naj bi bile ostale regije. Agrarna politika Evrope tako škoduje Italiji predvsem zaradi izredno pomembne vloge, ki jo kmetijstvo ima v tej državi. Iz podatkov Eurostata je razvidno, da bruto dodatna vrednost cen na italijanskem kmetijskem tržišču ustreza 22% celote EZ, kar postavlja Italijo na prvo mesto. Sledi ji Francija z 20,4%, Španija s 13,5% in Nemčija s 13,1%.

Italija je na prvem mestu tudi po številu zaposlenih v kmetijstvu; druga je Francija po odstotku celotne proizvodnje. Čeprav Italija prednjači po številih, so evropski denarni prispevki nižji od tistih, ki jih prejema ostale države članice EZ. Vsak zaposlen v kmetijstvu je v Italiji dobil povprečno od Feuge 3.918 ekujev, v Španiji pa 4.352 ekujev, v Nemčiji 5.558 ekujev, v Franciji 8.884 ekujev in v Veliki Britaniji celo 8.964 ekujev.

Reforma kmetijske politike sicer ne bi smela neposredno prizadeti kmetov na Tržaškem in drugod v goratih predelih EZ, saj v Bruslju odločno poudarjajo, da bodo tudi v prihodnje podpirali manj razvita področja in omogočali ohranjanje posejlenosti hribovitih predelov ter ohranitev urejenosti teritorija, kar lahko prispeva le človek. Kar zadeva tržaško pokrajino, pa Zveza neposrednih obdelovalcev meni, da je potrebno odpraviti vse proizvajalne kvote - kot je tista za mleko - in omejitev za vinske nasade. Za ohranitev kmetijstva je treba dodatnih pomoči oziroma sredstev, ki bi jamčile zaposlene v tem sektorju. Zveza v svoji izjavi zaključuje, da je treba pozornost posvečati bolj podjetju oz. kmetijskemu podjetniku kot pa številu hektarov obrata. Gre spodbujati delo, ne pa zemljiške lasti.

Ob teh kmetijskih vprašanjih, ki so mogoče najbolj boleča, ker bistveno spreminjajo dosedanj koncept evropske kmetijske politike, pa Agenda 2000 vsebuje tudi predloge o reformi finančnega okvirja in strukturalnih skladov, iz katerih črpajo sredstva za pomoč revnejšim regijam, ki nimajo visoko razvitega gospodarstva.

Evropa se torej deli na dva dela. Na eni strani so severne, bogatejše države, ki podpirajo reforme v smislu svojih razvojnih interesov, na drugi strani pa so revnejše, v glavnem sredozemske države, ki Bruslju očitajo, da pozablja na drugačne razmere, v katerih deluje gospodarstvo in v prvi vrsti kmetijstvo v teh krajih, in da zato ni mogoče kar pavšalno krčiti prispevkov iz evropskih podpornih skladov.

SDGZ / SEKCIJA ZA MEDNARODNO TRGOVINO

NOVI ČASI ZAHTEVAJO NOVE PRISTOPE

V ponedeljek, 15. t.m., je prišlo do srečanja med mednarodno operaterji SDGZ in predsednikom tržaške delegacije Združenja trgovinskih zbornic za čezjadransko območje (ACCOA) Juanom Carlosom Murkovicem. Tržaški podjetnik hrvaškega rodu je nedavno prevzel mesto Giulia Petrucca, ki je vodil tržaško podružnico ACCOA in še prej dvostransko zbornico Italjug. Le-ta se je po razpadu Jugoslavije preosnovala v imenovani organizem za mednarodno sodelovanje na širšem območju podonavskih držav in Balkana.

Predsednik sekcije za mednarodno trgovino in storitve pri SDGZ Edi Ferluga je predstavil gostu Združenje in izsek podjetnikov, ki se ukvarjajo z mednarodno dejavnostjo. Poudaril je nove pristope in miselnost, ki se uveljavljajo pri podjetnikih SDGZ po zatonu tradicionalnih dejavnosti in trgov. Murkovic pa je omenil isto uglašenost in novo usmerjenost tržaške ACCOA. Vse kaže, da je dozorela zavest, da je treba krepko zaobrniti dosedanje prakso. Sam minister za zunanjo trgovino Fasino je med obiski v Ljubljani in Trstu podčrtal nujno, da se vsi, zasebni in javni dejavniki, povežejo. To gre opraviti na mednarodnih trgih, kjer že obstajajo postojanke raznih specializiranih agencij: diplomatska predstavništva, sedeži ICE, trgovinskih zbornic, dežel, podjetniških združenj in večjih italijanskih podjetij. Prav tako je potrebna večja prožnost in učinkovitost v Italiji: pri Sace in drugih uradih vlade, Simest, Finest, Informest, zbornic in stanovskih organizacij. Koncept zunanje trgovine, ki se je enačila samo z velikimi državnimi in zasebnimi kolosi (Fiat, Eni ipd.), je presežen: dobršen del italijanskega izvoza danes zagotavljajo srednja in mala podjetja. Soglašali so vsi udeleženci (med temi predsednik Pečecnik in predstavnik SDGZ v tržaški ACCOA Aleksander Rustja in Boris Siega), strinjali so se tudi o vzajemni koristi sodelovanja vseh krajevnih operaterjev z ACCOA, ki ponuja vlogo koordinatorja med vsemi dejavniki v deželi F-Jk.

Člani ožjega odbora sekcije za mednarodno trgovino in storitve pri Združenju so po Murkovicem odhodu še naprej obravnavali njegove izzivalne poglede in predloge s srečanja. Pri načrtovanju nadaljnega dela je bilo potrebno, da bo vsak nov korak na tem področju imel največji uspeh, če bo prišlo do uresničitve novega duha sodelovanja med vsemi zainteresiranimi, tako javnimi kot zasebnimi osebkami.

ITALIJANSKO PRAVO

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (20)

DAMJAN HLEDE

Posledica relevantnosti hematoloških in genetskih dokazov je bila v upoštevanju države tistega, ki - v strahu pred pozitivnim rezultatom ugotovitve - ne dovoli na svoji osebi hematološkega odjema. Predvsem v zadnjih dveh desetletjih se je razvila in uveljavila sodna praksa, po kateri je sodnik lahko upošteval neupravičen odklon domnevnega očeta, da se podredi hematološkim preiskavam, kot relevantno držo, ki lahko prispeva k nastanku svojega sodnega prepričanja.

Pred kratkim sta dve razsodbi ustavnega sodišča nekoliko odprli novo smer na tem področju. Gre za razsodbo št. 257 z dne 19. julija 1996 v zvezi s civilnim postopkom in za razsodbo št. 238 z dne 9. julija 1996 v zvezi s kazenskim postopkom. Novo smer predstavlja drugačno pojmovanje nujnosti predhodnega soglasja osebe, na kateri je treba izvesti zdravniško legalno ugotovitev. Druga omenjena razsodba je bila izrečena v zvezi s postopkom, ki je bil v javnosti zelo odmeven, ker je zadeval slučaj kipa Matere božje iz Civitavecchie, iz katerega naj bi tekle krvave solze. Laboratorijske preiskave, ki so jih izvedli med postopkom, so ugotovile, da je šlo za kri moške osebe. Sodnik za predhodne preiskave je hotel ugotoviti, kateri je krvni vzorec lastnika kipa in drugih članov

njegove družine, slednji pa so se zoperstavili prisilnemu odjemu krvi. Zadeva je prišla pred ustavno sodišče, ki se je izreklo za protiuustavnost drugega odstavka člena 244 civilnega postopnika, v kolikor je dopuščal sodniku prisilen odjem krvi, s tem pa tudi restriktivno sredstvo osebne svobode, za katerega zakon ne določa ne slučajev in ne načinov, ko je možno. Mnogi strokovnjaki so močno kritizirali to brezkompromisno izjavo ustavnega sodišča, ker ni upoštevala perverzih posledic, ki jih lahko ta razsodba ima v postopkih, ki zadevajo slučaje spolnega nasilja, v katerih sama ugotovitev krivca temelji lahko le na hematološko-genetskih preiskavah.

V drugi še pomembnejši razsodbi se je ustavno sodišče izreklo za protiuustavnost člena 696 civilnega postopnika, v kolikor ne predvideva predhodnega soglasja osebe, na kateri je treba izvesti sodno inšpekcijo, in je dodalo, da morebitnega odklona te osebe ni mogoče uporabiti kot dokazno sredstvo. Gre torej še za eno razsodbo, ki bi jo bilo primerno razlagati čim bolj restriktivno (torej zgolj v primerih previdnostnih ukrepov, ne pa tudi med postopkom o vsebini zadeve), da ne bi možnosti za ugotovitev očetovstva ponovno priklenili v neprodorne birokratske okove.

KONEC

SLOVENIJA

ZEMLIŠČA V SLOVENIJI ZELO DRAGA

V Sloveniji nepremičninske agencije in interesi za nakup opozarjajo, da so gradbena in tudi druga zemljišča čedalje dražja. Kaže, da zlasti v Ljubljani na cene vpliva veliko povpraševanje poslovnih, gospodarskih in drugih družin in pa tujcev, ki bi si radi na svojem zemljišču zgradili poslovne in druge prostore. Cene zemljišč, ki so v posameznih primerih celo višje od cen v znanih evropskih središčih, kot sta npr. Dunaj in Rim, mnoge interese odvrta od nakupa. V Ljubljani je opazna tudi težnja raznih tujih držav, ki bi rade v slovenski prestolnici kupile parcelo za zgraditev svojih veleposlaništev ali drugih predstavništev. Ugotovitve o visokih cenah veljajo tudi za stanovanske in druge površine, kot tudi za najemnine, ki jih zahtevajo lastniki.

Kot zapisano, so zemljišča najdražja v Ljubljani in v njeni bližnji okolici. Za Bežigradom

je treba denimo za kvadratni meter zazidalnega zemljišča plačati tudi več kot 15 tisoč tolarjev. Na cene najbolj vplivajo lokacije parcel in stroški komunalnega prispevka, ki jih je treba plačati občinam. Cene se bodo po pričakovanju še povečale po mesecu juliju letos, ko bo v Sloveniji uveden davek na dodano vrednost. Navajamo, da so zazidalna zemljišča najdražja v Ljubljani, sledijo pa Kranj, Nova Gorica, Koper in Postojna. M.

PRISTANIŠČE KOPER DOBRO POSLUJE

V koprskem pristanišču, to je pri družbi Luka, ugotavljajo, da so v letošnjem januarju pretovorili 825.783 ton blaga, kar je veliko več kot v lanskem januarju. Pozitivno je, da je tovor za kar 18,7% višji od načrtovanega in da se tudi za naslednje mesece napoveduje gost pomorski promet.

REGISTRACIJA NAJEMOV KMETIJSKIH ZEMLIŠČ

Zakon št. 448 z dne 23. decembra 1998, povezan s finančnim manevrom za 1999, je uvedel nov način registriranja najemniških pogodb, ki se tičejo kmetijskih zemljišč. Poleg tega so bila nova pravila pred kratkim tudi predmet ministrske razjasnitve z okrožnico št. 36/E z dne 12. februarja letos. Najprej se je prav spomniti, da je že lanski finančni manever uvedel obvezno registracijo vseh najemniških pogodb ne glede na višino letne najemnine. Edine najemniške pogodbe, ki ostajajo proste registracije, so samo tiste, katerih trajanje ne presega 30 dni v celem letu (gl. Novi Glas, 8. januarja 1998). Ta pravila seveda veljajo tudi za najeme kmetijskih zemljišč.

V zvezi s slednjimi obstoji sedaj novost v uvedbi registriranja s tako imenovano letno kumulativno prijavo kot alternativno registriranje vsake posamezne pogodbe. To pomeni, da bodo najemniške pogodbe, ki so sklenjene ustno ali s preprosto pisno neoverjeno listino, lahko registrirane s prijavo, v kateri bodo omenjene vse tovrstne pogodbe, ki jih je davkoplačevalec

sklenil v enem celem letu. Prijavo bo treba predstaviti registrskemu uradu v roku meseca februarja naslednjega leta od tistega, v katerem so bile pogodbe sklenjene. Podpisati in predstaviti jo bo morala ena izmed strank pogodbe (ponavadi bo to najemnik). Gre za pravo alternativo. Vsakdo bo lahko odločil, da najemniške pogodbe registrira eno po eno ali pa vse skupaj enkrat letno. Ne samo: v istem letu bo lahko tudi nekatere pogodbe registriral posamično, druge pa kumulativno. Omenjena okrožnica pojasnjuje, da velja novo pravilo tudi za pogodbe, ki so bile sklenjene v letu 1998, in tudi za tiste, ki so bile leta 1998 že v teku, a niso bile nikdar registrirane. Registrski davek bo, tako kot navadno, v proporciji 0,5-odstotni meri glede na najemnino. Če bo znesek nižji od 100.000 lir, bo veljala fiksna davčna mera v višini 100.000 lir. V primeru kumulativne prijave bo v tem primeru zaračunan en sam davek v fiksni meri, tudi če je bilo prijavljenih več pogodb, katerih vseh skupaj davek ne presega omenjene mere.

DH

GOSPODARSTVO

NOV POZIV EZ

SLOVENIJA
BO MORALA
ZAPRETI
PROSTO-
CARINSKE
PRODAJALNE

Evropska komisija je pred dnevi soglasno sprejela dokument, v katerem ocenjuje, da bo dokončna ukinitvev prostocarinske prodaje imela le omejene in kratkotrajne negativne učinke na zaposlovanje. Bruselj vztraja, da naj članice Evropske zveze tovrstno prodajo brez izjeme ukinejo do 1. julija letos, kot je bilo sklenjeno že leta 1991.

Evropska komisija je tudi ugotavljala, da morebitno podaljšanje roka za ukinitvev prostocarinskih prodajal, ki v državah članicah obstajajo le še na letališčih in v pristaniščih, ni primerno, ker bi to podaljšalo negotovost in bi škodovalo ostali prodaji na drobno. Državam članicam pa Evropska komisija predlaga, da naj odstotek davka, ki je bil doslej izgubljen zaradi prostocarinske prodaje, odslej izkoristijo za znižanje davčne obremenitve dela. Za reševanje negativnih učinkov na zaposlitev ob zaprtju prostocarinskih trgovin pa predlaga, naj izkoristijo možnosti, ki jih nudijo skladi, iz katerih se črpajo sredstva za ogrožene in nerazvite dežele.

Med EZ in Slovenijo že dolgo trajajo razprave o statusu in prihodnosti brezcarinskih prodajal na meji z Italijo in Avstrijo. Po mnenju slovenske vlade bi brezcarinske prodajalne zaprli in jih preoblikovali v morebitne druge namembnosti do leta 2002, ko bi Slovenija povsem uskladila svoj pravni red z normami EZ. To bi pomenilo, da se z odpravo brezcarinskih prodajal pravzaprav ne mudi. Z le-timi Slovenija privablja turiste, goste obmejnih območij in tudi tranzitne potnike. V omenjenih prodajalnah je zaposlenih okoli 14 tisoč oseb, brezcarinske trgovine na meji Slovenije z Italijo in Avstrijo pa so lani imele za okoli 440 milijard lir prometa.

Slovenski časniki so se o problematiki brezcarinskih prodajal, s pomočjo satelitske povezave, prejšnji teden neposredno pogovarjali z evropskim komisarjem za notranji trg Mariom Montijem. Spraševali so ga predvsem o tem, zakaj naj bi država, kljub temu da še ni polnopravna članica EZ, morala zapreti brezcarinske prodajalne. Komisar Monti je odvrnil, da je o tem govoril že med lanskim obiskom v Sloveniji. "Vašo vlado sem opozoril na zavezo, ki jo je sprejela z evropskim pridružitvenim sporazumom. Zaprtje omenjenih trgovin na meji z Italijo in Avstrijo je pomembna točka za odnose med Slovenijo in EZ." Izrazil je pričakovanje Evrope, da ne bo Slovenija odpirala novih prostocarinskih prodajal, in dodal, da bi odnosom med slovensko državo in EZ zelo pomagalo, če bi se obstoječe čimprej ukinitile. Po njegovem mnenju bo predvsem uvedba davka na dodano vrednost prispevala k zmanjšanju težav v zvezi z zapiranjem prostocarinskih prodajal.

SMUČANJE

SVETOVNO PRVENSTVO V
NORDIJSKIH DISCIPLINAH

Če v tokratnem zapisu o smučarskih tekmovanjih poklicnih smučarjev opustimo komentiranje svetovnega pokala v alpskih disciplinah, pa ne moremo mimo omembe dejstva, da si je avstrijska smučarka Alexandra Meissnitzer že prislužila mali globus, kar pomeni skupno prvo mesto v tej disciplini v svetovnem pokalu z veleslalomsko zmago v švedskem zimskem središču Aare. Italijanska vodilna smučarka Deborah Compagnoni je bila v ponedeljek, 22. t.m., v Aareju šesta, najboljša Slovenka pa spet Špela Pretnar na devetem mestu, medtem ko je bila druga najbolje uvrščena slovenska veleslalomistka Urška Hrvat na skromnem štiriindvajsetem mestu. Špela Pretnar pa je v torek, 23. t.m., v Aareju dosegla izjemen uspeh, saj je zmagala v slalomu.

Jasno je, da so smučarji, ki tekmujejo v alpskih discipli-

nah, se pravi v smuku, slalomu, veleslalomu in superGju, kot imenujejo nadvse privlačno zmes smuka in veleslalomu, medijsko veliko bolj zanimivi, ker lahko njihove časovno razmeroma kratke nastope s pridom "uporabi in posreduje" televizija vsem športnikom v foteljih širom po svetu.

Seveda pa so nordijski smučarji tisti, ki se ukvarjajo s tekomo na smučeh in smučarskimi skoki, večji garači, saj je znano, da je smučarski tek zahteven in težaški, manj pa seveda medijsko krit in predvsem za televizijski prenos zanimiv, ker se zdi, vsaj po televiziji, da si med tekmo v smučarskih tekih "nič ne dogaja". Zato je tudi svetovno prvenstvo v nordijskih disciplinah nekoliko v senci svetovnega pokala alpskih disciplin, poteka pa v avstrijski vasi Ramsau. Na tem prvenstvu so podelili že nekaj medalj,

med njimi tudi tiste v teku za ženske na 15 km in 10 km, kjer je zmagala Italijanka Stefania Belmondo. Po odhodu slovite ruske tekačice Vjalbejeve in italijanske tekačice iz bližnje Karnije Di Cente med turistične tekačice na snegu je Belmondovi uspelo seči po prvih mestih.

Sicer pa na tem prvenstvu slovenski tekmovalci nimajo nobenih možnosti, da bi seigli po kaki medalji ali boljšem mestu, tudi smučarski skakalci ne, ki nastopajo v postavi Damijan Fras, Jure Radelj, Primož Peterka in Peter Žonta. To pišemo tudi zato, ker bi radi videli, da bi nas kdo prese-netil, a nas realizem sili v taka predvidevanja; znano je namreč, da je Peterka letos v veliki krizi, za njim pa skoraj ni nikogar, ki bi se kosal s svetovnimi asi. Vseeno pa so slovenski skakalci pristali ekipno na petem mestu.

JUP

DOMAČE SMUČANJE

205 TEKMOVALCEV NA
USPEŠNEM OSEMNAJSTEM
ZAMEJSKEM SMUČARSKEM
PRVENSTVU

Konec prejšnjega tedna je v kraju Forni di Sopra potekalo že osemnajsto zamejsko smučarsko prvenstvo za trofejo Združenja slovenskih športnih društev v Italiji, ki ga je priredilo Slovensko planinsko društvo Trst.

Prvenstva se je udeležilo 205 tekmovalcev v raznih starostnih kategorijah, ki so se pomerili v veleslalomu. Nastopili so predstavniki društev Brdina, Devin, Mladina, Olympia, SPDT in Slovenskega planinskega društva Gorica.

V moški konkurenci je zmagal Aleks Prašelj, predstavnik kriške Mladine, ki je tako postal zamejski prvak. Na drugo mesto se je uvrstil Kristjan Volpi (Brdina), na tretje pa Aleksander Žezlina (SPDT). Med ženskami je na prvo mesto primumčala Valentina Šuber (Brdina), na drugo Jana Plesničar (SPDG), medtem ko je dospela na tretje mesto Zanita Švara (Brdina). Mladinska prvaka pa sta postala v ženski konkurenci Jana Plesničar (SPDG), v moški pa Jaro Furlani (Devin). V okviru prvenstva so nastopili tudi deskarji, najboljši med njimi se je uvrstil Robert Makuc (SPDG).

Mladinska prvakinja
Jana Plesničar

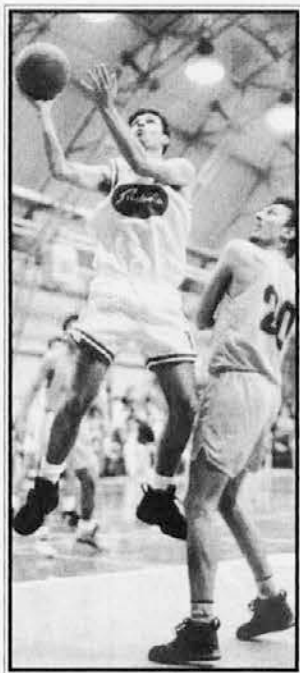
Najuspešnejše društvo je bilo Brdina, ki je nabralo 1.804 točke. Sledita mu Devin s 1.671 točkami in SPDG s 1.257 točkami. V mladinski konkurenci je nabralo največ točk, in sicer 750, društvo Devin. Drugo je bilo SPDG s 656 točkami, tretje pa Brdina s 654 točkami.

DOMAČA KOŠARKA

USPEŠNO KOLO ZA
JADRAN IN BOR

19. kolo košarkarskega prvenstva C lige je prineslo novo zmago za Jadran Nuovo Kreditno, ki je doma premagal Bassano z 92:78. Jadranovi so torej dobro začeli in zmagali prvo tekmo osmih izločilnih srečanj. Sedaj so z 20 točkami na šestem mestu na lestvici skupaj s Coneglianom.

No, če je Jadranu šlo dobro, ne moremo trditi istega za ostale naše ekipe. V 22. kolu C2 lige je Dom Kmečka banka le s točko razlike izgubil v gosteh proti Ronkam z 81:80, Bor Radenska pa je v gosteh premagal Robur s 70:87. Tako se Domovci nahajajo z dvema točkama na repu lestvice skupine A, borovci pa so z desetimi točkami predpredzadnji v skupini B. Tudi obe naši ekipi, ki v D ligi igra v skupini za obstanek, in sicer Cicibona Prefabbricati Marsich in Kontovel, sta doživeli poraz. Cicibona je v gosteh izgubila proti Romansu z 72:68, Kontovel pa je doma klonil proti Legi Nazionale z izidom

73:83. V 14. kolu promocijske lige pa so tekmo med Lanterno in Bregom preložili. Brežani se tako še naprej nahajajo na tretjem mestu lestvice z 18 točkami.

KOŠARKA

NBA LIGA
POGREŠA
MICHAELA
JORDANA

Še bolj pa ga pogrešamo mi, ki smo se že nekako navadili na odlične predstave črnopoltega genija pod koši. Že takrat, ko je Michael "Air" Jordan za vedno obesil svoje telovadne copate na klin in je šel med poslovneže, smo vedeli, da bo letošnja NBA liga najboljših košarkarjev na svetu okrnjena, pa ne samo zaradi dolge stavke igralcev, ki so od lastnikov klubov hoteli imeti več denarja in so ga končno tudi dobili; ne toliko, kot so hoteli, a vseeno. Sedaj vidimo, kako prav so imeli črnogledi napovedovalci krize NBA, ker dejansko v vsej ligi ni nikogar, ki bi lahko nadomestil Jordana, ne z igro in ne s slavo. Pravo krizo pa doživljajo prvaki, pri katerih je Jordan igral, Chicago Bulls. Iz Chicaga sta poleg Jordana odšla tako Pippen kot Rodman in sedaj Toniju Kukoču kaj malo pomaga mladi in obetavni košarkar Barry, Biki izgubljajo tekmo za tekmo...

TRŽAŠKO PRVENSTVO V SMUČARSKIH TEKIH
VELIK USPEH ŠD MLADINA

Konec prejšnjega tedna je v Sappadi potekalo tržaško prvenstvo v smučarskih tekih, na katerem so predstavniki kriškega športnega društva Mladina odnesli levji delež zmag. Mladinini tekmovalci so namreč odnesli kar štiri prva mesta.

To velja zlasti za mladinske kategorije. Med mladinkami je prvo mesto osvojila Mateja Bogatec (na sliki), ki je tudi dosegla tretji absolutni čas. V kategoriji mladincev je bil Jara Košuta tretji. V kategoriji deklic je zmagala Ana Košuta, v kategoriji naraščajnic oz. naraščajnikov pa Mateja Paulina in Alek-

sander Tretjak. Med člani je David Bogatec bil četrti, A-ljoša Paulina osmi, Erik Ten-ce pa enajsti.

SNEŽNE RAZMERE V DEŽELI FURLANIJI-JULIJSKI KRAJINI

23.2.1999	cm snega	odprte proge	delujoče vlečnice	zadnje sneženje	dostopne ceste	tekaške proge
KRAJ	MIN-MAX	ŠT. KM NA SKUPNIH	MED TEDNOM / NA KONCU TEDNA	DNE / KOLIČINA	(PVI PRIPOROČENE VERIGE (DVI) OBVEZNE VERIGE (O) ODPRTE	SKUPNO KM / KM TEPTANIH
PIANCAVALLO tel. 0434 655258	40 - 75	21 / 21	8 / 11	23.2. / -	0	18 / 15
FORNI DI SOPRA VARMOST tel. 0433 88208	60 - 80	11 / 12	6 / 6	14.2. / 10 cm	0	15 / 15
RAVASCLETTO ZONCOLAN tel. 0433 66033	50 - 110	20 / 20	7 / 9	14.2. / 10 cm	0	5 / 5
TRBIŽ - SV. VIŠARJE tel. 0428 2967	70 - 130	14 / 14	7 / 7	14.2. / 10 cm	0	60 / 46,5
NEVEJSKO SEDLO tel. 0433 54026	80 - 120	7 / 9	6 / 7	14.2. / 5 cm	0	2,5 / 2,5

NOGOMET

LAZIO SAM V VODSTVU

22. kolo italijanskega nogometnega prvenstva A lige je prineslo novosti v vrhu lestvice. Lazio je z zmago proti Interju z 1:0 namreč prehitel dosedanjo vodilno Fiorentino, ki je na domačem igrišču proti Romi le izenačila z 0:0. Na tretje mesto se je, z enakim številom točk kot Fiorentina, prebil Milan, napredoval pa je tudi videmski prvoličiglaš Udinese, ki se sedaj nahaja sam na petem mestu.

OTROKOV SVET, ŠOLA IN ŠE KAJ

Samoljubljen, napadalen, zaničevalen ali prešibek šolnik ne more vpeljati mladih v kulturo. Ne moremo storiti veliko, a lahko pazimo, da ne zanemarimo nobene možnosti in da ne dopuščamo nasilja in škodljive samovolje. S tem teptamo pravice otrok in mladih, ki niso dolžni prenašati vsakdanje napadalnosti ali vzgojne nesposobnosti svojih vzgojiteljev. Slab šolnik namreč doseže, da mladi zasovražijo njegov predmet in včasih celo šolo kot tako, to pa je za našo malo zamejsko skupnost škoda, ki si je ne moremo privoščiti.

Večkrat je govor o tem, da naši učitelji niso dovolj izobraženi in da je za marsikaj krivo prav učiteljske, ki jih ne pripravi dovolj, še posebno ne na jezikovni ravni. Je to res?

Učiteljske velja v naši javnosti za manj zahtevno šolo že dolgo vrsto let in te "nekulturne dediščine" se ne moremo kot šola nikakor otrestiti. Naš profesorski zbor ima s tem zelo velike težave. K nam pogosto usmerjajo dijake, ki so že na nižji šoli jezikovno šibkejši, nimajo veselja za miselnim delom in jih slovenska (a tudi ostala) kultura ne zanima. K nam prihajajo tudi dijaki, ki so bili drugje neuspešni, češ, to šolo bodo pa zmogli... Seveda pa prihajajo k nam tudi zelo uspešni dijaki, ki jih zanimajo predmeti, ki so značilni za to šolo, in ki dobijo dobro osnovo za študij pedagoške in psihološke smeri. Ti dijaki se pogosto odlično razvijajo in ponesejo v življenje ljubezen do šole in do poučevanja.

S šibkejšimi dijaki se ukvarjamo po najboljših močeh, ker je za nas važen vsak naš mladi človek, brez izjeme. Ne omejimo se na primer na to, da ga odklonimo in da ponavlja razred, temveč skušamo narediti vse, da bi se razvil. Obenem vemo, da ne smemo pošiljati v učiteljske vrste mladih, ki niso dovolj delavni, podjetni, komunikativni in ustvarjalno nadarjeni za ta poklic. V šolstvu bi smeli delati samo najbolj izobraženi, nadarjeni in osebnostno zreli ljudje, torej najboljši med najboljšimi. V slovenskem šolstvu pa bi morali delati samo ljudje, ki brezhibno obvladajo jezik, v katerem učijo. Zato skušamo po eni strani pomagati vsem, po drugi pa bi nekateri med nami radi v nekaj letih iz te šole naredili najboljšo možno šolo, ki bo primerna tudi za najbolj nadarjene dijake v naši skupnosti.

Vsak naš otrok, vsak naš dijak je naša stvar. Potruditi se moramo za vsakega člana naše skupnosti, da bo dosegel vsaj osnovno kulturno raven. Ni treba, da vsi končajo našo šolo, a vsako leto, ki ga preživijo tu, naj jim čim več da. Naj dosežejo vse, kar zmorejo. Od mladih moramo veliko zahtevati in jim veliko dati: če obstaja to ravnovesje, šola dejansko usposablja za življenje, pa naj jo konča ali ne.

Ali imamo kot skupnost dovolj radi otroke?

V odgovor naj dam samo primer, kako gledamo na blagostanje najmlajših. V mestu, v temnih šolah, v cementu in onesnaženem zraku imamo celo vrsto napol praznih vrtcev in šol. Če bi za vse te prostore zahtevali v zameno velik in sodoben,

zračen in svetel šolski center, poln zelenja, z bogato opremljeno knjižnico, dvorano za skupna srečanja, telovadnico..., v katerem bi se naši vzgojitelji srečevali med seboj vsak dan in sodelovali, naši otroci pa živeli v živahnem okolju, potem bi pomenilo, da vemo, kaj osreči majhnega otroka. Toda bolj važno nam je, da se borimo proti zapiranju šol. Poglejmo samo, kakšno gimnazijo so dobili Slovenci v Celovcu. Nas je več in bi enotno lahko dosegli več, ko bi ne izgubljali časa in sil v prerakanju in dlakocepstvu, v katerem ni življenjske sile in zlasti ne nobene ustvarjalne moči. Začeti moramo verjeti, upati, ljubiti, kajti šola brez vsega tega ne živi in ne ustvarja podlage za bogato kulturno življenje. Verjetno se vsi strinjamo, da kultura v naši sredi ni ravno v razcvetu, še posebno pa ni v razcvetu naš jezik.

Vaše najnovejše delo vseskozi odraža veliko skrb za jezik. Čeprav je snov zahtevna, jo znate zelo jasno in razumljivo podajati. Kakšen je vaš odnos do jezika in kako gledajo na jezik generacije dijakov, ki jih trenutno učite?

Jezik je sredstvo, s katerim vsak od nas izreka svojo vsebino. Jezikovna revščina kaže na obubožanost naše osebnosti na vsaj dveh ravneh: nimamo ustvarjalne vsebine, ki bi jo lahko izrazili, obenem pa nimamo sredstev, da bi karkoli povedali dovršeno. Za dober jezik je potrebno gradivo in glavno gradivo je vse, kar doživimo. Površen, brezčuten ali plitev človek ne more imeti dobrega jezika v polnem pomenu besede, ker nima gradiva za bogato vsebino. Jezik brez ustvarjalne moči, brez miselne moči, brez duhovne moči je lahko tudi brezhiben, a ostaja brez vrednosti za kulturni razvoj posameznika in naroda. Z jezikom si zamišljamo prihodnost in s plitvim jezikom, polnim obrabljenih fraz, si lahko zamišljamo samo klavno prihodnost.

Danes hitro govorimo, bliskovito sporočamo, ni časa, da bi razmislili o vsem, kar izrečemo...

Za dober jezik je nujno potrebno domišljeno sestavljati svoja sporočila. Da to lahko storimo, moramo veliko premišljevat, to pa zahteva čas, tišino in molk. V vsakdanjem življenju se je potrebno vrnati v mir, najti v sebi čas in prostor za tišino, v kateri lahko izzveni vse doživeto. Vse, kar smo slišali, videli, brali, povedali..., ostaja nakopičen in v bistvu nekvaliteten zvarek hipnega dogajanja, približnih sodb, bežnih stikov in opravil, dokler tega ne pregledamo in prečistimo v svoji zavesti. Tudi kultura lahko postane navlaka, če nikoli ne najdemo trenutka, v katerem se naval zunanjih vtisov ustavi in izčisti v ognju kritičnega uzaveščanja. Dober stavek lahko izrečemo šele potem, ko smo domislili, kar imamo povedati, zajeli iz bogate vsebine in z ustvarjalnim naporom končno tudi dosegli, da se je vse razpostavilo v sporočilo, ki razvija tako nas kot druge. Jezik nas tudi spreminja: zaradi skrbi za jezik postajamo odgovornejši in plemenitejši, z malomarnostjo pa človeško obubožamo in se vsak dan na novo praznimo.

Tudi zato mora danes kultura v šoli začeti delovati bolj v globino kot v širino. Na iste vsebine se je potrebno vračati, jih obdelati pri vseh predmetih, jih poosebiti. Tako dijak besede spozna, a jih obenem tudi premisli, doživi, prevzame kot posameznik, ki ve, kaj govori in čemu. Razvijati je potrebno osebno dozevanje posameznika ob učenju jezika. Vseživljenjsko učenje jezika mora postati obzorje vsakega člana naše skupnosti, središčna vrednota v naši sredi.

Dejstvo je, da znanje jezika med mladino upada...

Ne le jaz, tudi mnogi kolegi opazajo, da znajo danes dijaki večinoma povedati manj kot včasih in da je besedni zaklad vse revnejši. Jezik danes izpodrivajo in nadomeščajo slike, podobe... Stavki so vse krajši in preprostejši, da ne govorim o slovnici in pravopisu. Zanimanje za jezik upada tudi zato, ker jezik izgublja svoje mesto v družbenem organizmu, torej je potrebno v šolah na novo ovrednotiti kulturo besede, ker ta zavest ni več dovolj razvita.

Toda tega vprašanja ni mogoče rešiti s tem, da nalagamo več branja, gnjavimo s slovnico, grozimo in kritiziramo. Potrebno je veliko dela na mnogih ravneh, veliko dela za jezik, a ne smemo pozabiti, da na primer otrok vzljubi samo, kar je veselo, pisano, igrivo, privlačno. Slovensčina v šoli je v glavnem manj priljubljena od italijanščine in to nam ne pomaga razvijati znanja jezika. Če se otrok uči z odporom, hitro pozabi. Lahko pa pridobi enakovredno znanje z veseljem, pa čeprav se bo moral truditi. Nočem torej reči, da bi morali popuščati, toda slovenski jezik je potrebno učiti tako privlačno, kot na primer učijo angleščino na osnovni šoli, tega pa v naši slovenski kulturni tradiciji ni. Vse je nekam preveč slovesno in moreče in zato za otroka neučinkovito. Premalo je veselja in ljubezni, preveč strahu in resnobe. Otroci in dijaki morajo jezik spoštovati, a obenem je nujno, da vnesemo v poučevanje slovenščine več čustev, več igre, več presenečenj, več čarobnega...

Kakšna je naša kultura vzgoje v zamejstvu? Na kaj pripravljamo svoje otroke v šolah?

Vsaka skupnost pripravlja svoje otroke na tisto, kar misli, da jih čaka v življenju. Če misli, da je življenje bojevanje, jih oboroži in uči, da stiskajo zobe, če misli, da je življenje sejanje, jih pripravlja, da bodo sejalcji. Zdi se mi, da smo v zadnjih letih zazrti predvsem v dokazovanje, da nas ne bo konec, to pa ne omogoča sproščene, zaupljivega dela za srečno prihodnost.

Preveč se bojimo, velika večina naših potez je porojena iz strahu, da bi ne izgubili tega, kar še imamo. Morali bi verjeti, da imamo lahko več in to graditi, morali bi upati in ljubiti. Poglejmo malega otroka, ki se igra, kako je poln zaupanja v svoje početje, očaran od življenja... Mi pa živimo v bolezenski meglici, iz katere ne znamo stopiti, pa bi jo lahko odpihnili brez posebne muke. Bolj moramo zaupati vase, v svojo življenjsko moč. Prav to je sporočilo moje knjige.

Tudi zamejski Slovenci smo lahko srečna skupnost. Sposobnost za osrečujoče življenje ni odvisna od tega, koliko nas je, temveč izključno od tega, koliko hočemo biti sončno živi. Kdor bolj ljubi in si več upa, tisti reši svoje življenje.

Za nami je romanje v Sveto deželo in na goro Sinaj, ki ga je Novi glas priredil od 12. do 19. februarja. Izredno zanimanje za to romanje je pokazalo, da si naši ljudje želijo slovenskega potovanja v te svete kraje. Številna skupina, točneje 51 oseb, se je podala na osemdnevno pot, na kateri so se doživljali ob bogatem in natrpanem programu kar vrstila. Na sliki je naša skupina pred baziliko v vrtu Getsemani. Podrobno poročilo bomo objavili prihodnjic.

RAZPIS

29. FESTIVAL DOMAČE GLASBE ŠTEVERJAN '99

SKPD F.B. Sedej iz Števerjana razpisuje 29. Festival domače glasbe Števerjan '99, ki bo potekal 2., 3. in 4. julija v Števerjanu med Borovci.

1. Festival je tekmovalnega značaja. Prijavijo se lahko vsi slovenski ansambli, ki gojijo narodno - zabavno glasbo.

2. Vsak ansambel mora izvajati dve skladbi. Prva skladba mora biti izvirna in prvič izvedena na Festivalu v Števerjanu. Druga skladba mora biti iz zakladnice najbolj priljubljenih uspešnic domače glasbe in napisana in izvedena (npr. na plošči) s strani najboljših slovenskih narodno-zabavnih ansamblov (npr. Avsenik, Slak, Veseli Planšarji, Miha Dolžan itd.). Ni dovoljena uporaba instrumentov, ki elektronsko proizvajajo zvok!

3. Festival poteka tri dni. Na prvih dveh večerih nastopijo vsi prijavljeni ansambli, ki izvajajo dve skladbi. Na nedeljskem, finalnem delu Festivala nastopijo najboljši ansambli prvih dveh večerov. Njihov izbor in število določi strokovna komisija.

4. Ansambli, ki so bili pripuščeni v finale, nastopijo z istima skladbama naslednji večer in se potegujejo za sledeče nagrade:

a) nagrada za najboljši ansambel Festivala in trofej društva F.B. Sedej: 2.000.000 lir;

b) nagrada občinstva: 1.000.000 lir;

c) nagrada za najboljšo vokalno izvedbo: 700.000 lir;

č) nagrada za najboljšo izvedbo kvinteta: 600.000 lir;

d) nagrada za najboljšo izvedbo tria: 600.000 lir;

e) nagrada za najboljšo besedilo: 300.000 lir;

f) nagrada za najboljšo melodijo: 300.000 lir;

g) nagrada za najboljšega debitanta: 300.000 lir.

5. O vstopu v finale in podelitvi nagrad pod točkami a,c,č,d,f,g, določa komisija, ki jo sestavljajo glasbeni strokovnjaki in predstavnik organizatorjev, ki predseduje komisiji. O nagradi pod točko e) odloča komisija, ki jo sestavljajo literati in jezikoslovci.

6. Nagrado pod točko a) podeli strokovna komisija za splošni vtis ansambla (izvedba, melodija, predstavitev na odru itd.) in je podeljena izključno za izvirno skladbo.

Nagrado pod točko b) podeli občinstvo na podlagi posebnih glasovnic. Ocena občinstva je osnovana izključno na izvedbi skladbe iz zakladnice najbolj priljubljenih uspešnic domače glasbe.

Nagradi pod točkama c) in e) podeli strokovna komisija za najboljšo izvedbo oz. besedilo izvirne skladbe.

Nagradi pod točkama č) in d) podeli strokovna komisija na podlagi izvedbe obeh skladb.

Nagrado pod točko g) podeli komisija najboljšemu ansamblu med prvič nastopajočimi na Festivalu.

Ansambel, ki je prejel nagrado pod točko a), ne more prejeti nobene druge nagrade.

7. Prijava mora vsebovati:

a) naziv ansambla, sedež in datum ustanovitve,

b) naslov ansambla ali njegove vodje, kamor bodo naslovljeni dopisi, ter nujno telefonska številka;

c) besedilo in notno gradivo izvirne skladbe;

č) naslov in izvirni izvajalec skladbe iz zakladnice najbolj priljubljenih uspešnic domače glasbe;

d) število članov ansambla in njihova funkcija v ansamblu;

e) fotografija in kratek zgodovinski opis ansambla.

Podatki morajo biti čitljivi in popolni! Rok za prijavo poteče 15. maja 1999!

Prijave morajo biti naslovljene na: SKPD F.B. Sedej, Trg Svobode št. 6, 34070 Števerjan, Gorica-Italija

8. Organizator si prevzame kritje stroška večerje in prenočišča ansambla. Vsi ostali stroški so v breme ansambla!

9. Organizator si pridržuje pravico, da po potrebi spreminja navedena pravila.

10. Prijava na Festival pomeni tudi privoljenje na snemanje za radijske oz. televizijske programe.

Za vse morebitne informacije se lahko obrnete na tajnico društva Sedej vsak dan razen sobote in nedelje od 13.30 dalje (Franka Padovan, tel. 0481 884037-884160, fax. 0481 884037, mobitel 0338 7812271) oz. pismeno na naslov društva.